

Woo Niine Uagɔi **Nii Zan Sɛvɛni** **Sɛvɛi lɔɔzeizuɔɛ ma woo** **mɔungiti**

Zan ná-Woo Niine Uagɔi ɔa ga Minazeɔe Niinei zu zɛvɛ naanigɔiti gila, niiti ti Yesu Kilista ná-eteai zu vaiti sugulazu. Ti ɔilagilagiti pɛ ti-laasei ka ga «Woo Niine Uagɔi», ti zɛvɛvɛ Yesu ná-saai vɔluma, ti-zɛvɛ nuiti ta: Matiyo, Maleke, Luke ta Zan. Zan nɔnɔ ma Woo Niina Uagɔi zɛvɛni tanisu kona vɔutaavuuɔɔ (90) ɔɛɔala, Kilista zɔlɔɔga vɔluma. Anɛɛ ni sɛvɛi la bosu ga Zan ɔa é ga ma nui, keɛ sɛvɛ vɛlei wola ɔɔlavɛ ga Zan ná-sɛvɛ savagɔiti. Sɛvɛ ɔɛ nu wɔlɔmai tanigaa ti ɔɛ Zan ɔɛni zeini Efeze taa wolai zu, naama ziegi zu ɔa é ná-sɛvɛi nii ɔɛa la.

Zan kolevɛ ga ná-sɛvɛi ɔɛɛ ungi ɔa ga é ɔɔ nuiti ba ti lada ga Yesu ɔa é ga Kilista, zɛnvu su ǴALAGI ná-doun zunui (20:31). Da laana naa la, da zɛnvui zɔlɔɔ ga daaseigi maavele. Sɛvɛi ɔɛɛvɛ kala nuiti bɛ, ti ga Zuifuiti ta niiti ti la ga Zuifua. Zan ná-Woo Niina Uagɔi ɔɛɛ vɛlei ɔa yɛ, ti lago yeeɔaafwɛɛvɛ ta Woo Niina Uagɔ savagɔi zɔiti. E laabakpage Yesu ná-laavɔɔ vaiti ma, é ti ɔɛɛni, keɛ é la wola ɔɔɛni, é va vɛlɛ faalaaliiti ba. Faa ɔiigi tanigaa eɔɛvɛlei Yesu ɔatize fai ta tɛgai é zeelini ma tevbai zu, naati ti la sɛvɛi nii zu.

Unsosuɔɛ

1. Zan Woo Niine Uagɔi lɔɔzeivɛ (1:1-18).
2. Naa vɔluma, é sɛvɛi ɔɛɛvɛ, é lo laavɔɔ vaa mɔinmɔin ba, niiti Yesu ti ɔɛɛni (1:19—12:50).

3. Naa voluma, é faa ɔii mɔinmɔin suɔɔlavɛ, é lo Yesu ná-eteai va, niiti ti Yesu laazeelini saa vai ma ta buzeɔe vai, é ɔula saai ya (13:1–20:31).
4. Zan ná-sevɛi ɔaabelage ga Yesu ná-kulakɛɛmai gila nuiti bɛ, buzeɔea voluma, é ɔula saai ya, ta é ná-sevɛi ɔɛɛ ungi ɔalaa dɛɛ (21:1-25).

Yesu ɔa ga GALA daawooi nii é vulua

¹ Tɔɔzeizu mɔunpa Wooi ɔɛni ná. Wooi ɔɛni GALA ba. Wooi ɔɛni ga GALA.

² Mɔunpa é ɔɛni GALA ba.

³ GALA ge anii pɛ kpɛtɛa ga tɔun maavele. Nii pɛ kpɛtɛai, naa tanɔpɛ ge la ɔɛtɛni tɔun polu.

⁴ E ɔɛni ga zɛnvui ma ungi, naama yɛnvui ɔa é ɔɛni ga nuiti ta-wozakalagi.

⁵ Wozakalagi ɔa volozu kpidii zu, tama kpidii la soni.

⁶ GALA ge zunui ta leveni, nii daaseigi ga Zan.

⁷ E vaani, é ɔɛ ga wozakalagi ná-zeelei, nii a kɛ nuiti pɛ ti ɔidaaleve ná-zeele wooi maavele ma.

⁸ Tɔ ɔɔɔɔi lɛi é va ɔɛni ga wozakalagi, kɛɛ ná-siɛi ma ungi ɔɛni ga, é ɔɛ ga wozakalagi ná-zeelei.

⁹ Naa ɔɛni ga wozakala kitei, nii é vaazu eteai zu ga é volo nui pɛ bɛ.

¹⁰ E ɔɛni eteai zu, tɔ ɔa eteai ɔɛtɛai la, kɛɛ eteai la kwɛɛni.

¹¹ E vaani ná-zooi zu, kɛɛ ná-nuiti ti la kɛɛni ti va yeezei bu.

¹² Kɛɛ tanigaa ti yeezeini bu, ti ɔidaaleve ma. Tama, é zobogi veeve naati pɛ bɛ ga ti ɔɛ ga GALA dointi.

¹³ Kpusei zu zɔɔɔgi nii é ɔɛɛzu ga kpusei yiimai, ɔaa zunui yiima vai, naa laade, keɛ ti zɔɔɔge GALA ba.

¹⁴ Woori valiboge, é ɔɛ ga nuɔusei, é zeɪ ade zaama, daavegai ga zaalai ta gaamai. Gi ná-lebiyai ɔaani, Doun Zunu ɔila kpegi, nii Keɛɔɛ tevegai, naa ná-lebiyai.

¹⁵ Ná-zeelei Zan niima woori woni keɛi zu kpoke, é ɔɛ ma: «Nii ɔa gè vaani ma, siegi zu gè ɔɛni la wo ma: «Zɔi é ɔaazu nɔun poluma, fɪzɔge bà, tɔzei kaite é ɔɛni etea, názu gè la de zɔɔɔni.» »

¹⁶ Ade pɛ ade adɔnɔ zɔɔɔge ná-zaalai ma ɔetɛi zu aniiti su. E ná-tuyai ta la ta nɔ maazu, é fe ade ya.

¹⁷ Mazɔɔɔ ade tɔgi zɔɔɔge Moize ya, keɛ Yesu Kilista ɔa paai ga zaalai ta gaamai.

¹⁸ Nu nɔpɛ ge la de GALA kaani. Keɛ Doun Zunu ɔila kpegi, nii é ga GALA, ta nii é zeizu ɔɛɛɔɛ GALA koba, naa ɔa é dea ga adeye.

Zan ná-zeele woori

(Matiyo 3:1-12;

Maleke 1:1-8;

Luke 3:1-18)

¹⁹ Zan ná-zeele woori ɔetɛ, nii é boni, siegi zu Zuifuiti zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti teveni da, ti zeɔe Zeluzalɛme, ti li gaazaɔasɔ ga: «Be ɔa ga de?»

²⁰ E gaamai woni, é la ɔɔɔɔ ɔɔɔɔni, keɛ é kolɛni fo, é ɔɛ ti ma: «Nà lei gè ɔa ɔɛ ga Kilista.»

²¹ Ti ɔɛni ma: «Be ɔa é ga de mu? Da ɔa é ga Eli?» E ɔɛni ti ma: «Ba-o, nà la ga naa.» Ti ɔɛni ma ɔolu: «Da ɔa é ga GALA goo wo nui?» E ɔɛni ti ma: «Ba.»

22 Naati ti da ɣɛ ma: «Be ɣa mu é ga de? Keni gi li, gi goodaavote gila fe naati zea, ti gi levegai. Lee ɣa è bosu, é lo da boɣoi va?»

23 Zan ɣɛni ti ma: «Nà ɣa gè ga: «Nui é ɓainsu tevebai zu, é da ɣɛ ma: A Maligii ná-pelei ɓete be.»* GALA goo wo nui Ezayi ɣa é naama wooiti seveni.»

24 Tama zoiti ti liini keelai ma, ti ɣɛni ga Falizɛinti ta-nuiti.

25 Naati ti gaazaɣani mono, ti ɣɛ ma: «Ni è la ga Kilista, è la ga Eli, è la ga GALA goo wo nui, lee vaa zu mu è batizei wosu?»

26 Zan ti woogaavoteni, é ɣɛ ti ma: «Nòun, nà wo batizesu ga ziei. Kele nu ɣila ka wo zaama, wo la kwɛɛ.

27 Toɣa vaazu nòun poluma. Gè la vòlo kula ɣɛni su ga gè va ná-savala galuiti daavie.»

28 Niima vaiti ti ɣɛni ɣɛɛzu Betani taazuve, zie wolai Zuluden folo ɣulazu vele, ve Zan ɣɛni batizei wosu ná.

GALA ná-baala zivoi Yesu

29 Poluma voloi, Zan Yesu ɣaai ma, é da va po pelei, é woogulani, é ɣɛ ma: «À wɛɛ GALA ná-baala zivoi va, nii é eteai ná-kotoi ɣulazu ba.

30 Nii ɣa gè vaani ma, siegi zu gè ɣɛni la wo ma: «Zoi é vaazu nòun poluma, fizoge bà, tɔzei kaite é ɣɛni etea, názu gè la de zolɔni.»

31 Nà balaa gè la ɣea kwɛɛ, kele nòun, pàave, gè da batizei wo ziei wu, nii a ke é lee ga Izilaye nuɓuseiti.»

* 1:23 1:23 Eza 40:3 boge é zoloo Geleke woo zɛve wolɔmai ma.

³² Zan niima zeele wooi woni, é gɛ ma: «Gè Zenvui ɣaani, é zege geegɔlɔgi zu, é da yei ege poopogi, é va, é ye ba.

³³ Gè la ɣeni kwɛɛ ga to ɣana, keɛ GALAGI nii é tɛvegai ga gè da batizei wo ga ziei, naa ɣeni mà: «Da vaazu Zenvui ɣaazu, é yei, é ze zunu ta ma, naa ɣa é vaazu batizei wosu ga Zenvu Nadegai.»

³⁴ Gè naa vɛɛga, gè zeele wooi woga ga to ɣa é ga GALA Doun Zunui.»

Yesu ná-kaladopo mɔungiti

³⁵ Poluma zobui Zan ɣeni mɔnɔ ná ta ná-kaladopo felegɔ.

³⁶ E Yesu ɣaani, é da leve, é gɛ ma: «Wɛɛ GALA ná-baala zivɔi va.»

³⁷ Kaladopo felegɔiti ti Zan woomɛnini, ti wuzegɛ, ti vilɛ Yesu volu.

³⁸ Yesu latini, é ka ga ti vilɛgɛ polu, é gɛ ti ma: «Lee ɣa wo pɔ?» Ti gɛ ma: «Mini ɣa é ga è-zeizuve, Laaɓi?» (nii poluve ga «kalamɔn»).

³⁹ Yesu ɣeni ti ma: «À va lɛɛ, wa ná ɣa.» Ti vilɛni polu, ti li ti seizuve vɛɛ. Naama ziegi ɣeni ga lɛɛi naanisiei kpɔkɔ voloi. Ti foloi mɔtai ɣɛɛni Yesu ɣoba.

⁴⁰ Simon Piyɛɛ keɛɣɛloin Andelé ɣeni ga kaladopoi naa gila, niiti ti Zan woomɛnini, ti vilɛ Yesu volu.

⁴¹ E keɛɣɛloin Simon ɣaani mɔunpa, é gɛ ma: «Gi Mesi ɣaave» (nii poluve ga «Kilista»).

⁴² E liini ga naa Yesu vɔ bɛ. Yesu pɛɛni ga pago, é gɛ ma: «Da ɣa é ga Zan ná-doun zunui Simon. E-laaseigi ɣa ɣɛɛzu ga Sefase» (nii poluve ga «Piyɛɛ»).†

† **1:42 1:42 Piyɛɛ:** Daaseigi nii poluve ga «kɔtɔi».

⁴³ Poluma voloi Yesu deveni ga é li Galilé yooi zu. E liini, é Filipe vete, é gɛ naa ma: «Uile pòlu.»

⁴⁴ Filipe ɣeni ga Betesayida nu, Andelé ta Piyele ta-laazuve.

⁴⁵ Filipe balaa liini, é Nataniyele vete, é gɛ ma: «Gi naama nui ɣaave, nii Moize ná-faa woni tɔ sevei zu, ta GALA goo wo nuiti balaa ti ná-fai zevai. Tɔ ɣa é ga Zozefe ná-doun zunui Yesu, Nazalɛte nui.»

⁴⁶ Nataniyele ɣeni ma: «Ani vago ɣa zoo zegɛzu nei Nazalɛte?» Filipe gɛ ma: «Ua, è ka.»

⁴⁷ Yesu Nataniyele ɣaani, é da maabuɣa ba, é gɛ ma: «Wele, Izilaye le nu ɣiteɣite ka ga zunui tei, nii zee vaa nɔpe ge la su.»

⁴⁸ Nataniyele ɣeni ma: «È kwèegɛ ɣale?» Yesu gooɣaavoteni, é gɛ ma: «Filipe la ɣea de vaani è lolisu, siegi zu è ɣea zeini la kooleɣoole gului wu, gè è ɣaave.»

⁴⁹ Nataniyele ɣeni ma: «Kalamɔn, da ga GALA Doun Zunui, da ɣa è ga Izilaye le masagi!»

⁵⁰ Yesu gooɣaavoteni, é gɛ ma: «Tei gè ɣea è ma, siegi zu è ɣea zeini la kooleɣoole gului wu, gè è ɣaave, naa ɣa é kea è laai da? Da vaazu faa ɣiligaa ɣaazu mɔno, ti wɔɔɔbai nii va.»

⁵¹ E ɣeni ma volu: «Gè bo wo ma ga gaamai, wa geegɔɔgi laalaogai ɣa, GALA ná-geezugeelaiti ti da le, ti da yei Nu ná-Doun Zunui maazuve.»

2

Yesu ná-laavɔ vaa mɔungi

¹ Naa voluma folo felegɔ ɣulaai ma su, vulu maazaa ɣoozunɛi ta ɣeni ɣulazu Kana, Galilé yooi zu, Yesu dee ɣeni ná.

² Ti Yesu balaa tolini ta ná-kaladopoiti vulu g̃eɛzuve.

³ Siegi zu ddoi beni la, Yesu dee g̃eni ma: «Doo la mo ti ya.»

⁴ Yesu goog̃aavoteni, é g̃e ma: «Anzanu, lee g̃a è poluma? Nà-yee g̃e galai la de zeelini.»

⁵ Dee g̃eni botig̃e nuiti ma: «Nii nape a bo wo ma, à naa g̃e.»

⁶ Kotu lig̃i lɔzita g̃eni ná, nii Zuifuiti ti bena bɔɔɔ nade faiti ke ga tiye. Dig̃ii naati gilagilagi ne gilagi a la zo g̃e zu ga litele vuulosava (80) baa ungila (100).

⁷ Yesu g̃eni botig̃e nuiti ma: «À dig̃ii niiti daave ga ziei.» Naati ti ti laaveni le g̃e g̃e ga ziei.

⁸ Naa volu é g̃e ti ma: «À tago zaɔa, wo lii la g̃ono gaag̃we nui vo.» Ti liini ga ta g̃ono gaag̃we nui vo.

⁹ G̃ono gaag̃we nui ziei g̃og̃oni, nii falibogai ga ddoi. E la g̃eni kweeni ve ddoi naa zegeai ná, kele botig̃e nuiti mu, ti g̃eni segezuve g̃we. E anzazinigi lolini,

¹⁰ é g̃e ma: «Pɔlomazu, nu g̃a da ddo vag̃oi ese gaag̃we, naa volu siegi zu ddoi nu buseiti sosu la, da zoi g̃ula niina, nii é la zeelini zoi zu. Kele doun, è ddo vag̃oi yega ná, eyesu niizu zeeli.»

¹¹ Naa g̃a é g̃eni ga Yesu ná-laavoo vaa mounpagi. Nii g̃e Kana, Galilé yooi zu. Zekana é ná-lebiyai g̃ulani la kelema. Ná-kaladopoiti ti laani da.

¹² Naa volumna, Yesu yeini Kapelenawume taazuve ta dee, é ve degeiti ta ná-kaladopoiti ba. Ti ku g̃e ni ná fele.

Yesu p̃odi loo nuiti kpe vai
GALA sei ṽei wu
(Matiyo 21:12-17;

*Maleke 11:15-17;
Luke 19:45-46)*

¹³ Zuifuiti ta-Uake fetii maa gēni buɣazu. Yesu lēni Zeluzalēme.

¹⁴ E yaagōiti petēni GALA sei vɛlɛi ma ɣoizuvɛ, ti ɗa nɪkɛiti, baalagiti ta poopogiti pɔdi. Wali valibo nuiti balaa ti gēni ná.

¹⁵ E galuiti segeni, é kɛ ga kpakɔi. E ti bɛɛni, é ti ɣula GALA sei vɛlɛi wu, ta ta-nɪkɛiti, naa vɛɛ ta-vaalagiti ba. E wali valibo nuiti ta-waliiti su-vazani, é ta-laɓaliiti toka.

¹⁶ E ɣɛ poopɔ pɔdi nuiti ma: «À niiti kula vɛ! A mina Kɛɛ ná-pɛlɛi ɣɛ ga yaagɔ vɛlɛ!»

¹⁷ Ná-kaladopoiti ti-ɣi ge looni su ga sɛvɛvɛ ga: «Ee, GALA, ɗa-vɛlɛi ma wɔɪnlai ɣa gála eɣɛ abui.»*

¹⁸ Zuifuiti ta-ɣundigiti ti kpɔɛi zegeni, ti ɣɛ ma: «Laavɔɔ vai bɛgele ɣa è kɛɛzu, è va dɛɛ ga giye ga zobo ka è ya ga è niima vaiti kɛ?»

¹⁹ Yesu ti wooɣaavoteni, é ɣɛ ti ma: «À GALA sei vɛlɛi nii ɣolo, nɔn nà to volu folo savagɔ laawu.»

²⁰ Zuifuiti ta-ɣundigiti ti gēni ma: «GALA sei vɛlɛi nii lo fai kɛɛni ga kona vuunaani maazu lɔzita (46), é va be, dɔun naa ɣa ɗa to volu folo savagɔ laawu?»

²¹ Tama é gēni bɔɛzu é vile tɔ bɔɣɔi busei va, nii é ga GALA sei vɛlɛi.

²² Siɛgi zu é wuzegeni, é ɣula saai ya, ná-kaladopoiti ki ge looni su ga é naama wooi woni. Ti laani GALA sɛvɛiti da, ti la balaa naama wooi la, nii Yesu boni.

²³ Siɛgi zu Yesu gēni la Zeluzalēme Pake fetii zu, nu mɔɪnmɔɪn ge ɣidaaleveni ma, siɛgi zu ti laavɔɔ vaiti kaani la, é ɗa ti ɣɛ.

* **2:17 2:17** Guy 69:10.

²⁴ Kεε Yesu la ɣeni laani ti la, tɔɔzei é ɣeni ti pe kwεε ga gola.

²⁵ Mazɔɔɔ kpεδε la ɣeni ba ga ti nuiti ta-vaa zuɣula ma, tɔɔzei é ɣeni nui yiimave ɣwεε.

3

Yesu ta Nikodeme

¹ Zunu ɣila ge ɣeni ná, daaseigi ga Nikodeme, é ɣeni ga Zuifuiti ta-ɣundigii ta, naa vɔluma é ɣeni Falizieiinti ta-ɔɔgi zu.

² E vaani Yesu vɔ be ga kpidii, é ɣe ma: «Kalamɔn, gi kwɛni ga GALA ka é è leɔegai ga è gi ɣala, tɔɔzei nu nɔpe ge la zooga é va laavɔɔ vai niiti ke, è ti ɣεεzu, ni GALA ge la ma nu va.»

³ Yesu ɣeni ma: «Gè bo è ma ga gaamai, ni nui la zɔɔɔni vɔlu ga niine, é la ɣaazulaa GALA ná-masadai ma.»

⁴ Nikodeme ɣeni ma: «Nui ɣa zoo zɔɔɔsu ɣale vɔlu ga niine, siɛgi zu pɔɔzaɣagai la? Tama é la vaazu lɔɔzu dee ɣoozu vɔlu, é va zɔɔɔ keε?»

⁵ Yesu ɣooɣaavoteni, é ɣe ma: «Gè bo è ma ga gaamai, nu la lɔa GALA ná-masadai zu, ni é la zɔɔɔni ga ziei ta Zenvu Nadegai.

⁶ Zɔi sɔɔɔgai ga kpusei maavele, naa ɣa ga kpusei. Zɔi ma é zɔɔɔsu ga Zenvu Nadegai maavele, naa ɣa ga zenvui.

⁷ Naa mina ɣe ga kulafiliba è ve, ga tei gè ɣea è ma: «Kenii wo zɔɔɔ vɔlu ga niine.»

⁸ Fiilei ɣa ɣulazu, ve ná neai be, è ɗa gooi meni, keε è la seɣezu ɣwεε, è la ɓalaa diizu ɣwεε. Uele nɔ ɣana ɓalaa é la ga naama nui nii sɔɔɔgai ga Zenvu Nadegai.»

⁹ Nikodeme gɛni ma: «Naama vai ɔa zoo ɔɛɛzu ɔale?»

¹⁰ Yesu ɔɛ ma: «Da ga kalamɔn wola nii tɔɔɔɔɔlaai Izilayele yooi zu, dɔun ɛ la niima vaiti kwɛɛ?»

¹¹ Gɛ bo ɛ ma ga gaamai, nii gi kwɛni ɔɛzɛɔɛzɛ, naa ɔa gi bosu, nii gi kaai ga ɔaazu, naa ɔa gi ma zeele wooi veezu. Wa ma, wo la pɔ wo va yeezei ɔa-zeele wooi wu.

¹² Ni na zooi ma vaiti bona, wo ma wo la laani da, siegi zu gɛ geɔɔɔɔɔgi zu vaiti bosu la wo ma, wa la naa la ɔale?

¹³ Tɔɔzei nu nɔpɛ ge la dɛ lɛni geɔɔɔɔɔgi zu, kɛni Nu na-Doun Zunui, nii seɔɛai na, ɛ yei.

¹⁴ Moize kaali vaagɔlabai ɔɛɛni ga kɔlu ɔɔigi, ɛ seɛ gului va tevebai zu. Uele nɔ ɔana ɔalaa Nu na-Doun Zunui ɔa zɛɛ da,

¹⁵ naa ɔa a kɛ nu nɔpɛ a ɔidaaleve ma, ma nu ɔa ɔɔɔɔ zɛnvui zɔɔɔ.

¹⁶ «Mazɔɔɔ GALA ge eteai nɛa vɛ, eyɛsu ɛ na-Doun Zunu ɔila kpegi vɛa, naa ɔa a kɛ nu nɔpɛ a la da, naa undaa mina vili, kɛɛ ɛ ɔɔɔɔ zɛnvui zɔɔɔ.

¹⁷ Tɔɔzei GALA ge la na-Doun Zunui leveni eteai zu ga ɛ eteai vɛelala, kɛɛ nii a kɛ eteai kizogi zɔɔɔ ga maaave.

¹⁸ Zɔi nɔpɛ ɛ laazu tɔun da, peelalazu nɔpɛ ge la naa va. Kɛɛ zɔi ɛ la kɛni ɛ va la da, naama nui bɛga ga peelalai zɔɔɔ, tɔɔzei ɛ la laani GALA Doun Zunu ɔila kpegi la.

¹⁹ Nii ɛ ga peelalai naa ɔa ga: Wozakalagi vaave eteai zu, kɛɛ kpidi nɛvɛ nuɔuseiti bɛ, ɛ leve wozakalagi va, tɔɔzei ta-ɔɛwotiiti nɔvɛ.

²⁰ Tɔɔzei wozakalagi wɔinzɛɔvɛ faa nɔu ɔɛ nui

ma, é la ɗa ɗe pɔ ga é va wozakalagi ɗa, nii a ke ná-keewotiiti ti mina ɗula keɓema.

²¹ Keɓe zoi é ziezu ga gaamai, naa ɗa ɗa va woza-kalagi ɗa, nii a ke eɓe pe ge ka kpezekele ga nii pe é keezu, toɗa ti ɗeezu ta-ɗilibalai zu ta GALA.»

Zan ta Yesu

²² Naa voluma, Yesu liini Zudé yooi zu ta ná-kaladopoiti, é yeeɗeɗala ɗeeni miná ta naati, é ɗa batizei wo.

²³ Zan balaagi ɗeni batizei wosu Enon, Salime ɗobave, mazoloo ziei wola moinni miná. Nu moimoin ge ɗeni vaazu ná, ti batize fai ma.

²⁴ Mazoloo naama ziegi zu, ti la ɗeni de Zan vilini kasoi ɗa.

²⁵ Yeeta Zan ná-kaladopoi tanigaa ti maaɗaali loozeini ta Zuifui taɗili, é vile ɗade fai ma ɗeeewotiiti fai va.

²⁶ Ti liini Zan vo be, ti ɗe ma: «Kalamon, zunui nii é ɗeni è ɗoba Zuluden voluvelei, è ɗeni zeele wooi wosu be, toɗa balaa batizei wosu, eɓe pe ka liizu pɔ be.»

²⁷ Zan ti woɗaavoteni, é ɗe ma: «Nu nɔpe ge la zooga ani nɔpe solɔosu, é ɗula naa volu, nii GALA ge feai ma nu ya.

²⁸ Wa boɗɔi wa ga naama zeelei ga gè ɗea bosu ɗɔ, gè ɗe ma: «Nà lei gè va ɗe ga Kilista, keɓe nɔn, tɛvege tuɗɔ.»

²⁹ Anzazinigi ɗa nɔnɔ ga anzai. Anzazinigi boɗalai ɗa ga naa, nii é losu koba, é ɗa woilo gooi ma, anzazinigi wooi menigai ɗa daave ga koozunɛɛi. Naa ɗeɗala ɗoozunɛɛi ɗa é bè, tama nà-koozunɛɛi laazeeliɓe na, niima ziegi zu.

³⁰ Keni toun maa inogi da wɔɔlɔ, nɔun maa inogi maa da yei.

³¹ «Zoi segeai geegɔlɔgi zu, naa ga ti pe maazu. Zoi é ga zoi ma gelei, naa gɔliɔ zoi va, ta zoi ma vaiti ka é ti wosu. Zoi segeai geegɔlɔgi zu, [naa ga ti pe maazu.]*

³² Toɔa naama zeele wooi wosu nii tɔ ɔɔɔi é kaai, ta é menigai, tama nu nɔpe ge la ná-zeele wooi zegɛzu ga gaama.

³³ Zoi nɔpe a yeezei ná-zeele wooi wu, naama nui ga deɛzu ga gaamai ga GALA ge bosu.

³⁴ Tɔɔzei GALA ná-nu leɔgai ga GALA ɔɔɔi laa-wooitɔ nɔ wosu, mazɔlɔ GALA ge ná-Zenvui veeɔ zea, é la yeewu nɔpe zenɔ.

³⁵ Gɛɛɛi ná-Doun Zunui neɔɔ ɔɔ, é anii pe dɔ naa ná-zobogi wu.

³⁶ Zoi nɔpe a la Doun Zunui la, ɔɔɔɔ zenvui ga naa ya. Kele zoi é la keeni é va la da, zenvui la naa ya, kele GALA ná-ziiɔaawanai ga ye ma nui ma.»

4

Yesu ɔɔɔ leɔ vai ga Samali nuiti

¹ Maligɔi sugwɛɛni ga Falizɛinti ti menini ga Yesu ga kaladopo mɔinmɔin sɔlɔsu, ta toɔa batizeɔ wosu é leɔ Zan va.

² (Tama gaamazɔ Yesu ɔɔɔi mu ge la ɔɔni batize wosu, kele ná-kaladopoiti ka ti ɔɔni naa ɔɛɛzu.)

³ E zegeni Zudé yooi zu, é ɔale ma Galilé yooi zu.

⁴ Tama kenɔ a la leɔ ga Samali vele.

* **3:31 3:31** Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti ɔɔɔzu, naati ti la seɔ wɔlɔmai tanigaa zu.

⁵ E zeelini Samali laa wolai gila su, nii daaseigi ɣeni ga Sikaal, ná maa la ɣeni ɣoozani zou buɣai va, nii Zakɔbe feeni ná-doun zunui Zozefe ve.

⁶ Miná ɣa Zakɔbe ná-zieyeɣei ɣeni ná. Tei Yesu ɓɔloni ga siei, é zeini zieyeɣei laave, folo gaalɔgai ɣeni de kpekpe.

⁷ Samali anzanui gila ge vaani zie zaɣazuve. Yesu ɣe ma: «Soma kae è kò ziei zu, gè ɓɔɔle.»

⁸ (Ná-kaladopoiti ti liini taazuve ga ti ɣɔnɔ geya.)

⁹ Samali anzanui ɣeni ma: «Da ga Zuifui, lee vaa zu è kpɔɔle ɗei valizu mà, nèi gè ga Samali nu?» (Tɔɔzei Zuifuiti ti ɣeni Samali nuiti maalaasu fai pe su.)

¹⁰ Yesu ɣeni ma: «Ni è ɣeni vebɛanii ɣwee, nii GALA ge pɔ é fe è ve, ta nui nii é ɣeezu è ma: «Kò kpɔɔle ɗei zu,» ɗoun mu ka è ɣea kpɔɔle ɗei valizu ma, tama a la zenvu su ɗei ve è ya.»

¹¹ Anzanui ɣeni ma: «Maligii, zie zaɣa ɲaka la è ya, naa voluma zieyeɣei zuɣoozave, mini ɣa è da zenvu su ɗei naa zeɣezu ná?

¹² Ade-memewola Zakɔbe nii é zieyeɣei nii vea de ya, tɔ ɓɔɣɔi é ma ɗei ta ɓɔleni, ta ná-doun zunuiti, naa veé ná-togani bulugiti ba. Da ɣisizu ga è baɣove ba ɓaa?»

¹³ Yesu goɔɣaavoteni, é ɣe ma: «Zoi nɔpe é ɓɔɔlezu ga zieyeɣei nii zu ɗei, kpɔɔle wɔin ɣa ma nu zo volu.

¹⁴ Kele zoi a ɓɔɔlena ga ziei nii gè feeze zea, kpɔɔle wɔin la mɔ sogɔ pe. Ziei nii nà fe zea, naa ɣa ɣe koozu ga zieungi, ma ɗei ɣa ye ɣulazu, é ɣe be ga ɣooɣo zenvui.»

¹⁵ Anzanui ɣe ma: «Kalamɔn, ziei naa ve zèa, nii a ke kpɔɔle wɔin mina mɔ sò, naa volu gè mina mɔ va ve zie zaɣazu.»

16 Yesu ɣɛni ma: «Li, è bo è-zinigi ma, wo va ve.»

17 Anzanui googaaavoteni, é ɣɛ ma: «Gè la zini be.»
Yesu ɣɛni ma: «Gaama ɣa è ya ga è ɣɛ ma: «Gè la zini be.»

18 Tɔɔzei è zeida zini be ná zeizu ɣɛ lɔɔlu, tɔ ɣa é ba zunui nii è zea niizu, è-zini ge la ga naa, naa maavele ma, è gaama woge.»

19 Anzanui Yesu woogaaavoteni, é ɣɛ ma: «Kalamɔn, nà kaazu ga da ga GALA goo wo nu.

20 Gi-memewolani ti ɣɛni GALA debizu gizei nii ma, wɔun wo ɣɛ keni Zeluzalɛme nɔ ɣa nu maaneai è GALA debi ná.»

21 Yesu ɣɛni ma: «La ndun da, yeedɛɣalai ta ɣa vaazu, wo la mɔ Kɛɛ lebia niima ɣizei ma baa Zeluzalɛme.

22 Wɔun nii wo debizu, wo la kwɛɛ, kelɛ ɣɔun nii gi debizu, gi kwɛni, tɔɔzei Zuifui nuɓuseiti gi vɔ be ɣa kizo fai zɔlɔɔsu ná.

23 Kelɛ yeedɛɣalai ta ɣa vaazu, tɔun paave na vɔlɔ naama ziegi zu, lebiya ve nu ɣiteɣitegiti ta lebiyai ve Kɛɛ ve ga zenvui ta gaamai maavele, tɔɔzei naa ɣɛɣala lebiya ve nuiti ka Kɛɛ ti ɣaiziezu.

24 GALA ka ga zenvui. Naa ɣa é ba, zɔiti nɔpɛ ti debizu, keni ti debi ga Zenvui ta gaamai maavele.»

25 Anzanui ɣɛ ma: «Gè kwɛni ga Mesi ɣa vaazu, nii é ga Kilista. A vaana, toɣa fai pɛ zɔɣɔzule ga giye.»

26 Yesu ɣɛ ma: «Naa ɣa é ga ze, nèi gè bɔɛzu è vɔ.»

27 Naama yeedɛɣalai zu, Yesu ná-kaladopoiti ti vaani. Ti wola laavɔni ga ti naa ɣa, ti da yɛpɛ ta anzanui. Kelɛ tanɔpɛ ge la ɣɛni gaazaɣani ga: «Lee ɣa è pɔ?» baa «Lee vaa zu è bɔɛzu pɔ?»

28 Anzanui ná-zie jakai yeni ná, é le taazuve, é ge nuiti ma:

29 «À va, wo zunui ta vete, nii é naa pe sugula mà, nii pe gè kea. Nii lei é va ge ga Kilista baa?»

30 Nuɓuseiti ti gulanani taai va, ti li Yesu ɔɔ be.

31 Naama ziegi zu ná-kaladopoiti ti ɓɔini da, ti da ge ma: «Kalamɔn, daamii wo.»

32 Kele é gɛni ti ma: «Daamiani ka zèa ga gè mii, nii wo la kwɛɛ.»

33 Kaladopoiti ti gɛni ɓɔɔɔ gaazaɗasu, ti da ge ma: «Nu gili ge va ge vaani ga daamiani pɔ mu baa?»

34 Yesu gɛni ti ma: «Kɔnɔgi ga ga gè tɛve nui yiimai ge, ta gè ná-botii laazeeli, nii é feai zèa.

35 Kebe wa gɛɛzu ma: «E yega ga alu naanigo, molo levei zeeli,» kele? Nɔun ná bosu wo ma ga: A gaazuwuzegɛ, wo kpalagiti ka, moloiti mɔɔve na, ti gevele betɛai teve vai ma.

36 Zai é moloji levezu, naa gana zalai zɔɔɔsu, é da molo gaeiti gaale ba ɔɔɔɔ zɛnvui ma vaa zu, naa ga a ke molo vaza nui ta teve nui ti pe ti ɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔma.

37 Naazu faalaalii nii gea ga gaama: «Ta ga fazasu, taɗili ge da teve.»

38 Gè wo levege moloji levezu nii wo la bolini, nii nu giligaa ti boliai, ta-wotii zu gulanumai ga wo teveai.»

39 Samali nui ma mɔinmɔin ge laani Yesu la tɔɔzei naa va, nii anzanui boni ti ma ga: «É naama vaiti pe boga mà, nii gè kea.»

40 Siegi zu Samali nuiti ti vaani la Yesu ɔɔ be, ti maanɛɛɛni ga é ye ti goba. Yesu yeni ná folo felegɔ laawu.

41 Ti wola mɔnni mɔnɔ ti ɔɖaaleve ma, tɔzei daawooi va.

42 Ti ɔɖeni ɔɖɛzu anzanui ma: «Gi ɔɖaalevea ma, keɛ naa la mɔ ga nii è bogai gi ma, keɛ giya ɔɔɔi gi goomɛniga, gi kweni niina ga tɔ ɔa é ga eteai Gizo Nu ɔitei.»

Laavɔɔ vai velesiɛi Galilé

43 Naama volo felegɔi levegai ma, Yesu zegeni ná, é li Galilé yooi zu.

44 Tɔzei tɔ ɔɔɔ é ɔɖeni ma: «Unfema nɔpɛ ge la da ga ve GALA goo wo nu vɛ kpɔɔ yooi zu.»

45 Siɛgi zu é zeelini la Galilé yooi zu, Galilé nuiti ti yeezeini bu ga koozunɛi. Mazɔɔɔ nii pɛ é kɛeni Zeluzalɛme, Pake feti zu, ti naati kaani, tɔzei tiya ɔalaa ti lɛni feti zu.

46 Yesu ɔaleni ma Kana, Galilé yooi zu, vɛ é ziei valiboni ná ga dɔɔi. Tama masagi ná-botigɛ nu wolai gila ge ɔɖeni Kapɛɛɛnawume, nii ná-doun zunui ɔɖeni zeeɛzu.

47 Siɛgi zu é mɛnini la ga Yesu ɔalega ma Galilé yooi zu, é zegɛ Zudé yooi zu, é liini Yesu vɔ bɛ, é maanɛɛɛ ga naa li, é ná-doun zunui ɔɔɔɛ, nii é ɔɖenina zaazu.

48 Yesu ɔɖeni ma: «Ni wo la laavɔɔ vaiti ta maaɓɛɛ vaiti pɛɛni, wo la ɔɖaalevea.»

49 Masagi ná-botigɛ nu wolai ɔɖeni ma: «Màligii, yei fala, dɔun zunui mina va zaazu.»

50 Yesu ɔɖeni ma: «Li, è-loun zunui ɔa vulua.» Zunui naa laani Yesu wooi la, é ɔale ma, é li.

51 Tɛi é ɔɖeni galema velei zu, ná-botigɛ nuiti ti vaani daaɔomisɔ, ti ɔɛ ma: «È-loin ɔa vulua.»

⁵² E ti gaazaɗani ga yeedɛɗala begele ɗa é tɔɔzeini la ga tago ɗa zoloo. Ti googaaɗoteni, ti ɗe ma: «Wogi, folo dekpɛgai, kɔlɔkpadiɗai zegeni ba.»

⁵³ Doun keɗɗei kweɗni ga naama ziegi zu ɗa Yesu ɗeni la ma: «È-loun zunui ɗa vulua.» E zo názu ma, to ɓɔɗɔi naa ɓee ná-peleyeɗei ɓa, ti pe ti ɗidaaleveni.

⁵⁴ Laavɔɔ vai velesiɗi ɗana Yesu keɗni Galilé, segeai ma Zudé.

5

Mɛɗɛle nui valo vai Zeluzalɛme

¹ Ku ɗeai ma fele, Yesu ɗaleni ma ɓolu Zeluzalɛme, Zuifuiti ta-ɓetii ta zu.

² Tama Zeluzalɛme miná, Baala Sigɗaɓe ɗɔɓaɓe, kpoi gila ge ɗeni ná, daaseigi ga Betezata, Ebulu wooi zu. Kota ɓɔlugo ɗeni kpoigi naa ɗɔɓa.

³ Seeɓe nu mɔinmɔingiti ti bena laa kotai niiti bu: gaazuɗɔle nuiti, mɛɗɛle nuiti, ta kɔɓsama nuiti. [Ti bena ziei ɗiikpi fai maaɓɔun.

⁴ Tɔɔzei geezuɗeelai gila ge ɗeni yeizu yeedɛɗalai tanigaa zu, é ɗa ziei ɗiikpi. Zɔi nɔpe a la yeina zie ɗiikpigai wu mɔunpa, seeɓei ma zii nɔpe a la ɗena ma nu ɓa, é bena valo.]*

⁵ Zunu ɗila ge ɗeni miná, nii é keɗni seeɓei zu ga kona ɓuusavago maazu ɓɓava (38).

⁶ Yesu kaani laani ná. E kweɗgai ma ga naa lebiga seeɓei zu, é gaazaɗani, é ɗe ma: «Da po é valo?»

⁷ Seeɓe nui googaaɗoteni, é ɗe ma: «Màliɗii, siegi zu ziei ɗiikpisu da, nu la bè, nii a pili bu. Siegi zu gè ɗeezu la, gè li ná, taɗili ka yeizu bu tũɗɔ.»

* **5:4 5:3-4** Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti zɔɗɔzu, naati ti la seɓe wɔlɗamai tanigaa zu.

⁸ Yesu ɣɛni ma: «Wuzegɛ, ɛ da-zabai zegɛ, ɛ zɛ.»

⁹ Gaamago nɔ, zunui naa ɣɛɗɛni, ɛ na-sabai zegɛ, ɛ tɔɔzei ga ɛ da zɛ.

Naama vai ɣɛɛni ga dooɔɔ foloi ta.

¹⁰ Zuifuiti ta-ɣundigɛti ti ɣɛni zunui ma, nii kɛɗɛga ɣɛni de nɔ feya: «Za ɣa ga dooɔɔ foloi, tɔgi la vaani bu ga ɛ va da-vetei zegɛ.»

¹¹ Zunui naa ti woogaaavoteni, ɛ ɣɛ ti ma: «Zunui nii ɛ baɔloai, naa ɣa kɛai ma: «Da-zabai zegɛ, ɛ zɛ.» »

¹² Ti ɣɛni ma: «Be ɣa kɛai ɛ ma: «Da-vetei zegɛ, ɛ zɛ?»»

¹³ Kɛɛ zunui nii ɛ valoni, naa la ɣɛni kwɛɛni, tɔɔzei Yesu ɲɛɛɛni bebei zaama, nii ɛ ɣɛni na.

¹⁴ Naa voluma Yesu kaani yeeta GALA sei vɛlei wu, ɛ ɣɛ ma: «Da ɣana, ɛ valoai, mina mɔ koto ɣɛ, naa ɣa a kɛ faa mina zeeli ɛ ma, nii gola a ɲɔ.»

¹⁵ Zunui naa liini, ɛ bo Zuifuiti ta-ɣundigɛti ma ga Yesu ɣa ɛ baloni.

Ƴɛɛɛ GALA ta Doun Zunui

¹⁶ Naa ɣa ɛ kɛɛni, Zuifuiti ta-ɣundigɛti ti ɣɛni Yesu wɔinzegɛzu, tɔɔzei ɛ ɣɛni naama vaiti kɛɛzu ga dooɔɔ foloi.

¹⁷ Kɛɛ Yesu ti woogaaavoteni, ɛ ɣɛ ti ma: «Zaagaza Kɛɛ ɣa botii ɣɛɛzu, na baɔlaa, na botii va, gɛ da kɛ.»

¹⁸ Naama wooi maavele ma Zuifuiti ta-ɣundigɛti ti wola zɛbezegɛni ga ti Yesu va, tɔɔzei ɛ ɣɛni dooɔɔ foloi ma lɔgi ɔɔɔɔɔɔɔɔ, naa voluma ɛ ɣɛni ɣɛɛzu GALA ka ga Kɛɛɛ ɣɛti, ɛ da bɔɔɔ ɣɛ ga GALA kɛvele.

GALA Doun Zunui na-zobogi

¹⁹ Yesu ti woogaaavoteni, ɛ ɣɛ ti ma: «Gɛ bo wo ma ga gaamai, Doun Zunui la da ga faa nɔpɛ kɛ bɔɔɔ

ve, keni nii nɔ é Gɛɛɔɔ GALA kaazu, é ɔa ke. Tama nii kpein Gɛɛɔɔ GALA ge keɛzu, Doun Zunui ɔa naa ɔɛɛzu balaa.

²⁰ Tɔɔzei Gɛɛɔɔ GALA ge Doun Zunui neɛve ve, ta nii pe é keɛzu, toɔa naa leɛzu ga Doun Zunui. Toɔa zobogi ve zea, ga é faa baaza golai taɔiligaa ɔe, niiti ti leɛgai niiti ba, wo ti ɔaai, naa ɔa a ke wo laavɔ.

²¹ Tɔɔzei velei Gɛɛɔɔ GALA ge ɔɔvɛiti buzeɔezu la, é ti ɔula saai ya, é zenvui ve ti ya, zenɔ ɔana Doun Zunui balaa ɔa zenvui veezu naama nui ya, nii é pɔ é fe be.

²² E buɔe naa maazu, Gɛɛɔɔ GALA tei a ɔa nuiti ta-lukpɔi ɔaaleve, keɛ é tukpɔɔaaleve vai pe zege Doun Zunui ya,

²³ naa ɔa a ke nuiti pe ti unfemai ve Doun Zunui ya, ga Gɛɛɔɔ GALA kevele. Zɔi é la unfema veeni Doun Zunui ve, naama nui la unfema veezu Gɛɛɔɔ GALA be, nii é tɔun teɛgai.

²⁴ Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpe a woilo ɔò ma, é ɔidaaleve naa ma, nii é teɛgai, ɔɔɔɔ zenvui ɔa naama nui ya, tukpɔɔaaleve la mɔ maala, keɛ kulave niina saai ya, é va zenvui vɔ.

²⁵ «Gè bo wo ma ga gaamai, yeeɔɔɔɔɔɔ ɔa vaazu, tɔun vɔɔ é zeelia, siegi zu zɔiti ti zaai, ti vaazu GALA Doun Zunui wooi menisu da, tama zɔiti pe ta gooi meni, naati ta zenvui wo.

²⁶ Tɔɔzei Gɛɛɔɔ GALA ɔa ga zenvui ma ungi, é zobogi veeve Doun Zunui balaa ya ga é ɔe ga zenvui ma ungi.

²⁷ Tei é ga Nu ná-Doun Zunui, GALA ge zobogi veeve zea ga é ɔe ga tukpɔɔaaleve nui.

²⁸ Wo laa mina vɔ, yeeɔɔɔɔɔɔ ɔa vaazu, zɔiti pe ti

kabaiti su, ta Nu ná-Doun Zunui wooi meni.

²⁹ Naazu ti g̃ula kabaiti su. Z̃oiti ti faa ɔagɔi g̃ɛai, naati ta wuzeg̃e, ti g̃ula saai ya, z̃envui wo fai ma. Niiti ti faa ɔɔi g̃ɛai, naati ta wuzeg̃e, ti g̃ula saai ya, ta-lukpɔg̃aaleve vai ma.

³⁰ Ñɔun g̃e la zooga faa nɔpɛ k̃ɛɛzu ga bɔg̃ɔ zobogi. Nà tukpɔg̃aalevezu eg̃evelei G̃ɛɛg̃e GALA ge d̃ɛɛzu la ga ze. Tama nà-tukpɔg̃aalevei z̃oleg̃e, t̃ɔzei ñɔun ziima vai lei g̃e ɔa g̃e k̃ɛɛzu, k̃ele z̃ɔi é t̃evagai, naa yiimai g̃a g̃e k̃ɛɛzu.»

GALA Doun Zunui ná-zeeleiti

³¹ «Ni nà bɔg̃ɔ nɔ g̃a g̃e zeele wooi wosu nà bɔg̃ɔ nà-faa zu, nà-zeele wooi la g̃eni g̃ɛa ga gaama.

³² K̃ele zeele g̃ili ka z̃èa, tama g̃e kw̃eni ga ná-zeele wooi g̃a ga gaama.

³³ «W̃oun, wo faa wuug̃aiziɛ g̃eelaiti teveni Zan ma, tama é zeele wooi woni gaamai ɔɛ.

³⁴ Ñɔun kp̃ɛɛ la ba ga nu zeele woo wo b̃è, k̃ele nà nii wosu, nii a k̃e wo g̃izo.

³⁵ Gaamazu Zan g̃eni ga fitinai abui sosu ba, nii ma wozakalagi g̃eni voloza. W̃oun, é ñɛeni wo ɔɛ ga wo g̃oozuñ yee g̃ɛg̃ala go laawu ná-wozakalagi g̃a.

³⁶ «Ñɔun, zeele woo g̃a z̃èa nii b̃ɔɔɔai é leve Zan ñɔnɔi ɔa. K̃ɛɛwotii niiti G̃ɛɛg̃e GALA ti veai z̃èa ga g̃e k̃e, naati ka ti d̃ɛɛzu kpezekele ga G̃ɛɛg̃e GALA g̃a é t̃evagai.

³⁷ E b̃ude naa maazu, G̃ɛɛg̃e GALA bɔg̃ɔi é t̃evagai, naa g̃a zeele wooi wosu b̃è. K̃ele kaipa wo la d̃e gooi m̃enini, wo la d̃e balaa gaazu ɔɛ g̃aani.

³⁸ Daawooi la ỹeni wo g̃isu, t̃ɔzei wo la g̃idaaleveni naama nui ma, nii é t̃evagai.

³⁹ Wa ɗaabaazu kele, wo ɗa GALA seɓeiti kala, tɔɔzei wo laaɓe da ga wa ɗɔɔɗɔ zɛnvui zɔɔɔ naati saɗui zu. Tama naati mu ka ti zeele wooi wosu nɛnɛn be.

⁴⁰ Kεε wo la vaazu pò, wo va zenvui zoloo.

⁴¹ «Gè la 6edeni ga nuiti ti lɛbiya ve bè.

⁴² Kεε faa gila ka gè kaazu, naa ga ga neεβε nɔpe ge la wo-yiimaυeti GALA be.

⁴³ Nòun, pàave Gεεγε GALA laaseigi zu, wo la keezu, wo va yeezei bù. Kεε ni nu gili ka vaana bɔɔ laasei su, wa yeezei naa wu.

⁴⁴ Toun volɔ, wa la zoo gɔdaalebezu gale, wɔigiti wo lebiyai gaiziezu boɔɔ ya wo gilagilagiti, wo la lebiyai gaiziezu, nii ɛ zedezu GALA pɔ be nɔ?

⁴⁵ «À mina vòlò ñisic ga nà ña gè vaazu wo veelalazu Kèe ñakala. Moize ña é vaazu wo veelalazu, Moizei nii wo ñitogai ba.

⁴⁶ Mazoḭḭ ni wo laani Moize la ga ḡite, wa la la nà balaagi la, tɔzei nà ḡa é nà-faa wogai ná-seveiti su.

⁴⁷ Kεε ni wo la ḡidaaleveni naama zeveiti su wooiti ma, wa zoo ḡale ḡidaalevezu n̄un gooiti ma?»

6

Yesu zunu waadɔɔlugɔi (5.000) ɔnɔkula vai

(Matiyo 14:13-21;

Maleke 6:30-44;

Luke 9:10-17)

¹ Naa voluma Yesu latini ga Galilé de wolai voluwelei, nii daaseigi balaa ga Tibeleyade de wolai.

² Bebe wolai vileni polu, toozei ti kaani, e da seebe nuiti balo ga laavoo vai.

³ Naa ɔa é kɛɛni, Yesu lɛɛni gizei ma ta ná-kaladopoiti, ti zei ná.

⁴ Pake fetii maaɔufani niina, Zuifuiti ta-ɔetii.

⁵ Yesu ɔaazuwuzegeni, é beɔe wolai ɔa, é ɔa ɔa toun pɔ. É Filipe ɔaazaɔani, é ɔe ma: «Mini ɔa ada ɔonɔ geya ná, é kula ɔe niima nuiti pɛ ba?»

⁶ E naama ɔaazaɔagi woni nɔ, nii a kɛ é Filipe zugɔɔ, tɔɔzei é ɔeni kwɛɛni nii tɔ ɔɔɔi é ɔaazu kɛɛzu.

⁷ Filipe gooɔaavoteni, é ɔe ma: «Anɛɛ ni wali ɔae unfelegɔ (200) ɔa é ade ya, ade la ɔena ani mɔinmɔin geya nii a kɛ nu ɔilagilagi tago ɔɛn solɔɔ.»

⁸ Kaladopoi taɔili ge ɔeni ná, daa ga Andelé, Simon Piyɛɛ kɛɛɔɛloin. Naa ɔeni ma:

⁹ «Zunu lounɔ ɔila ka ɔe, nii wɔɔleze bulu lɔɔlugɔ zea, ta kale felegɔ, kɛɛ lee ɔa naa ɔa paa beɔe wolai nii ma?»

¹⁰ Yesu ɔeni ti ma: «À nuiti sei.» Tufai wola mɔinni náɔɛ. Nui niiti ti zeini, ti-liegɔi a la ɔe ga zunu waadɔɔlugɔ (5.000) ɔeɔala.

¹¹ Yesu buluiti seɔeni naazu, é mamagi ve GALA bɛ, naa ɔoluma é fe ti ya ga ti gaagwɛ nuiti ba, ti ɔeni zeini. Uele nɔ ɔana ɔalaa é kɛɛni la ga kaleiti. Ti pɛ ti solɔɔni, eɔeɔelei ti ɔeni pɔ la.

¹² Siegi zu beɔei daamii woni la, ti yiɔo, Yesu ɔeni ná-kaladopoiti ma: «À ma bulukpulugiti gaale ba, naa ɔa a kɛ ta mina loo ya.»

¹³ Ti bulu bulukpulugiti gaalɛni ba, nii é yɛni bulu lɔɔlugɔi ɔolu daamii ɔoluma, é ɔe ga kpɔlo puugɔ maazu felegɔ (12).

¹⁴ Siegi zu naama nuiti ti laavɔɔ vai naa ɔaani la, nii Yesu kɛɛni, ti ɔeni ɔɛɛzu ma: «Gaamazu, zunui nii

ɔa ga GALA goo wo nui, nii maaneai é va eteai zu.»

¹⁵ Tei Yesu kweeni ga ta vaazu segezu ga maaɔaai, ti ke ga masagi, é ɔulani ti zaama, to ɔila kpe é ɔale ma volu gizei ma.

Yesu zie vai ziei ɔa

(Matiyo 14:22-33;

Maleke 6:45-52)

¹⁶ Kpɔkɔi, ná-kaladopoiti ti yeini zie wolai laave.

¹⁷ Ti leeni kein gila su, ti da li zie voluve Kapelenawume. Kpidii vene niina, tama Yesu la ɔeni de vaani ti vo pelei.

¹⁸ Fiile wolai lokoleveni, ziei da niikpi ga fiilei ná-zeeɔaɔaai.

¹⁹ Ti yeni keingi ɔizezu ziei ɔa, ti kilo meteɛ loɔlugo ɔaa dozita ɔeɔala zie, eyesu ti Yesu vete, é da zie ziei ɔa, ti wola luani.

²⁰ Kele Yesu ɔeni ti ma: «Nà ve de, à mina lua!»

²¹ Ti ɔeni ɔeezu, ti sege keingi zu, gaamago no keingi zeeli kakei ma, ve ti ɔeni liizu ná.

Bului nii é Zenvui veezu

²² Poluma voloi, zoiti ti yeni zie voluvelei, ti gaɔaani ga kein gila no ɔa é ɔeni zieleve, ta Yesu la ɔeni yeni ná-kaladopoiti ba, ti va le keingi zu vooma, kele naati gila no ɔa ti liini.

²³ Kele anee naa ve, keingi taɔiligaa ti zegeni Tiɔeliyade, ti va naama adave ɔobave, ve Maligii mamagi veeni GALA be ná bului ma, ti mi.

²⁴ Tei bebe kaani ga Yesu ta ná-kaladopoiti ti la ná, tiya ɔalaa ti leeni keingi naati su, ti li Yesu ɔaizezu Kapelenawume.

²⁵ Ti kaani zie voluvelei, ti ɔe ma: «Kalamon, è vaave ve yeel?»

26 Yesu ɣɛni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, wo la gàiziezu tɔɔzei wo nà-laavɔɔ vai voluɣaagɔve ga pagɔ, kɛɛ wa gàiziezu mazɔɔɔ wo daamii woge, wo yiɣo kpekpe.

27 A mina botii ɣɛ ɣɔnɔgi naama vaa zu, nii é luulazu, kɛɛ à botii ɣɛ ɣɔnɔgi naama vaa zu, nii é ɣɔɔɣɔ zenvui veezu, ɣɔnɔgi nii Nu ná-Doun Zunui feeze, tɔɔzei Ɔɛɛɣɛ GALA ka é ná-zobogi ma voogi vea ba.»

28 Ti gaazaɣani, ti ɣɛ ma: «Gá kɛ ɣale, gi va da GALA ná-kɛɛwotiiti kɛ?»

29 Yesu ɣɛni ti ma: «Nii GALA ge pɔ ga wo kɛ, naa ɣa ga wo ɣidaaleve naama nui ma, nii é tevegai.»

30 Ti ɣɛni ma: «Laavɔɔ vai begele ɣa è kɛɛzu, gi va ɣidaaleve è ma? Lee ɣa è vaazu kɛɛzu?

31 Gi-mɛmɛwolani ti manegi miini tevebai zu, eɣɛvelei seveai la GALA Sevei zu ga: «E geegɔɔlogi zu bului veeni ti ya ga ti-laamianigi.» »

32 Kɛɛ Yesu ti woɣaavoteni, é ɣɛ ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, Moize lei é va ɣɛni geegɔɔlogi zu bului veeni wo ya, kɛɛ Kɛɛ ɣa é geegɔɔlogi zu bulu ɣitei veezu wo ya.

33 Mazɔɔɔ bului nii GALA ge feeze, naa ɣa ga nii é zeɣezu geegɔɔlogi zu, é yei, é zenvui veezu eteai ve.»

34 Ti ɣɛni ma: «Màliɣii, è da bului naa ve gi ya yeenɔɛ.»

35 Yesu ɣɛni ti ma: «Nà ɣa gè ga bului, nii é zenvui veezu. Zɔi é vaazu pɔ, pulu la naa zoga pɛ. Zɔi é ɣidaalevezu mà, kpɔɔle wɔin la naa zoga pɛ.

36 Kɛɛ gè bega ga bo wo ma, wo pètɛga, kɛɛ wo la ɣidaalevezu.

³⁷ Zɔi nɔpɛgi Kɛɛ a fe zɛa, naama nui ɔa va pɔ. Nà ma, gè la naama nui ɛɛa, nii é vaazu pɔ.

³⁸ Mazɔɔɔ gè la zɛɣeni geegɔɔɔgi zu, gè va yei, nà ɔɔɔɔi ziimai ɣɛɛ vai ma, kɛɛ pàave ga gè naa yiimai laazeeli, nii é tèvegai.

³⁹ Tama zɔi é tèvegai, naa yiima la ga niiti é ti veai zɛa, gè naa gila kpalaa too ya, kɛɛ ziimai ɔa ga folo ɣaaɓelagi, gè ti wuzege, ti ɣula saai ya.

⁴⁰ Gaamazɔ Kɛɛ yiimai ɔa ga, zɔiti pɛ ti ɣaavotesu Doun Zunui ma, ti ɣidaaleve ma, naati ti ɣɔɔɔ zɛnvui zɔɔɔ, ta folo ɣaaɓelagi gè ti wuzege, ti ɣula saai ya.»

⁴¹ Zuifuiti ti ɣɛni unsuyelii losu la, tɔɔzei é ɣɛni ti ma: «Nà ɔa gè ga ɓului nii é zegezu geegɔɔɔgi zu.»

⁴² Ti ɣɛni ɣɛɛzu ma: «Wɛɛ lɛɛ, Zozefe ná-doun zunui Yesu la ga nii ɓaa? Ade kɛɛɣɛ ta dee ɣwɛɛ ga pagɔ, lee vaa zu mu é ɣɛɛzu segeve geegɔɔɔgi zu?»

⁴³ Yesu ɣɛni ti ma: «À ɓe unsuyelii naa va yɔɔɔzu.

⁴⁴ Nu nɔpɛ ge la va pɔ, ni Kɛɛ ɔɔɔɔgoi la lɔni tuɔɔ, tɛigi é tèvegai. Tama ma nui a vaana pɔ, nà buzege, gè kula saai ya folo ɣaaɓelagi.

⁴⁵ SEVEVE GALA goo wo nuiti ta-zɛveɪ ta zu ga: «GALA ka ti pɛ kala.»* Zɔi nɔpɛ a Kɛɛ woomɛni, é yeezei ná-kalagi wu, naama nui ɔa va pɔ.

⁴⁶ Nu nɔpɛ ge la de ɣɛɣɛ GALA kaani, kɛni zɔi paai, é zege GALA pɔ ɓɛ, naa ɣila kpe nɔ ɔa é ɣɛɣɛ GALA kaa.

⁴⁷ Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi kidaaleveai, ɣɔɔɔ zɛnvui ɔa zea.

⁴⁸ Nɔun nà ga ɓului, nii é zɛnvui veezu.

* 6:45 6:45 Eza 54:13.

49 Wo-memewolani ti manegi miini tevebai zu, tama ti zaave.

50 Kele bului vete, nii segeai geegɔlɔgi zu, é yei. Zoi é ta miizu, naa la zaa.

51 Nà ɔa gè ga bului nii é zenvui veezu, segeai geegɔlɔgi zu, é yei. Zoi nɔpe é bului naa ta miizu, naa ɔa zenvui wo eyesu ɔɔ. Bului nii gè vaazu feezu, naa ɔa ga kpusei, naa ɔa a ke eteai zenvui zɔlɔɔ.»

52 Zuifuiti ti ɔeni maagaalii ɔeezu yɔɔzu, ti da ɔe ma: «Nii ɔa zoo ɔale, to ɔɔɔi busai veezu gi ya ga gi mi?»

53 Yesu ɔeni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, ni wo la Nu ná-Doun Zunui busai miini, wo va ma ɔamai ɔole, zenvui la wo ya.

54 Zoi nɔpe é nɔun kpusei miizu, é ɔɔle ga mà ɔamai, ɔɔɔɔ zenvui ɔa naama nui ya. Nà buzeɔe, gè kula saai ya folo ɔaaɔelagi.

55 Tɔɔzei kpusei ɔa ga ɔɔnɔ kitei, mà ɔamai ɔa ga kpɔɔle de ɔitei.

56 Zoi nɔpe é kpusei miizu, é ɔɔle ga mà ɔamai, naama nui ɔiliai ɔa ye bà, nà balaa nà ye ɔilini ba.

57 Kèe ɔa vulua nii é tɔvegai, nà balaa nà yenvuzu ga sabui, zenɔ ɔana balaa é la, zoi nɔpe é miizu, naa ɔa yenvu sàbui zu.

58 Bului vete, nii segeai geegɔlɔgi zu. E la ɔulani ga bului nii wo-ɔeeni ti miini, teiti ti zaai, kele zoi é bului nii ta miizu, naama nui ɔa zenvui wo eyesu ɔɔ.»

59 Kalagi naati ka Yesu ɔeni ti wosu GALA debi vɔlei wu Kapɔɔenawume.

Ɔɔɔɔ zenvui ma wooiti

⁶⁰ Ti begai ma ga gooi naa meni, ná-kaladopoi ma moinmoin ge gēni ma: «Niima wooiti gola baave, be ga é zoosu é yeezei nuu wu?»

⁶¹ Yesu gēni suḡweeni kala ga gooitī ti unsuḡoi wuzegēni ná-kaladopoiti saama, naa ga é keeni, é gēni ti ma: «Naa ga ḡonazu wo ma baa?»

⁶² Ni wa Nu ná-Doun Zunui ḡaana mu, é da le, ve é gēni ná mōungi, wa ke ḡale naazu?

⁶³ GALA ná-zenvui ḡa é zenvui veezu, tosu la kpusei va. Wooi niiti gē ti wogai wo ma, ta zolḡosu Zenvu Nadegai ya, tama ta zenvui veezu.

⁶⁴ Kele nui tanigaa ta wo zaama, niiti ti la ḡidaaleveni.» Yesu gēni kweeni beeni ka ti la ḡidaaleveni, ta be ḡa é gēni vaazu yaavazu.

⁶⁵ Naa volumna é gēni ti ma: «Naa ḡa gē boni wo ma ga nu nḡe ge la zooga vaazu pḡ, ni Kele la ma zobogi veeni ma nu ve.»

⁶⁶ Tḡzei naama ziegi zu ma niina, ná-kaladopoi ma moinmoin ge gēni zegēzu polu, ti la mḡ gēni keezu, ti va maaza.

⁶⁷ Yesu zeba é lati ná-keela puugḡ maazu felegḡiti (12) ma, é ḡe ti ma: «Wa balaa wo la pḡ wo va li baa?»

⁶⁸ Simon Piyele goḡaavoteni, é ḡe ma: «Màliḡii, be ḡili ka ḡa li pḡ? Da ḡa ḡḡoḡḡ zenvui ma wooiti ti é ya.

⁶⁹ Gi laave da, gi kweni ga da ḡa è ga GALA ná-Nu Nadegai.»

⁷⁰ Yesu gēni ti ma: «Kebe nà ḡa gē yiimazegēa ga wo nu puugḡ maazu felegḡiti (12), kele? Tama nu ḡila ka wo zaama, é ga inēgi.»

⁷¹ Naama wooiti su, Yesu gēni vaazu ná-keela puugḡ maazu felegḡi (12) ḡila ma, nii daaseigi gēni

ga Zudase, Simon Isekaliyɔte ná-doun zunui, nii é ɣeni vaazu Yesu yaavazu.

7

Yesu deelointi ta-ɣidaalevelalai

¹ Naa vɔluma Yesu ɣeni ziezu Galilé yooi zu, mazɔɔ é ɣeni pɔ ga é Zudé yooi ye ná, ve Zuifuiti ta-ɣundigɣiiti ti ɣeni pɔ ti paa ná.

² Tama Zuifuiti ta-veɣii maaɔɔɣani niina, nii daa-seigi ga Kota veɣii.

³ Degeiti ti ɣeni ma: «Zege ve, é li Zudé yooi zu, nii a ke ɗa-ɣaladopoiti ti ɗa-ɣeewotiiti peɛ.

⁴ Nui nii é pɔ ga ti kwɛɛ, naa la ɗa ga ná-faiti ke ɗɔɔɣuzu. Tei tama è faa wolai nii ɣeɣalaiti keɛzu, keni è ke vele-o-vele eɛ pe ge è veɛ.»

⁵ Tama degeiti ɔɔɣɔgoi ti la ɣeni laani da.

⁶ Yesu ɣeni ti ma: «Wɔun, yeeɣeɣalai pe solooge wo ma, keɛ nɔun nà-yeeɣeɣalai la de zeelini.

⁷ Wɔun, eteai la zooga wo wɔinzegezu, keɛ nɔun wɔinzegeve eteai ma, tɔzei nà ɣeɛzu ma, ná-keewotiiti é ti ɣeɛzu, ti la vani.

⁸ Naa ɣa é ba, wɔun, à li fetii zu, keɛ nɔun gè la liizu, mazɔɔ nà-yeeɣeɣalai la de vaani.»

⁹ Kpegai ma ga naama wooi wo ti ma, é yeni Galilé yooi zu.

Yesu ɣeai ma kota veɣii zu Zeluzaleme

¹⁰ Anɛɛ naa ve, degeiti ti leai ma feti zu, tɔ balaa é leeni, keɛ ɗɔɔɣuzu, é la ɣeni ɔɔɣɔ ɣulani keɛma.

¹¹ Fetii ɣula ziegi zu, Zuifuiti ta-ɣundigɣiiti ti ɣeni gaiziezu, ti ɗa ɣe ma: «Mini ɣa mu é ná?»

12 Kpɔɛzuɖula mɔinmɔingi ɖɛni bɛbɛi zaama nɔ-faa zu, tanigaa ti da ɖɛ ma: «Nu vago ve.» Zoiti ti da ɖɛ ma: «Ba-o, tɔun toɖa ɛɛ pɛ yaavazu.»

13 Kɛɛ tɛi ti ɖɛni luazu Zuifuiti ta-ɖundiɖiiti ba, ti tanɔpɛ ti la ɖɛni zoosu ti va nɔ-fai wo ga yiima vele.

14 Ti ɖɛni niina ɖulani fetii zaama, eyesu Yesu lɛ GALA sei vɛɛi wu, ɛ da kalagi wo.

15 Zuifuiti ta-ɖundiɖiiti ti wola laavɔɔni, ti da bɔɖɔ ɖaazaɖa ga: «É GALA sɛvɛiti kwɛɛɛ ɖale, tɛigi ɛ la lɔɔni kala bu?»

16 Yesu ti woɖgaavoteni, ɛ ɖɛ ma: «Nii kpein gɛ feezu ga kalagi, tanɔpɛ ge la zeɖezu nɔ bɔɖɔi pɔ, kɛɛ ta zeɖezu naa vɔ, nii ɛ tɛvɛgai.

17 Zoɔ nɔpɛ ɛ pɔ ga ɛ GALA ziimai ɖɛ, naama nui ɖa kwɛɛ ni kalagi niiti gɛ ti wosu, ta zeɖezu GALA pɔ, ɖaa ni nɔ bosu ga nɔ bɔɖɔ nɔ-zobogi.

18 Zoɔ ɛ bɔɛzu tɔ bɔɖɔ daaseigi zu, naa ɖa lɛbiyai ɖaiziezu bɔɖɔ vɛ. Kɛɛ nu nɔpɛ ɛ pɔ ga ɛ lɛbiya ve naama nui vɛ, nii ɛ tɔun tɛvɛgai, naa ɖa ga gaama nui, ta telebotala vaa nɔpɛ ge la ma nui yiimavɛ.

19 Moize tɔgi veevɛ wo ya, kɛɛ wo tanɔpɛ ge la kɛɛzu ɛ va zie ga tɔgi nɔ-deveiti. Lee vaa zu mu wo nɔnɔn gaiziezu ga wo pɔa?»

20 Bɛbɛ goɖgaavoteni, ti ɖɛ ma: «Inɛgi ɖa ɛ ɛ zu! Bɛ ɖa ɛ pɔ ga ɛ ɛ vaa?»

21 Yesu ti woɖgaavoteni, ɛ ɖɛ ti ma: «Kɛɛwoti ɖila kpe nɔ ɖa gɛ kɛa, naa wo laavɔa!

22 Tatipelevolu vai la zɔlɔɔni Moize ya, kɛɛ womɛmɛwolani. Tɛi Moize devei veeni wo ya ga wo da tatipelevolui ɖɛ, wa yeezeizu bu ga wo naa ɖɛ, anɛɛ dooɖo foloi.

23 Ni nu ɔa zunu lounɔoi latisu pɛlɛvɔlu dooɔo foloi, nii a kɛ Moize nɔ-tɔgi mina ɔologolo, toɔa ɔale mu wo yiiɔaawanazu mɔ, siɛgi zu gɛ zunui ɔusei valoa la metu dooɔo foloi?

24 A ɔe tukpɔi ɔaalevezu nɔ ga nii nɔ wo-ɔaazuɛ pɛtesu, keɛ à tukpɔi ɔaaleve ga telebodai.»

Yesu ɔa nɛi é ga Mesi?

25 Zeluzalɛme nui tanigaa ti ɔɛni ma: «Nii lei ti gaizieu zu ga ti paa?

26 Tama wɛɛ nu ba, é ɔɛzu ɛɛ pɛ gaazu, nu nɔpɛ ge la faa wosu ma! Ada-ɔundiɔiti ti va ɔɛ laa da mu ga tɔ ɔa é ga Kilista ɔaa?

27 Anɛɛ naa ve, niima gelei, ade seɔezuve ɔwɛɛ, keɛ siɛgi zu Kilista a vaana la, nu nɔpɛ ge la seɔezu ɔwɛɛga.»

28 Yesu ɔɛni kalagi wosu naama ziegi zu GALA sei vɛlei wu. E woɔɔulani, é ɔɛ ma: «Gaamazu wo kwɛɛni, wo seɔezuve ɔalaa kwɛɛ! A sugwɛɛ ga nà ɔɔɔ lei gɛ va da ɔisu nɔ ga gɛ va. Zɔi é ga gaama nui, naa ɔa é tɛvegai. Wo la naa ɔwɛɛ.

29 Nɔun gɛ kwɛɛ, tɔɔzei pɔ bɛ ɔa seɔeai ná, gɛ va, tɔ ɔa é tɛvegai.»

30 Ti ɔɛni so kelegɛle gaizieu zu niina, keɛ tama nu nɔpɛ ge la ɔɛni yeevɔɔɔɔni ba, tɔɔzei ná-yeeɔɔɔɔlai la ɔɛni dɛ zeelini.

31 Anɛɛ naa ve, bebei zaama nu mɔinmɔin ge ɔɔaaleveni ma, ti ɔa ɔɛ ma: «Siɛgi zu Kilista a vaana la, toɔa laavɔ vaa ɔili kɛ mɔnɔ, é leve zunui nii nɔnɔi va ɔaa?»

32 Falizieu ti naa mɛnini, nii bebei ɔɛni bosu é vile Yesu va. Naa ɔa é kɛɛni, zalaɔa ɔula ɔundiɔiti ta Falizieu ti salavusuiti teveni ga ti so.

³³ Yesu ɣɛni ma: «Nà dɛ yesu wo va yeeɣɛɣala go laawu, naa voluma gè ɣale ma naama nui ʋɔ, nii é tèʋegai.

³⁴ Wa gàiziɛ, kɛɛ wo la kàa, wo la zooga ɓalaa vaazu ʋɛ gè liizu ná.»

³⁵ Zuifuiti ta-ɣundigiiti ti ɓɔɣɔ ɣaazaɣani, ti ɣɛ ma: «Mini ɣa é liizu ná, ada gaiziɛ, ade la ka, é va li Zuifuiti saama, niiti ti vazagai zii ɣiligiti saama, é da zii ɣiligiti kala ɓaa?

³⁶ Lee ɓɔɣɔɓɔɣɔ ka é pɔ é bo ga nuuma wooi ga: «Wa gàiziɛ, kɛɛ wo la kàa, tɔɔzei ʋɛ gè liizu ná, wo la zooga vaazu ná?»

Zɛnvu su dɛi

³⁷ Fɛtii ma volo ɣaabelagi, nii é ɣɛni ga folo wolai, Yesu loni, é woɔɣula, é ɣɛ ma: «Zɔi kpɔɔle wɔin ma, é va pò, é ɓɔɔle.

³⁸ Zɔi a ɣidaaleʋe mà, ʋelei GALA Seʋei bosu la, zɛnvu su dɛ wolaiti ta da ɣula ziimaʋɛ, ti da yei.»

³⁹ Siegi zu é ɣɛni naa wosu da, é ɣɛni vaazu Zɛnvu Nadegai ma, nii naama nuiti ti vaazu sɔɓɔsu, niiti ta ɣidaaleʋe ma. Tɔɔzei naama ziegi zu Zɛnvu Nadegai la ɣɛni dɛ veeni, mazɔɓɔ Yesu ná-lebiyai la ɣɛni dɛ ɣulani kɛɛma.

⁴⁰ Bɛbɛi zaama, zɔiti ti naama wooiti mɛnini, ma mɔinmɔin ge ɣɛni ɣɛɛzu ma: «Gaamazu, zunui nii ɣa ga GALA goo wo nui.»

⁴¹ Tanigaa ti da ɣɛ ma: «Nii ɣa é ga Kilista.» Taɣiligaa ti da ɣɛ ma: «Wa kaazu ga Kilista ɣa ɣɛɛzu ga Galilé nu ɓaa?

⁴² Kɛbɛ GALA Seʋei bogɛ ga Kilista ɣa ga Davide mavofodai, ta toɣa zɔɓɔsu Davide ná-taazuʋɛ Beteleyɛme, kɛɛ?»

43 Toun maavele ma, bebei gaaɣwɛɛni su fele.

44 Ti zaama, tanigaa ti ɣɛni ɣɛɛzu, ti so, keɛ nu nɔpɛ ge la ɣɛni yeevɔɔɣuni ba.

45 Salavusuiti ti ɣaleni ma zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti pɔ be ta Falizieiinti, naati ti ɣɛ ti ma: «Lee vaa zu wo la vaani la?»

46 Salavusuiti ti ɣɛni ti ma: «Kaipa nu nɔpɛ ge la de ɔɔɛni ga zunui nii ɣɛvele!»

47 Falizieiinti ti ɣɛni salavusuiti ma: «Wa balaagi wo ɔɔɣo yɛga ná é wo yaava ɔaa?»

48 Kundigii tanigaa ɔaa Faliziein tanigaa ti ɣidaalevea ma ɔaa?

49 Keni bebei nii zu nuɔuseiti nɔ, niiti ti la faa nɔpɛ kwɛɛ togi zu, ti pɛ ti ɣotove.»

50 Falizieiinti ti-wɔɔlai gila ge ɣɛni ná, nii daaseigi ɣɛni ga Nikodeme. To ɣa é vaani Yesu vɔ be mounpa, naa ɣɛni ti ma:

51 «Ada-lɔgi vaaɔɛ nei bu ga ade nu lukpɔɣaaleve, ni ade la goomenini, ta ade va kwɛɛ, nii é keai?»

52 Ti googaaɔɔɔteni, ti ɣɛ ma: «Da ɔalaa da ga Galilé nu ɔaa? GALA seɔɛiti kala nɔ, da pɛɛ ga GALA goo wo nu nɔpɛ ge la da ga zeɣe Galilé yooi zu.»

Wɛɛnzie anzanui

53 * [Naa vɔluma ɛɛ ge ɣaleni ma ná-pɛɛi wu.

8

1 Keɛ Yesu liini Wolive wulu ɔelei ma ɣizei ma.

2 Sobuzobui nɔ ɣɛni de, é ɣaleni ma vɔlu GALA sei veɛi wu. Nuɔusei pɛ ge ɣaalɛɛni ba koba, é toɔzei ga é da kalagi wo.

* **7:53 7:53–8:11** Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɣɔzu, naati ti la seɛ wɔlɔmai tanigaa zu.

³ Naama ziegi zu tɔ kalamɔinti ta Falizieinti ti vaani pɔ ga anzanu ɖila, nii ti ti zoni peɛ wu, ti vaani la, ti to bebei zaama.

⁴ Ti ɖeni Yesu ma: «Anzanui nii zoge peɛ wu.

⁵ Tama tɔgi zu, Moize ade leveve ga de nii ɖeɖala anzanui zɔɔ ga kɔtui. Dɔun, lee ɖa è bosu nii ná-fai zu?»

⁶ Ti naama ɖaazaɖagi woni la, nii a ke ti suɖɔɖɔ, ti va so tɔ ɔɖɔi gooi va, ti peelala. Keɛ Yesu maaveɛni, é ɖa sevei ɖe zooi ma ga yeebeɖai.

⁷ Tɛi ti batani ba ga gaazaɖagi, Yesu wuzegeni, é ɖe ti ma: «Wo zaama, zɔi kaipa é la de koto ɖeɛni, naa mɔnpa ge kɔtui vili anzanui ma.»

⁸ Naa voluma Yesu maaveɛni volu, é ɖa sevei ɖe zooi ma.

⁹ Ti naa wooi menigai ma, ti pe ti ɖeni ɖulazu ga gilagila, é zo ti-ma ɖakologi ma, é li ti-ma loundi vo. Yesu ɖila nɔ ɖa é yɛni ná ta anzanui nii é ɖeni lɔni zaamazuve.

¹⁰ Yesu ɖaalɔni, é ɖe anzanui ma: «È maalɔ nuiti ta mini? Tanɔpe ge la è veelalani?»

¹¹ Anzanui ɖeni ma: «Màliɖii, nu nɔpe ge la pèelalani.» Yesu ɖeni ma: «Nà ɖalaa gè la è veelalazu. Li, è mina mɔ koto ɖe.»]

Yesu ɖa ga eteai ma wozakalagi

¹² Yesu ɔɛni ti vo volu keɛi zu, é ɖe ti ma: «Nà ɖa gè ga eteai ná-wozakalagi. Zɔi nɔpe a vile pòlu, naa la ziaa kpidi zu, keɛ toɖa zɛnvui ma wozakalagi zɔɔ.»

¹³ Naama wooi wogai ma be, Falizieinti ti ɖeni ma: «Da zeele wooi wosu ɔɖɔ ve, naa maavele ma, ɖa-zeele wooi la ga gaama.»

14 Yesu ti wooḡaaavoteni, é ḡe ma: «Gaama ve ga nà zeele wooi wosu bōḡo ve, keḡe anee naa ve, nà-zeele wooi ḡa ga gaama, tōzei ḡe kwēe ve sēḡeai ná, ta ḡe kwēe ve ḡe liizu ná. Keḡe woun, wo la sēḡezu ḡwēe, wo la dīizu ḡwēe balaa.

15 Woun wa tukpōḡaalevezu ga nuḡuse ḡisiei nō ḡevele, keḡe nōun ḡe la nu nōpe tukpōḡaalevezu.

16 Ni nōun nà tukpōḡaalevena, nà-tukpōḡaalevei ḡa ḡe ga gaama, tōzei nà ḡila taade, keḡe ḡēḡe GALA ka bà, nii é tèvegai.

17 Nu felegoi ḡa zeele woo ḡilagi veena, naa la ga gaama baa? Naa ḡa seveai wa-lōgi zu.

18 Nōun nà zeele wooi wosu bōḡo ve, ḡēḡe GALA nii é tèvega, naa balaa ḡa zeele wooi wosu bē.»

19 Ti gaazaḡani, ti ḡe ma: «Mini ḡa mu è-ḡēe ná?» Yesu ti wooḡaaavoteni, é ḡe ma: «Wo la kwēe, wo la balaa Kēe ḡwēe, é ga wo ḡeni kwēeni, wa la zoo Kēe balaa kwēesu.»

20 Yesu niima bōeti boni, siegi zu é ḡeni kalagi wosu da GALA sei velei wu, GALA kōo bōlogiti kobave. Nu nōpe ḡe la ḡeni yeevōḡfuni ba so faa zu, tōzei ná-yeeḡeḡalai la ḡeni de zeelini.

Yesu lii vai ta tukpōḡaaleve vai

21 Yesu ḡeni ti ma volu: «Nà ga li, wa vaazu ḡaiziezu, keḡe wa zaazu wa-ḡotoiti su, wo la zooga vaazu ve ḡe liizu ná.»

22 Siegi zu ti naa menini la, ti ḡeni bōḡo ḡaazaḡasu, ti da ḡe ma: «Gooi é ḡēezu ma: «Ue ḡe liizu ná, wo la zooga vaazu ná,» toḡa pō é bōḡo vaa mu baa?»

23 Yesu ti wooḡaaavoteni, é ḡe ma: «Woun, wa ga zooi ma nu, nà ma, nà ga geezuve nu. Wa ga eteai nōnō, nōun ḡe la ga eteai nōnō.

²⁴ Naa ɔa é kea, gè ɔe wo ma, wa zaazu wa-ɔotoiti su. Tɔzei ni wo la ɔidaaleveni mà ga: «Nà ga naa, nii é ná,» wa za wa-ɔotoiti su.»

²⁵ Ti ɔeni ma: «Da ga be?» Yesu ti wooɔaavoteni, é ɔe ma: «Kaite gè naa woga wo ma tɔzeizu mounpa.

²⁶ Wɔnɔi faa mɔinmɔin ka bè ga gè bo wo ma, ta gè ma lukpɔi ɔaaleve, keke zɔi é tɔvegai, naa ɔa ga gaama nui, tama nii gè meniga zea, naa ɔa gè bosu eteai ma.»

²⁷ Ti la ɔeni gaagaaani ga toɔa bɔezu é vile Gɛɛɔe GALA ba.

²⁸ Yesu zeba é ɔe ma: «Siegi zu wo Nu ná-Doun Zunui leezu la, wa gaagaa naazu ga: «Nà ga naa, nii é ná.» Wa la da naazu balaa ga gè la faa nɔpe keezu ga nà bɔɔ nà-devei, keke nii gè kalagai Kɛe ya, naa ɔa gè daazeelizu.

²⁹ Zɔi é tɔvegai, naa ɔa bà, é la nà ɔila pileni, mazɔɔ ziima vai ɔa gè keezu yeenɔpe.»

³⁰ Keai ma bɔezu ɔana, ma mɔinmɔin ge ɔidaaleveni ma.

Abalaame mavofoda ɔiteiti

³¹ Yesu ɔeni Zuifuiti ma, niiti ti ɔidaaleveni ma: «Ni wo ɔiliai ɔa yena dàawooi va, nii gè bogai wo ma, naazu wa ɔe ga nà-kaladopo ɔiteiti.

³² Wa gaamai ɔwee, tama gaamai ɔa wo ɔe ga wɔɔɔiti.»

³³ Ti ɔeni ma: «Abalaame mavofodai ɔa ga giye, kaipa gi la de ɔeeni ga nu nɔpe ná-duɔ, lee vaa zu è ɔeezu gi ma: «Wa ɔe ga wɔɔɔiti?»»

³⁴ Yesu ti wooɔaavoteni, é ɔe ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpe é kotoi ɔeezu, naa ɔa ga kotoi ná-duɔi.

³⁵ Tama duoi la ga pɛɛyɛɛfei vaalobai ta, kɛɛ doun zunui ɔa ga pɛɛyɛɛfei vaalobai ta eyɛsu ɔɔ.

³⁶ Ni mu Doun Zunui ɔa wo unmoona, wa ɔɛ naazu ga woɔlo ɔiteiti.

³⁷ Gɛ kwɛni ga wa ga Abalaame mavofodaiti, kɛɛ wa gaiziezu ga wo paa, toozei wo la po ga wo va yeezei daawooiti bu.

³⁸ Nɔun, naa wosu wo ma, nii gɛ kaa Kɛɛ vo bɛ. Wa balaa wa naa ɔɛɛzu, nii wo kalaga wo-ɔɛɛ ya.»

³⁹ Ti Yesu woɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Gi-ɔɛɛ ɔa ga Abalaame.» Yesu ɔɛni ti ma: «Ni wo-ɔɛɛ ɔɛni ga Abalaame, wo bɛna naa ɔɛ, nii ɛ kɛɛni.

⁴⁰ Kɛɛ wa gaiziezu niina ga wo paa, toozei gɛ gaamai woga wo ma, velei gɛ soɔɔgai la GALA zea. Kaipa Abalaame la naa ɔɛɔala ɔɛni.

⁴¹ Wo-ɔɛɛ zoɔgi no ɔa wo ziezu la.» Ti goɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Gi la ga wɛɛn loun, GALA gila kpe ka ɛ ga gi-Gɛɛ.»

⁴² Yesu ɔɛni ti ma: «Ni GALA ge ɔɛni ga wo-Gɛɛ, wo bɛna nɔun nɛɛ vɛ, toozei po bɛ ɔa sɛɔɛai na, gɛ va. Na boɔɔ lei gɛ va da ɔisu no ga gɛ va, to ɔa ɛ tɛvɛga.

⁴³ Lee vaa zu wo la naa ɔaɔaazu, nii gɛ bosu wo ma? Toozei wo la ziezu na wu, wo va yeezei daawooiti bu.

⁴⁴ Wo-ɔɛɛ ɔa ga Inɛgi, wa ma, wa po ga wo wo-ɔɛɛ yiima vai no ɔɛ. Kaipa toozeizu moonpa, toɔa ga nu vaa nui, ɛ la kɛɛni ɛ va ɔili gaamai va, mazolo gaama vaa noɔɛ ge la su. A ɔɛna zɛɛi woga, toɔa kulazu to boɔɔi yiimave, mazolo teigi ɛ ga zɛɛi kɛɛɔɛ, toɔa ga zɛɛ wo nui.

⁴⁵ Kɛɛ nɔun, gaamai ɔa gɛ bosu, naa ɔa ɛ kɛɛzu, wo la po ga wo va ɔidaaleve ma.

46 Wo zaama, ɓe ɗa a zoo é nɔ̀n peelala ga gè koto ɗɛɛɛ? Ni tama gaamai ɗa gè bosu, lee vaa zu wo la ɗidaalewezu mà?

47 Zɔi nɔ̀pɛ é ga GALA nɔ̀nɔi, naa ɗa ɗa woilo GALA daawooiti ma. Ni wɔun wo la woilosu ti ma, naa ɗa é bosu ga wo la ga GALA nɔ̀nɔ.»

48 Zuifuiti ti goodaavoteni, ti ɗɛ ma: «Gaamai ɗa gi ya ga gi ɗɛ ma, ɗa nɔ ga Samali nu, ine su nui ɗa ga ɗe.»

49 Yesu ti woodaavoteni, é ɗɛ ma: «Ba-o, ine su nu la ga ze, keɛ lebiyai ɗa tɔun gè feezu Kɛɛ ɛ, keɛ wɔun wa bèlɛlazu.

50 Nɔ̀n gè la lebiya ɗaiziezu ɓɔɓɔ ɛ, nu ɗili ka é ɗaabaazu naa ma, tama toɗa tukpɔi ɗaaleve bè ga telebodai.

51 Gè bo wo ma ga gaamai, nu nɔ̀pɛ é yeezeizu nà-kala gooiti bu, naa la ɗaazulaa saai ma pɛ.»

Yesu ta Abalaame ti yɔɗzuɛ

52 Siegi zu é naama wooi woni la, Zuifuiti ti ɗɛni ma: «Gi kwɛɛga niina ga ineɗi ɗa é zu. Abalaame ta GALA goo wo nuiti ti zaavɛ, ɗɔun è liizu ɗɛɛzu ma: «Nu nɔ̀pɛ é yeezeizu nà-kala gooiti bu, naa la ɗaazulaa saai ma pɛ.»

53 Da ɗisiezu ga è wɔɔɔɛ gi-mɛmɛwola Abalaame ɛ, nii saai baa? Baa è ɛ wɔɔɔ GALA goo wo nuiti ba baa, niiti ti zaai? Da ɓɔɓɔ zeɗezu ga lee?»

54 Yesu ti woodaavoteni, é ɗɛ ma: «Ni gè ɗɛni lebiyai ɗaiziezu ɓɔɓɔ ɛ, nà-lebiyai ma un nɔ̀pɛ ge la ɗɛni ɗɛa ba. Kɛɛ ɗa é lebiyai veezu bè, nii wo ɗɛɛzu ma, tɔ ɗa é ga wa-GALAGI.

55 Wo la kweni, keɛ nɔ̀n gè kwɛɛ. Ni nà ɗɛena ma, gè la kwɛɛ, nà ɗɛ ga zɛɛ wo nu ga wo ɗɛvele. Keɛ gè kwɛɛ, ta nà ɗolozu daawooiti bɛ.

⁵⁶ Wo-ɖɛɛ Abalaame ɖɔkɔni ga koozunɛɛi, siɛgi zu é ɖisiɛni la ga toɖa ɖaazula ná-foloi ma, tama é kaani, é wola ɖoozunɛ.»

⁵⁷ Zuifuiti ti ɖɛni ma: «Begele, ɖɛi ɖa-ɖonagi la ɖɛ zeelini puulɔɔlugɔ (50) zu, è ɖɛ, è Abalaame ɖaavɛ?»

⁵⁸ Yesu ɖɛni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, aisa Abalaame va zɔɔɔ, ná ga naa, nii é ná.»

⁵⁹ Siɛgi zu é naama wooi woni da, ti kɔtuiti zɛvɛni ga ti pili ma, kɛɛ Yesu jɛɛɛni, é ɖula GALA sei vɛɛi wu.

9

Zunui valo vai nii é zɔɔɔni ga gaazuɖolei

¹ Yesu yɛni levesu, é zunu ɖila ka, nii é zɔɔɔni ga gaazuɖolei.

² Ná-kaladopoiti ti gaazaɖani, ti ɖɛ ma: «Kalamɔn, lee vaa zu zunui nii zɔɔɔgai ga gaazuɖolei? Tɔ ɔɖɔɔi ná-kotoi laazɔgi vɛ ɓaa, ɓaa sɔɔɔ nuiti ta-ɖotoi laazɔgi vɛ?»

³ Yesu ti wooɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Tɔ ɔɖɔɔi ɓaa sɔɔɔ nuiti ta-ɖoto laazɔ taade, kɛɛ sɔɔɔɛ ga gaazuɖolei, nii a kɛ GALA ná-kɛɛwotiiti ti ɖula kɛɛma ga tɔun maavele ɛɛ pɛ bɛ.

⁴ Keni ade naama nui ná-botii ɖɛ, nii é tɛvɛgai, siɛgi zu foloi ná la ɖɛ, tɔɔzei kpidi ɖa vaazu, názu nu nɔpɛ ge la mɔ zooga botii ɖɛɛzu.

⁵ Ni ná ɖɛ eteai zu, ná ɖa gè ga eteai ná-wozakalagi.»

⁶ Siɛgi zu Yesu naa woni la, é laaɖɛi vuuni zooi ma, é pɔɔi ɖaayɔ ga daaɖɛi, é siɛ gaazuɖole nui ɖaazuɛ.

⁷ Naa voluma, é ɖɛni naa ma: «Li, è maagba Silowe kpoigi zu» (nii poluɛ ga «nii ti tɛvɛgai»).

Gaazugole nui liini, é maagba, é gʼaleni ma, é ɗa wozagʼa niina.

⁸ Seɲɲogʼɔiti ta niiti ti gʼeni kaazu pɔlɔma, é ɗa fali wo, naati ti gʼeni ma: «Zunui nii lei é gʼea zeizu, é ɗa falii wo?»

⁹ Tanigaa ti gʼeni gʼeezu ma: «Tɔ ɓɔgʼɓɔgʼɔgi ve!» Zɔiti ti ɗa gʼe ma: «Ba-o, tɔ laade, keɛ baagʼulabai ta ve.» Keɛ gaazugole nui ɓɔgʼɔi gʼeni ma: «Nà gʼitegʼite be.»

¹⁰ Ti gaazagʼani, ti gʼe ma: «Naa zieve gʼale è-gaazuveti segeai ma, è ɗa wozagʼa?»

¹¹ E ti woogʼaavoteni, é gʼe ma: «Zunui nii daaseigi ga Yesu, naa gʼa é pɔlɔi gʼaayɔga, é siɛ gʼaazuve, é zɛba é gʼe m̀a: «Li, è maagba Silowe kpoigi zu.» Diiwe, gè maagba, tama gaamago nɔ gʼaazuveti ti zɛge ma, gè ɗa wozagʼa.»

¹² Ti gʼeni ma: «Mini gʼa zunui naa ná?» E gʼeni ti ma: «Gè la ná gʼweni.»

Laavɔɔ vai volugʼaizie vai

¹³ Ti liini ga zunui nii mɔungi é gʼeni ga gaazugole nui, Falizieiinti pɔ.

¹⁴ Tama doogʼo foloi ta gʼa, Yesu pɔlɔi gʼaayɔni la, é siɛni la zunui gʼaazuve, gaazuzegema vai zu.

¹⁵ Falizieiinti balaa ti gaazagʼani ga velei gaazuve zɛgeai la ma. E ti woogʼaavoteni, é gʼe ma: «É pɔlɔ gʼaayɔgai zieve gʼaazuve, gè li, gè maagba, gʼaazuve zɛge ma, gè ɗa wozagʼa.»

¹⁶ Siɛgi zu Falizieiinti ti naama wooi mɛnini da, tanigaa ti gʼeni gʼeezu ma: «Zunui naa la zɛgʼeni GALA pɔ, tɔɔzei é la doogʼo foloi maɲeezu.» Tagʼiligaa ti ɗa gʼe ma: «Kotoba nui ɓɛ gʼa a zoo nii gʼɛgʼala laavɔɔ vaiti keɛzu?» Zeegʼaagʼwɛɛi lɔɔni ti yɔgʼɔzu.

¹⁷ Ti zunui gaaazaɗani, nii gaazuɓe zegaɗi ma, ti ge ma: «Doun, lee ga e bosu e vile naama zunui va, nii e e-gaazuɓe zegaɗi ma?» E ti woogaaɓoteni, e ge ma: «GALA goo wo nui ta be.»

¹⁸ Zuifuiti ta-gundiɗiiti ti la geɗi laani da ga zunui naa gaazuɗoleni, naa volumna e valo. Ti naa zoloo nui ti tolini.

¹⁹ Ti naati gaazaɗani, ti ge ma: «Wa ga wo-loun ga zunui nii? Gaama be nei ga solooɗe ga gaazuɗolei? Naa leɓeɗe gale mu, e wozaɗaazu niina?»

²⁰ Zunui naa zoloo nui ti geɗi ti ma: «Gi kweni ga gi-loin be, ta solooɗe gaazuɗolei zu.

²¹ Kele gi la kwee vele gaazuɓe zegaɗi la ma, gi la naama nui balaa kwee nii e gaazuɓe zegaɗi ma. A to ɓoɗɓi gaazaɗa, toozei toɗa niina ga kpakolo, to ɓoɗɓi toɗa zoo e naa zuɗula wo ma, nii pileɗai ba.»

²² Zunui na-nui ti naama woorti boni, toozei ti geɗi luazu Zuifuiti ta-gundiɗiiti ba, mazoloo naati ti deveni ga zai nape a vaana bu ga Yesu ga e ga Kilista, ta naama nui be GALA debi vele wu.

²³ Naa ga e keeni, gaazuɗole nui zoloo nui ti geɗi la ma: «A to ɓoɗɓi gaazaɗa, toozei toɗa niina ga kpakolo.»

²⁴ Falizieiinti ti zunui lolini na zeizu velesiɗi, nii gaazuɓe gea goleni, ti ge ma: «Lebiyai be GALA be, gi kweni ga zunui nuu ga ga kotoba nu.»

²⁵ E ti woogaaɓoteni, e ge ma: «Ni kotoba nu be, ge la naa gwee, kele ge faa gila kwee, naa ga ga gaazuɓe gea goleni, kele niizu na ga wozaɗa.»

²⁶ Ti gaazaɗani volu, ti ge ma: «Lee ga e keai ga de? E keɓe gale, e e-gaazuɓe zegaɗi ma?»

²⁷ E geɗi ti ma: «Ge boga za wo ma, wo la woiloni daawooi ma. Lee vaa zu mu wo geezu ge bo volu?

Wa pɔ niina wa balaa, wo ɔɛ ga ná-kaladopoiti baa?»

²⁸ Ti tɔɔzeini ga ti da poomu, ti ɔɛ ma: «Da ɔa è ga ná-kaladopoi, ɔɔun ɔá ga Moize ná-kaladopoiti.

²⁹ Gi kwɛni ga GALA ge bɔɛni Moize vɔ, keɛ zɔi nii, gi la vɔb segezu ɔwɛɛ!»

³⁰ Zunui naa ɔɛni ti ma: «Laavɔɔ vaa ɔa ga naa, wo bosu ga wo la segezu ɔwɛɛ, tama tɔ ɔa é ɔàazuve zɛɣeai ma!

³¹ Ɛsɛ pɛ ge kwɛni ga GALA ge la da ga kotoba nuiti falì wooi ɔaavotega, keɛ zɔi nɔpɛ é luazu GALA ba, ta é da ziimai ɔɛ, toɔa da naama nui woogaaavote.

³² Kaipa etea ɔulani, nu la dɛ mɛnini ga nui ta gaazuɔole nu ɔaazuzɛɣeai ma, nii sɔlɔɔgai ga gaazuɔolei.

³³ Nì zunui nuu la ɔɛni zɛɣeni GALA pɔ bɛ, é la ɔɛni zooga é va faa nɔpɛ kɛ.»

³⁴ Ti googaaavoteni, ti ɔɛ ma: «Ɖɛi é zo è zɔlɔɔ gee ma, è nɔ pɛɣɛɛin kotoi zu, da ɔa é ɔɛɛzu è kala bo ga giye?» Ti kpɛɛni, ti kula etea veleì.

Gaazuɔole nu ɔiteiti

³⁵ Yesu mɛnini ga ti kpɛɛvɛ. Naama ziegi zu ti ɔaani ta Yesu, naa ɔɛ ma: «È laa Nu ná-Doun Zunui la baa?»

³⁶ E Yesu woogaaavoteni, é ɔɛ ma: «Bɛ ɔa ga naa? Dɛɛ ga ze, Màligii, naa ɔa a kɛ gè la da.»

³⁷ Yesu ɔɛni ma: «È pɛtɛga ga è-ɔaazuɔɛzɛiti, tɔ ɔa é ga nui nii é bɔɛzu è vɔ.»

³⁸ Zunui ɔɛni ma: «Gè laa da, Màligii.» E nɔkɔni Yesu wu.

³⁹ Naa voluma Yesu ɣɛni ma: «Nɔ̃un, pàaυe niima eteai zu, nii a kɛ tukpɔi ɣaaleυe, zɔiti ti ɣaazuɣɔleai, naati ti wozaɣa, zɔiti ma ti wozaɣaazu, naati ti ɣɛ ga gaazuɣɔle nuiti.»

⁴⁰ Faliziɛin niiti ti ɣɛni koba ta ti naama wooi mɛnini, naati ti Yesu ɣaazaɣani, ti ɣɛ ma: «Gá balaa ɣá ga gaazuɣɔle nuiti mu ɓaa?»

⁴¹ Yesu ti wooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ni wo ɣɛni ga gaazuɣɔle nuiti, wo la ɣɛni ɣɛa ga sɔba nu. Kɛɛ wa ɣɛɛzu ma: «Gá wozaɣaazu,» naa maavele ma wa-ɣɔtoi ɣa yesu wo υa.»

10

Totuɣɔ nu ɣitei

¹ Yesu ɣɛni ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpɛ é la lɛɛni baala sasai zu ga daa υelei, kɛɛ é lɛɛzu sasai ɣa ga ada ɣili pele, naama nui ɣa ga unma nui ta toosu nui.

² Kɛɛ zɔi é lɛɛzu ga sasai laa υelei, naa ɣa é ga baalagiti make nui.

³ Zɔi é wɛɛzu sasai ma, naa ɣa sasai laalao bɛ. Baalagiti ta gooi mɛni. Toɣa ná-baalagiti toli ga ti-laaseigiti, é ɣula ga tiye eteave.

⁴ A bɛna ga ti pɛ kula eteave, toɣa lo ti luɣɔ, naati ta υilɛ polu, mazɔɔɔ ti gooi ɣwɛɛ.

⁵ Ti la kɛa ti υa υilɛ wɛɛin υolu, kɛɛ tɔun ta υela ba, mazɔɔɔ ti la wɛɛin nɔpɛ goo ɣwɛɛ.»

⁶ Yesu naama vaalaalii woni ti ma, kɛɛ nii é ɣɛni pɔ é bo ti ma, ti la ɣɛni naa ɣaagaani.

⁷ Yesu zɛba é kpɔɛi zɛɣɛ υolu, é ɣɛ ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, nà ɣa gè ga baalagiti ta-zasai laave, υɛ υelei baalagiti ti levesu da.

⁸ Zóiti pé ti vaai nòun tuǵó, naati pé ti ǵeni ga unma nui ti ta toosu nui ti, tama baalagiti ti lá kèeni ti va woilo ti-woo ma.

⁹ Nà ǵa gè ga pèlèlávè, zóì nòpè a lè ga pò pèlèi, naa ǵa ǵizo, toǵa ǵè liizu, é ǵa va, ta toǵa ǵónǵi zólo.

¹⁰ Unma nui ǵa ǵa va nò, nii a kè é unmai wo, é paai wo, ta é faa zuǵologologi ǵè. Kèlè nòun pàávè ga gè zènvui ve nui ti zèa, ti sólo, é vòova ti ma.

¹¹ «Nà ǵa gè ga baala make nu vǵóì. Baala make nu vǵóì ǵa ǵa tò ǵóǵóì yènvui ve ná-baalagiti ta-vaa zu.

¹² Kèlè zóì é la ga baala make nui, ta nòno la ga baalagiti, kèlè ti salazu nò, nii a kè é ǵa wèlè ti ma, naa ǵa zuluǵui ǵaana, é ǵa va, toǵa ǵa vèla, é baalagiti zè ná. Zuluǵui ǵa va, é loo ti zu, é tanigaa zo, é baala kpulugi zuvaza.

¹³ Zunui naa ǵa naama vaiti kèezu, tòzei ti seǵevè nò ga ti sala, kèlè baalagiti ma yiizoolè la ma.

¹⁴ Nòun, nà ǵa gè ga baala make nu vǵóì. Gè nà-baalagiti kwèè, tiya ǵalaa ti kwèè,

¹⁵ eǵèvèlèi nò Kèè kwèè la, nà ǵalaa gè Kèè ǵwèè. Nà zènvui veezu nà-baalagiti ta-vaa zu.

¹⁶ Baalagi taǵiligaa ta dè zèa, niiti ti la niima zasai zu. Kèni gè va ga tiye, naati ǵalaa ta gòoi menì, naazu baala kpulu ǵila nò ǵa a ǵè ná, ta baala make nu ǵila kpe.

¹⁷ Kèè nèèvè vè tòzei nà zènvui veezu, nii a kè gè seǵè volu.

¹⁸ Nu nòpè ge la zooga é va zènvui ǵula zèa, nà ǵóǵó ǵa gè feezu. Zobóǵi ǵa bè gè fe ta gè seǵè volu. Naama levei ǵa gè sóloǵa Kèè ya.»

¹⁹ Naama woóiti maavele ma, zeeǵaǵwèèi lóoni mònò Zuifuiti zóǵózu.

²⁰ Tanigaa ti ɣeni ɣɛɛzu ma: «Inɛgi ɣa su, titi nui ve, lee vaa zu wo woilosu gooi ma?»

²¹ Tagiligaa ti da ɣɛ ma: «Inɛ su nui bɔɛ vele la ga nuu. E ɣula naa volu balaa, inɛgi begele ɣa é gaazuɣole nu ɣaazuzɛɣea ma kaipa?»

GALA Doun Zunui baa kpɔɛ nɔu wo nui?

²² Yeeɣɛɣalai zeelini, siɛgi zu ti ɣeni GALA sei vɛlei laalao fai ma ɣona pilɛda vɛtii ɣulazu la Zeluzalɛme, é zolooni kɔɔɛ va ziegi ma.

²³ Yesu ɣeni zieziɛsu GALA sei vɛlei ma ɣoizuvɛ, Salomɔn ná-kotai wu.

²⁴ Zuifuiti ti ɣakuni ma, ti ɣɛ ma: «Da gi yesu inɛinɛgi zu, eyɛsu yeelɛ? Bo gi ma, è kole fo, ni da ɣa è ga Kilista.»

²⁵ Yesu ti woɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Kaite gè boga wo ma, wo la laani da. Kɛɛwotiiti gè ti ɣɛɛzu Kɛɛ laaseigi zu, naati ka ti zeele wooi wosu bè.

²⁶ Kɛɛ wo la laazu da, tɔɔzei wo la ga nà-baalagi ta.

²⁷ Nà-baalagiti ta gòoi mɛni, gè ti ɣwɛni, tama ta vilɛ pòlu.

²⁸ Nà ɣɔɔɣɔ zɛnvui veezu ti ya, ti undaa la viliga eyɛsu pɛ, nu nɔpɛ ge la zooga balaa ti ɣulazu zèa.

²⁹ Kɛɛ é ti veai zèa, naa wɔɔlɔvɛ ɛsɛ pɛ ba, tama nu nɔpɛ ge la zooga ti ɣulazu Kɛɛ ya.

³⁰ Nà-o, Kɛɛ-o, gá ga nu ɣila nɔ.»

³¹ Zuifuiti ti kɔtuiti seɣeni volu, nii a kɛ ti yɛ sɔɔzu, ti paa.

³² Yesu ɣeni ti ma: «Gè kɛɛwoti vago mɔinmɔin kɛa wo ɣaazu ga Kɛɛ ná-zɛbɛi, naama ɣɛɛwotiiti ma begele maavele ɣa, wo ɣɛɛzu wo pàa su ga kɔtui?»

³³ Zuifuiti ti googaaavoteni, ti gɛ ma: «Kɛɛwotii vago maavele lɛi gi va gɛ pɔ gi ɛ vaa su, kɛɛ da woo ɲɔi wosu GALA daalɔɔma, dɛi ɛ ga nui, da bɔɔɔ gɛɛzu ga GALA!»

³⁴ Yesu ti woogaaavoteni, ɛ gɛ ma: «Kɛɛ sɛvɛvɛ wa-lɔgi zu ga: «Gɛ ɣɛni ma: Wa ga galagiti,* kɛɛ?»

³⁵ Tama nu nɔpɛ ge la zooga GALA Sɛvɛi nɔ-zeele wooi maaɣaalizu. Ni mu wa-lɔgi ɣa naati tolistu ga «gala», niiti GALA daawooi woni ti ma,

³⁶ lee vaa zu mu wo nɔn peellalazu, wo gɛ nɔn gɛ woo ɲɔu woga GALA daalɔɔma, tɛi gɛ ɣɛa ma, nɔ ga GALA Doun Zunui? Tama Gɛɛɣɛ ɣa ɛ yiimazeɣɛa ga ze, ɛ tɛvɛ eteai zu.

³⁷ Ni gɛ la Kɛɛ nɔ-botiiti kɛɛzu, ɔ mina la dɔ pɛ!

³⁸ Kɛɛ ni nɔ nɔ-botiiti kɛɛzu, anɛɛ ni wo la laani dɔ, ɔ la balaa naama gɛɛwotiiti dɔ, niiti gɛ ti gɛɛzu, naa ɣa a kɛ wo kwɛɛ ta wo gaagɔ ga ɣɛlɛvɛ Kɛɛ va, Kɛɛ balaagi ɣɛlɛvɛ nɔn ba.»

³⁹ Naazu ti ɣɛni gɛɛzu mɔnɔ ti yɛvɛvɛ ma, ti so, kɛɛ ɛ ɣulani ti ya.

⁴⁰ Naa vɔluma Yesu liini vɔlu, ɛ yɛ Zuludɛn vɔluvelei, vɛ Zan ɣɛni batizei wosu nɔ mɔungi.

⁴¹ Nu mɔinmɔin ge ɣɛni vaazu pɔ minɔ, ti ɣɛni gɛɛzu ma: «Zan la laavɔ vaa gɛɛni, kɛɛ nii pɛ ɛ boni ɛ vɛlɛ zunui nii va, ti pɛ ka ga gaama.»

⁴² Nu mɔinmɔin ge ɣɛdaaleveni ma minɔ.

11

Lazaal zaai vai

* **10:34 10:34** Guy 82:6.

¹ Betani taazuve, seebe nui ta gɛni ná, daa ga Lazaal, ta baazeela felegɔi, gilagi laaseigi gɛni ga Mali, zɔi laaseigi gɛ ga Maate.

² Mali naa nɔ ɔa mounpa é gulo maku neɛnɛgi ziɛni Maligii ɔɔɔɔiti ma, é ti maabale ga nɔundɛɛiti, tama ná-seelai Lazaal ɔa é gɛni zeeɛzu.

³ Zeela nu felegɔiti ti keela leveni Yesu ma, ga é li, é gɛ naa ma: «Màligii, zɔi è ɛai ve, naa la gɛɛni.»

⁴ Naama wooi zeelii ma Yesu ma, é gɛni ma: «Seeɛi nii ɔaabelasu la ga saai, keɛ toɔa ga é lebiya ve GALA be, niima zeeɛi ɔa gɛɛzu ga zaɓui GALA Doun Zunui ná-lebiyai ɔula keɛma.»

⁵ Maate ta deɛi ti wola neɛni Yesu ve, naa veɛ Lazaal va.

⁶ E menigai ma ga Lazaal la gɛɛni, é folo felegɔ gɛni de, ve é gɛni ná.

⁷ Naa vɔluma é gɛni ná-kaladopoiti ma: «Ade ɔale ma Zudé.»

⁸ Kaladopoiti ti gɛni ma: «Kalamɔn, su la de ɔoozani, Zuifuiti ti gɛni gɛɛzu, ti ye è zɔɔzu ga kɔtui, ti è va, dɔun da pɔ mɔnɔ è ɔale ma ná?»

⁹ Yesu ti woɔɔaavoteni, é gɛ ma: «Kebe leɛ puugo maazu felegɔ (12) ɔa é foloi zu, keɛ? Ni nu ɔa zieu siɛgi zu foloi ná la de, è-ɔɔɔi la ziga, tɔɔzei da etei nii ná-wozakalagi ɔaazu.

¹⁰ Keɛ ni nu ɔa zieu ga kpidi, è-ɔɔɔi ɔa ziga, tɔɔzei wozakala ge la zea.»

¹¹ Yesu begai ma ga naama woiti bo, é gɛni ma: «Ade-wɔlai Lazaal ɔa niizu, nà liizu, gè maaloɔa.»

¹² Kaladopoiti ti gɛ ma: «Màligii, ni toɔa niizu, naa ɔa gɛna, toɔa vaazu valoɔu.»

13 Toun Yesu ɣɛni pɔ é bo ti ma ga Lazaal zaa, keɛ kaladopoiti ti gaagaaani ga Yesu ɣa ɔɛzu é vile niimɛni ɣitei va.

14 Naa ɣa é keɛni Yesu kulani ga fo, é ɣɛ ti ma: «Lazaal zaa.

15 Gɔla ɣoozunɛɛɛ wa-vaa zu ga gè la ɣɛni ná naama ziegi zu, tɔɔzei nii ɣa ɣɛ wo vɛ ga kpɔba wola wa-ɣidaalevei vaa zu. Keɛ ade liina ga pɔ pelei.»

16 E naa wogai ma, Tomase nii daaseigi velesiei ga Yoogi, naa ɣɛni kaladopoi zɔiti ma: «Ade li, naa ɣa a ke ade vɛɛ ba, ade za.»

17 Yesu zeeliai ma, é mɛnini ga ti Lazaal maagɔluga, é ke ga folo naanigo.

18 Tei Betani ta Zeluzalɛme ti yɔɣɔzuɛ la vɔɔ kilo mɛteɛ savago ɣulani,

19 Zuifui ma mɔinmɔin ge vaani Maate ta Mali luɔsu ti-vaazeelai zaa vai zu.

20 Siegi zu Maate mɛnini la ga Yesu maaɔuɣa taai va, é liini naa laagomisɛ, keɛ Mali yɛni zeini pelei wu.

21 Maate ɣɛni Yesu ma: «Màliɣii, ni è ɣɛni vɛ, bàazeelai la ɣɛni za.

22 Keɛ gè kwɛni ga anɛɛ nii zu, nii nɔpɛgi è falizu GALA ma, toɣa fe è ya.»

23 Yesu ɣɛni ma: «È-vaazeelai ɣa wuzeɣezu, é ɣula saai ya.»

24 Maate googaaɔoteni, é ɣɛ ma: «Gè kwɛni ga toɣa wuzeɣɛ, é ɣula saai ya, siegi zu folo ɣaaɔelagi ɣɔvɛiti pɛ ti wuzeɣezu la, ti ɣula saai ya.»

25 Yesu ɣɛni ma: «Nà ɣa gè ga buzeɣɛi saai ya ta zɛnvui, zɔi nɔpɛ è laazu nɔun da, naama nui anɛɛ ɔalaa toɣa zaazu, toɣa zɛnvui wo.

²⁶ Nu nɔpɛ ɓalaa é yɛsu vulua, é la dà, naama nui la za pɛ. E laaυe nɛi naa la?»

²⁷ Maate ɔɛ ma: «Ungo, Màligii, dàaυe da ga ɗa ɔa é ga Kilista, GALA Doun Zunui, nii maanɛni ga é va eteai zu.»

²⁸ E naama wooiti bogai ma, é liini, é ná-seelai Mali loli dɔɔɓuzu, é ɔɛ ma: «Kalamɔin vaaυe, é ɔɛ é va.»

²⁹ Mali naa mɛnigai ma, é wuzegɛni ga suvilɛ, é li Yesu υɔ bɛ.

³⁰ Tɔɔzei Yesu la ɔɛni dɛ lɛɛni taazuυe, é ɔɛni dɛ loni naama adɛ, υɛ Maate liini, é daaɓomi ná.

³¹ Siɛgi zu Zuifui niiti ti ɔɛni pelei wu, ti da Mali ɔaanɛɛɛ, ti kaani la ga é wuzegɛa ga suvilɛ, é ɔɗa, ti vilɛni polu. Tɔɔzei ti ɔɛni kaazu ga toɔa liizu ɔɓɓu kabamaυe.

³² Mali zeelini Yesu υɔ bɛ. E kaai ma nɔ feya, é looni kɔɔwu, é ɔɛ ma: «Màligii, ni è ɔɛni υɛ, bàazeelai la ɔɛni za.»

³³ Yesu kaai ma ga toɔa ɔɓɓu, naa υɛɛ Zuifuiti ɓalaa ba, ti yɛgai polu, ti va, naa wanani ma ta é zii wola zoni.

³⁴ E ɔɛni ti ma: «Mini ɔa wo maaɓulugai ná?» Ti ɔɛni ma: «Màligii, va, è ná ɔa.»

³⁵ Yesu ɔɓɓni.

³⁶ Zuifuiti ti zɛba ti ɔɛ ma: «À wɛlena kae veleii nii ɔɛa nɛɛni la bɛ!»

³⁷ Ti zaama, tanigaa ti ɔɛni ɔɛɛzu ma: «Tɛigi é gaazuɔɓɓe nui ɔaazuυe zegɛai ma, lee vaa zu é la bɛga pele leve Lazaal zaa vai luɔ?»

Yesu Lazaal wuzegɛ vai saaiya

³⁸ Yesu yii niikpini υɓu koozu, é li kabalaυe. Pugi ɔɛni dɛ, daaɓulugai ga kɔtu wolai.

39 Yesu ɣɛni ma: «À kɔtui zeɣe kabai la.» Maate nii é ɣɛni ga poomai baazeelai, naa ɣɛni ma: «Màlɔɣii, makugi ɣana ɣulazu, tɔɔzei é kɛa ga folo naanigɔ niina kabai zu.»

40 Yesu gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Gè la boni è ma ɓaa, ga: «Ni ɗa laana nɔn ɗa, ɗa GALA ná-lebiyai ɣa?»»

41 Ti kɔtui zɛɣeni kabai la. Yesu zɛba é ɣaazu wuzɛɣe geɛɣɔlɔgi zu ɓele, é ɣɛ ma: «Kɛɛ, ná è mamasu tɔɔzei è gòoɣaavotega.

42 Nɔn gè kwɛɛni ga yeenɔpɛ ɗa ɗa gòoɣaavote, kɛɛ ná ɓɔɛzu ɣani, niiti maavele ma ti kòba, ti la ɗa ga ɗa ɣa è tèvegai.»

43 Siɛgi zu é ɓeni la ga naama wooiti bo, é ɓainni ga woo wola, é ɣɛ ma: «Lazaal, ɣula kabai zu!»

44 Poomai ɣulani, zeeiti ta kɔɣɔiti maavelelevelgai ga seɣe zakpaiti, ta gaazuɓɛ maagɣiliai ga seɣei ta. Yesu ɣɛni ma: «À fie, wo ɓe ba, é li.»

Yaavai ɣili vai Yesu ma

(Matiyo 26:1-5;

Maleke 14:1-2;

Luke 22:1-2)

45 Zuifu mɔinmɔingii nii é ɓaani Mali ɓɔ ɓɛ, ti naama laavɔɔ vai ɣaai ma nii Yesu kɛɛni, ti ɣɣɗaaleveni ma.

46 Kɛɛ ti zaama, tanigaa ti liini Falizieiinti pɔ ɓɛ, ti naa wo ti ma, nii Yesu kɛɛni.

47 Naama ziɛgi zu, zalaɣa ɣula ɣundigɣiiti ta Falizieiinti ti tukpɔɣaaleɓe nu wolaiti gaaleɛni ba, ti ɣɛ ma: «Ada kɛɛzu ɣale? Zunui nii ɣa laavɔɔ vaiti gola ɣɛɛzu.

⁴⁸ Ni ada zena ɔɔɔ yeema nɔ ɔanu, nu mɔinmɔin ka ɔidaalevezu ma, tama Wolome nuiti ta ada-GALA sei vɛɛi ɔologolo, ti lati, ti ade ma zii ɔologolo.»

⁴⁹ Ti zaama, zɔi daaseigi ɔeni ga Kayife, to ɔa é ɔeni ga zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai naama ɔonagi, é ɔeni ti ma: «Wo la faa nɔpɛ gaagaaazu!

⁵⁰ Wo la kwɛni ga solooge ga nu ɔilagi za, nuɔuseiti pɛ ta-vaa zu, kɛɛ nuɔusei pɛ undaa mina vili?»

⁵¹ Tama wooi naa é ɔeni bosu, é la ɔeni naa ɔulani nɔ ɔɔɔ zu, kɛɛ tei é ɔeni ga zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai naama ɔonagi, faawokɛɛyeelugɔ ɔɛi ɔa é ɔeni bosu ga Yesu maanɛni ga é za ná-nuɔuseiti bɛ.

⁵² E la belani saa vai nɔ va ná-nuɔuseiti bɛ, kɛɛ nii a kɛ ɔalaa é GALA ná-nuɔuseiti pɛ gaale ba, niiti ti vazagai eteai ɔɔɔkɔlɔma ná pɛ, ti ɔɛ ga nuɔuse bulu gila kpe.

⁵³ E zo naama yeei ma niina, ti Yesu maaɔoteveni ga ti paa.

⁵⁴ Yesu la mɔ ɔeni kɛɛzu é va ɔɔɔ ɔula kɛɛma Zuifuiti saama. E zegeni miná, é li naama yooi zu nii é tevebai ɔɔɔvɛ, taa wolai ta zu nii daaseigi ɔeni ga Efelayime. Ti yeeɔɔɔala ɔɛni miná ta ná-kaladopoiti.

⁵⁵ Tei Zuifuiti ta-Uake fetii maa ɔeni buɔazu, zooi zu nuɔusei ma mɔinmɔin ge lɛni Zeluzalɛme Pakegi ma yeelugɔ, nii a kɛ ti ɔɔɔ nade.

⁵⁶ Ti ɔeni Yesu ɔaiziezɔ, ti ɔɛai ma GALA sei vɛɛi ma ɔoizuvɛ, ti ɔeni ɔɔɔ ɔaazagasu, ti da ɔɛ ma: «Wa ɔisiezɔ ɔale? Wa kaazu ga toɔa vaazu fetii zu, ɔaa é la vaazu?»

⁵⁷ Tama zalaɗa ɗula ɗundigɗiiti ta Faliziɗinti ti devei veeni ga zai nɔpe a Yesu ɗalama ɗaana, ɛ li, ɛ bo ti ma, nii a ke ti so.

12

*Gulɔ maku nɛɛɛgi zie vai Yesu ma Betani
(Matiyo 26:6-13;*

Maleke 14:3-9)

¹ Folo lozita yɛni Pake fetii ma yeelugɔ, Yesu liini Betani, ɔe Lazaal ɗeni nɔ, nii ɛ zaani, Yesu buzeɗe, ɛ kula saai ya.

² Ti kpɔko laamii beteni nɔ be, Maate ɗa ɛ ɗeni daamianigi ɗaagɗeezu, Lazaal ɗeni naati saama, niiti ti ɗeni daamii wosu ɔɔma ta Yesu.

³ Naama ziegi zu, Mali gulɔ maku nɛɛɛgi ma litele ɗaagɗesui zɛɗeni, nii kpɛɛai ga naale kiteɗitegi songɔi baai, ɛ sie Yesu ɗɔɗɔiti ma, naa ɔuma ɛ koɗɔiti maabale ga nɔundeɗaiti. Pelei wuulaaveni ga maku nɛɛɛgi.

⁴ Yesu nɔ-kaladopoi gila, Zudase Isekaliyote, nii ɛ ɗeni ɔaazu yaavazu, naa ɗeni ma naazu:

⁵ «Lee vaa zu nu la bena gulɔ maku nɛɛɛgi nuu ɔɔdi ga wali ɗae unsavagɔ (300), ɛ ve bala nuiti zea?»

⁶ E la ɗeni naa wosu ga bala nui ma yiizoolɛ ɗa ɛ ɗeni ma, keɛ ɛ boni mazɔɔ ɛ ɗeni ga unma nui, ta tɛi ɛ ɗeni ta-wali ɔɔɔi zɛɗezu, ɛ bena walii zɛɗe su, nii ti ɗeni puuzu su.

⁷ Keɛ Yesu ɗeni ma: «À ze nɔ dɔin! E gulɔ maku nɛɛɛgi nii makeni maagɗulu voloi ma vaa zu.

⁸ Bala nuiti ta wo ɔa yeenɔpe, keɛ nɔn gɛ la ɔaazu yesu wo ɔa yeenɔpe.»

Lazaal ma yaavai

⁹ Zuifu moinmoin ge menini ga Yesu ga Betani. Ti vaani ná, keke to gila ná-faa no la geni de, ti vaani balaa Lazaal gaa vai ma, nii é buzege, é kula saai ya.

¹⁰ Zalağa gula gundigiti ti deveni ga ti Lazaal balaa paa.

¹¹ Mazoloo toun maavele ma, Zuifui ma moinmoin ge geni zegezu ti volu, ti da gidaaleve Yesu ma.

Yesu le vai Zeluzaleme

(Matiyo 21:1-11;

Maleke 11:1-11;

Luke 19:28-40)

¹² Poluma voloi, bebe moinmoin gola nii é gaaleeni ba feti vai ma, ti menini ga Yesu ga pelei ma, é le Zeluzaleme.

¹³ Ti doo laaiti sege, ti gula, ti daagomi, ti da ge ma: «Ozana!» Maligii tuya loo naama nui ve, nii é vaazu daaseigi zu! GALA ge tuya loo Izilayele ná-masagi ve!»

¹⁴ Yesu soovale zivoi ta gaani, é ze koma, egvelei sevei la GALA Sevei zu ga:

¹⁵ «Ee, Siyon nubusei, mina lua!

Wele da-masagi va, é vaazu è vo,
é zeini soovale saai ma yivoi goma.»

¹⁶ Naama zige zu Yesu ná-kaladopoiti ti la geni naama vaiti gaagaani, keke siegi zu é leeni la ná-lebiyai zu, ti-gi ge looni su ga naama vaiti ti zeveni ná-faa zu, tama ti zeelini ma kpae.

* **12:13 12:13 Ozana:** Maamuse wooi nii poluve ga «kizo fai ve».

17 Zɔiti pɛ ti ɣɛni Yesu ɣoba siɛgi zu é Lazaal lolini la ga é ɣɔla kabai zu, é buzeɣe, é kula saai ya, naati pɛ ti ɣɛni naa zuɣulazu, nii ti kaani.

18 Bɛbɛi ɣɛni vaazu daaɣomisɔ, mazɔɔ ti mɛnini ga é laavɔɔ vai naa ɣɛni.

19 Falizieinti ti ɣɛni bɔɣɔ ma: «Wa kaazu, wo la mɔ zooga faa nɔpɛ kɛɛzu, ɛɛ pɛ ge vilega tɔ ɣila nɔ volu!»

Yesu saa vai wo fai

20 Nui niiti ti vaani Zeluzaleme GALA dɛbi vai ma, fɛti voloi, tanigaa ti ɣɛni ná, ti la ga Zuifua.

21 Ti maaɓugani Filipe va, nii é ɣɛni ga Bɛtesayida nui, Galilé yooi zu, ti ɣɛ ma: «Gá pɔ gi Yesu ɣaa.»

22 Filipe liini, é bo Andelé ma, Andeléni ta Filipe ti li, ti bo Yesu ma.

23 Naa ɣɛni ti ma: «Yeeɣɛɣalai zeelia ga Nu ná-Doun Zunui le ná-lebiyai zu.

24 Gè bo wo ma ga gaamai, ni molo ɣae nii nu fazasu zooi ma, é la zaani, ma ɣae ɣilagɔ naa nɔ ɣa a yɛ ná. Kɛɛ ni toɣa zaana, toɣa da gwaa mɔinmɔin bo.

25 Zɔi nɔpɛ é ɣilizu kpaan tɔ bɔɣɔi yɛnvui va, toɣa vala ma. Kɛɛ zɔi é kpɔɣɔ yɛnvui wɔinzegezu niima eteai zu, zɛnvui ɣa yɛ zea eyɛsu ɣɔ.

26 Zɔi é pɔ ga é botii ɣɛ bè, kɛni é vile pòlu. Uɛ gè ɣɛɛzu ná, nà-botigɛ nui balaa ka ɣɛ miná. Zɔi nɔpɛ é ɣɛɛzu ga nà-botigɛ nui, Kɛɛ ɣa unfema ve naama nui vɛ.

27 «Niima yeeɣɛɣalai zii ɣa bɔɔzu, kɛɛ lee ɣa nà bo? Gè va ɣɛ ma: «Kɛɛ, kɔzo niima yeeɣɛɣalai zu vai ma» ɓaa? Ba-o, tɔɔzei yeeɣɛɣalai nii zu vai ɣa é ga pàa ungi.

28 Kɛɛ, da-lebiyai ɣulana kɛɛma.»

Naama ziegi zu woo gila ge gulani geegɔlɔgi zu, é ge ma: «Gè bega ga nà-ɛbiyai gula keɛma, tama nà kulazu mɔnɔ volu keɛma.»

²⁹ Bebei niiti ti gɛni loni ná, ti naama wooi mɛnini, ti gɛni kaazu ga tona ɔunɛ gooi ve, tanigaa ti da ge ma geezuɛelai ta ga kpɔɛai pɔ.

³⁰ Keɛ Yesu gɛni ti ma: «Nɔn maavele laade niima wooi va wo da, keɛ wa ga wooi nii wogai wo ve.

³¹ Eteai nii ná-tukpɔgaaleve ziegi ga seeliai, zɔi é zeini eteai nii unda, naa vili ya ziegi ga seeliai.

³² Nà ma, siegi zu gè zegezu la zɔoi ma, gè ɛ, nà nuɔuseiti pɛ mɛn ɔɔɔ ma.»

³³ E gɛni naa wosu, é dɛɛ veleí é vaazu zaazu la.

³⁴ Bebei gɛni ma: «Tɔgi ga gi galasu ga Kilista ga yesu vulua eyesu ɔɔ, lee vaa zu mu é geɛzu ma: «Kení Nu ná-Doun Zunui wuzegɛ, é ɛ?» Tɔun vɔlɔ, ɔɛ mu ka é ga Nu ná-Doun Zunui naa?»

³⁵ Yesu ti woɔgaavoteni, é ge ma: «Wozakalagi ga dɛ wo zaama yeeɛɛgala go laawu. A zie siegi zu wozakalagi wo ya la dɛ, naa ga a ke kpidii mina wo zo ga kulafilibai, tɔɔzei zɔi é ziezɛ kpidii zu, naama nui la kwɛɛ, ve é liizu ná.

³⁶ Siegi zu wozakalagi wo ya la, à gidaaleve wozakalagi ma, naa ga a ke wa ɔɔɔi wo ge ga wozakalagi ná-dointi.» Yesu begai ma ga naama wooiti bo, é gulani ti zaama, é ɔɔɔu ti va.

Zuifuiti zɛ fai ta-ladalalai zu

³⁷ Anɛɛ ni Yesu naama laavɔ vaa mɔinmɔingiti keɛni ti gaazu, ti la gɛni laani da pɛ.

³⁸ Uele gana naama wooi laazeelini la nii GALA goo wo nui Ezayi boni ma yeeluɔ ga: «Màliɔii, ɔɛ ga é yeezeini ada-geela wooi wu?

Ɓe ɣa Ɔooɣɔ GALAGI ná-zobogi læa la?»†

³⁹ Lee vaa zu ti la bena ɣidaaleve? Ezayi nɔ ɣa mɔnɔ é naama wooɣaavotegi veezu ade ya, siɛgi zu é ɣeni ma la:

⁴⁰ «GALA ge niima nuɓuseiti kea ga gaazuɣole nuiti,
é ti ɣe ga kigaaza nuiti,
naa ɣa a ke ti ɣaazu mina wozagɔ,
ti-yii mina faa ɣaagɔ,
ti va ɣale ma pò,
nii a ke gè va ti ɣede.»

⁴¹ Naa ɣa Ezayi boni tɔɔzei é Yesu ná-lebiyai ɣaani, tama é ɓɔeni é vile ba.

⁴² Anɛɛ naa ve, kundigɣiti saama, nu mɔinmɔin ge ɣidaaleveni ma, keɛ Falizieiinti maavele ma, ti la ɣeni ta-ɣidaalevei ɣulazu keɛma, nii a ke ti mina ti ɓe GALA dɛbi veleɪ wu.

⁴³ Tɔɔzei nuɓuseiti ta-maamusei nɛeni ti ve, é leve GALA nɔnɔi va.

Toligi é lo kidaalevei va

⁴⁴ Yesu wooɣulani, é ɣe ma: «Zɔi nɔpe é laazu nɔn da, nà læi é va ɣidaaleve mà nɔ, keɛ ma nui ɣidaaleveve naama nui ma, nii é tɛvegai.

⁴⁵ Zɔi ɓalaa é pɛtesu, ma nui ɣa tɛve nui ɓalaa vɛtesu.

⁴⁶ Pàave ga gè ɣe ga wozakalagi eteai zu, nii a ke zɔi é laazu dà, naa la yɛga kpidii zu.

⁴⁷ Wooi niiti gè ti wosu, zɔi é ti mɛnisu, keɛ é la ti zoni, nà læi gè va ɣe ma nui veelalazu, tɔɔzei gè la vaani eteai veelala vaa ma, pàave toun kizo fai ma.

† 12:38 12:38 Eza 53:1 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma.

⁴⁸ Nu nɔpɛ é ɖɛɛzu bà, é ɖɛɛ dàawooiti ba, naama nui ná-tukpɔ ɖaaleɖe nui ɖa ná. Wooiti gè ti wogai, naati ka ti ma nui ná-tukpɔi ɖaaleɖezu.

⁴⁹ Tɔɔzei niima wooiti gè ti wogai, gè la ti ɖulani
ɖɛsu nà bɔɖɔi, kɛkɛ Kɛɛ nii é tɛvɛgai, naa ɖa é kpɔɛ
velei lɛa ga ze, ta kalagi nii maanɛai ga gè bo.

⁵⁰ Tama gè kwɛni ga nà-devei ɔ́a ɔ́oɔ́ zɛnvui veezu. Nii kpein gè bosu, nà bosu woodegɛlilai zu, velei Kèe bogai la mà.»

13

Yesu ná-kaladopoiti kɔɖɔiti maagba vai

¹ Pake fetii mabugani niina. Yesu gēni kwēni ga yeegēgalai zeelia ga é gūla eteai zu, é li Kēegē vō bē. Naa gā é kēeni, é poo gila feeni nōnōiti zea, niiti ti nēai bē, tama ti eteai zu, é dēē ga tiye ga ti nēvū bē eyēsu gaabela foloi.

² Pake daamii wo siegi zu, Inegi ḡeni niina Yesu yaava vai ləni Simon ná-doun zunui Zudase Isekaliyote ḡigi zu.

³Yesu ɖɛni kwɛɛni ga Kɛɖɛ fai pɛ zɛɖɛ tɔun zeezu, ɛ ɖɛni kwɛɛni balaa ga seɖɛve GALA pɔ be, ɛ va, tama toɖa na ɖale ma GALA pɔ be.

⁴ E wuzegeni daami labalii gɔkala, ɛ nɔ-sege maazu zedei gɔla gɔba, ɛ zaamadili ga sege zakpai.

⁵ Naa voluma, é ziei vuuni aninakai gila su, é tɔzei ga ná-kaladopoiti kɔfɔiti maagbaa, é ɔa ti maaɓale ga seɔe zakpai, nii é gilini zaama.

⁶ Siegi zu é zeelini la Simon Piyelɛ ma, naa ɣeni ma: «Màlɔ̀lɔ̀, da pɔ̀ è kòdɔ̀iti maagba ɓaa?»

⁷ Yesu feni ma: «Nii gè kɛɛzu, è la dɛ gaaga niizu, kɛɛ dɛ vaazu gaagaazu velela velelɛ.»

¹⁹ Nà niima vai wosu wo ma niina, aisa ma yee va zeeli, naa ɔa a ke a ɔɛna, wo la da ga: «Nà ga naa, nii é ná.»

²⁰ Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi é yeezeizu nà-keelai wu, naama nui yeezeida bù. Zɔi é yeezeizu bù, naama nui yeezeida tève nui wu.»

Yesu dɛɛ vai ga Zudase ɔa vaazu yaavazu

(Matiyo 26:20-25;

Maleke 14:17-21;

Luke 22:21-23)

²¹ Yesu begai ma ga naama wooiti bo, ziiɔɔɔni koozu gola, é ɔɛ ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, wo ɔila ka vaazu tèvesu sili nuiti pɔ.»

²² Kaladopoiti ti ɔɛni wɛɛzu ɔɔɔɔ ɔaazu, ti da ɔɔɔɔ ɔaazaɔa ga ɔɛ ɔa é vaazu ma.

²³ Kaladopoiti saama, zɔi Yesu nɛɛni vɛ, naa ɔɛni zeini Yesu ɔɔavɛ.

²⁴ Simon Piyɛɛ yee ɔɛɛni ma ɔɛɔɛ ga é gaazaɔa ga ɔɛ ɔa é vaazu ma.

²⁵ Kaladopoi naa libini Yesu ɔɛkesu, é ɔɛ ma: «Màligii, ɔɛ vɛ de?»

²⁶ Yesu gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Nui nii gè bului yɛɔɛzu, gè fe zea, naa vɛ.» E bului yɛɔɛni, é fe Zudase ya, Simon Isekaliyɔte ná-doun zunui.

²⁷ Zudase bulu buɔai zogai ma, Setana ɔɔni su. Yesu ɔɛni ma: «Nii è kɛɛzu, kɛ fala.»

²⁸ Zɔiti kpein ti ɔɛni zeini taɔalii ɔakala, naa tanɔpɛ ge la ɔɛni gaagaani, lee vaa zu Yesu naama wooi woni ma.

²⁹ Tɛi Zudase ɔa wali ɔɔɔi ɔɛni zea, tanigaa ti ɔisieni ga Yesu ɔɛvɛ ma, é li, é ani ɔɛya, nii ti ɔɛɔɔai ma fetii zu, ɔaa é ɔɛ ma, ani vɛ bala nuiti zea.

³⁰ Zudase bulu buɣai zogai ma, é ɣulani. Kpidii ɣeni de.

Deve niinei

³¹ Zudase ɣulaai ma, Yesu ɣeni ma: «Nu ná-Doun Zunui ná-lebiyai ɣana ɣula kelema niina, GALA ná-lebiyai ɣana ɣula kelema ga toun maavele.

³² Ni tama GALA ná-lebiyai ɣa ɣulana kelema ga toun maavele, to ɣalaagi GALA ka ná-lebiyai ɣula kelema ga to ɔɔɣɔi maavele, GALA ka vaazu naa ɣeezu ɣani no.

³³ Nèebe lointi, yeedɣɣala go no ɣa niina é zèa wo va. Wa ɣàizie, kele nii no gè boni Zuifuiti ta-ɣundiɣiiti ma, naa no ɣa gè bosu wo ma niina ga: «Ue gè liizu ná, wo la zooga wo va li ná.»

³⁴ «Nà deve niine veezu wo ya, naa ɣa é ga: Wo pɛ à ɔɔɣɔ nɛɛ vɛ. Eɣevelei gè wo nɛa la vɛ, wo pɛ à ɔɔɣɔ nɛɛ vɛ ɣana.

³⁵ Ni wa nɛɛna ga vɛ, nui pɛ ka kwɛɛ ga wa ga nà-kaladopoiiti.»

Yesu bo fai ga Piyɛɛ ɣa vaazu ɣɛɛzu ba

(Matiyo 26:31-35;

Maleke 14:27-31;

Luke 22:31-34)

³⁶ Simon Piyɛɛ ɣeni ma: «Màligii, mini ɣa è liizu ná?» Yesu googaaavoteni, é ɣɛ ma: «Ue niina gè liizu ná, è la mo zooga vilesu pòlu, kele ɗa vaazu vilesu pòlu nii vòluma.»

³⁷ Piyɛɛ ɣeni ma: «Màligii, lee vaa zu gè la zooga vilesu è vòlu niina? Kèvele ɓetɛvɛ ga gè zènvui ve ɗa-vaa zu.»

³⁸ Yesu googaaavoteni, é ɣɛ ma: «È ɣevele ɓetɛvɛ nei ga è è-yènvui ve nà-faa zu? Gè bo è ma ga gaamai,

tɛɛ zinei la ɔɔɛa, ni ɛ la ɣɛleni bà, ná zeizu va ɣɛ sava.»

14

*Yesu ɣa ɛ ga Pelei, ta Gaamai,
naa vɛɛ Zenvui va*

¹ Yesu ɣɛni ma: «Wo-yii mina ɔɔɔ. Wo ɣidaalevea GALA ma, à ɣidaaleve nà balaa mà.

² Seizu mɔinmɔin ka Kɛɛ ná-pelei wu. Ni naa laade, nà la zoo ɣale ɣɛɛzu ma: «Nà liizu, ɣɛ seizu ɔɛɛ wo vɛ?»

³ Tama nà liina, ɣɛ seizu ɔɛɛ wo vɛ, nà vaazu volu, ɣɛ wo zeɣɛ, naa ɣa a kɛ, vɛ ɣɛ ná, wa balaagi, wo ɣɛ miná.

⁴ Uɛ ɣɛ liizu ná, wo naama vɛlei ɣwɛɛ.»

⁵ Tomase ɣɛni ma: «Màligii, gi la kwɛɛ vɛ ɛ liizu ná, ɣá zoo naama vɛlei ɣwɛɛsu ɣale?»

⁶ Yesu gooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Nà ɣa ɣɛ ga pelei, ta gaamai, ta zenvui. Nu nɔpɛ ge la va Kɛɛ vɔ, kɛni ɛ leve ga nɔn pɔ pelei.

⁷ Ni wo ɣɛni kwɛɛ, wo bena Kɛɛ balaagi ɣwɛɛ. Tama vɔɔ wo kwɛni niina, wo kaa balaa.»

⁸ Filipe ɣɛni ma: «Màligii, ɣɛɣɣɛ lɛ ga giye, naa ɣa gi yiilei.»

⁹ Yesu gooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Ada volu kaite, Filipe, ná pɛ su, ɛ la nɔn kwɛɛ? Zɔi nɔpɛ ɛ kàa, naama nui Kɛɛ balaa kaa. Togá ɣale mu ɛ ɣɛɛzu ma: «ɣɛɣɣɛ lɛ ga giye?»

¹⁰ E la laani da ɔaa ga ɣiliɔvɛ Kɛɛ va, Kɛɛ balaagi ɣiliɔvɛ nɔn ba? Wooi niiti ɣɛ ti wosu wo ma, nà ɔɔɔɔ lɛi ɣɛ va ɣɛ nɔ ti ɣulazu yiima, keɛ Kɛɛ nii ɛ zeini ziimaɔvɛ, naa ɣa ɛ ná-botiiti kɛɛzu ɣana.

¹¹ A la dà ga, gĩlive Kèe va, Kèe balaagi gĩlive nòun ba. Ni naa laade, à gĩdaaleve toun balaa niima g̃eewotii maavele zu.

¹² «Gè bo wo ma ga gaamai, zoi nɔpe é laazu dà, naama nui balaa ka niima g̃eewotiiti ke, niiti gè ti g̃eezu. Toɔa tagiligaa g̃e vɔɔ, niiti ti baɔoai niiti ba gè ti g̃eai, tɔɔzei nà ga li Kèe vɔ be.

¹³ Tama nii nɔpe wa falina ga dàaseigi, nà naa g̃e, naa ɔa a ke G̃eeɔe ná-lebiyai ɔula keɔema ga ná-Doun Zunui maavele.

¹⁴ Ni wa ani nɔpe falina ga dàaseigi, nà naa g̃e.»

Zenvu Nadegai ma minazegegi

¹⁵ «Ni n̄eeve wo ve, wa nà-deveiti so.

¹⁶ Nòun, nà Kèe maanene, é Kpɔba Nu ɔili teve wo ma, nii a ye wo va eyesu ɔɔ.

¹⁷ Gaama Yenvui ve de, nii eteai la zooga sɔɔɔsu, mazɔɔ é la zooga kaazu, baa é va kw̃ee. Keɔe woun, wo kw̃eni, tɔɔzei toɔa wo va, é g̃e zeini wo-yiimave.

¹⁸ Gè la wa ɔila wo yesu eɔe podoun, keɔe nà vaazu vɔlu wo vɔ.

¹⁹ E yeɔa ga yeɔeɔala go nɔ, eteai la mɔ kàa, keɔe woun, wa kà. Tei zenvui zèa, wa balaagi zenvui ɔa g̃e wo ya.

²⁰ Naama yeei, wa gaɔa ga gĩlive Kèe va, wa balaa wa ɔili bà, gè ɔili wo va.

²¹ Zoi é n̄eai ve, naa ɔa ga nui nii é nà-deveiti sosu, é ɔa ti g̃e. Zoi é n̄eezu ve, Kèe ɔa naama nui n̄ee ve, nà balaa, nà n̄ee ve, gè bɔɔɔ l̄ee la.»

²² Zude gaazaɔani (keɔe Zudase Isekaliyɔte laade), é g̃e ma: «Màliɔii, lee vaa zu ɔa nɔ ɔa è pɔ è bɔɔɔ l̄e ga giye, keɔe è la bɔɔɔ l̄eezu ga eteai?»

²³ Yesu googfaavoteni, é gɛ ma: «Nui nɔpɛgi é nɛɛzu vɛ, naama nui ɔa gɔoiti so, Kɛɛ ɔa tɔ balaa nɛɛ vɛ, gá va pɔ bɛ, gi zeí ná.

²⁴ Kɛɛ zɔi gè la nɛɛni bɛ, naama nui la gòo zo ga é va da kɛ. Tama wooi nii wo mɛnisu, naa la ɔulani ná bɔɔɔgo dà, kɛɛ Kɛɛ nii é tɛvɛgai, naa bɔɔɔi ɔa daawoo vɛ.

²⁵ «Gè niima vaiti bogɛ wo ma siɛgi zu gè wo va la dɛ.

²⁶ Kɛɛ Kpɔba Nui nii é ga Zenvu Nadegai, nii Kɛɛ vaazu tɛvesu wo ma dàaseigi zu, naa ɔa wo ɔala ga fai pɛ, ta é wo ɔítoó naa pɛ su, nii gè bogai wo ma.

²⁷ «Nà ziileigi yesu wo ya, ná nà-ziileigi veezu wo vɛ. Gè la feezu ga velei eteai ɔa da fee la. Naa ɔa é ba, wo-yii mina bɔbɔ, dualua ge mina gɛ wo-yiimavɛ.

²⁸ Wo gòomɛnigɛ, gè da gɛ wo ma: «Nà ga li, kɛɛ ná vaazu volu wo vɔ.» Ní wo nɛɛni vɛ, wo bɛna ɔoozunɛ ga ná ga li Kɛɛ vɔ bɛ, tɔɔzei Kɛɛ wɔɔlvɛ nòun ba.

²⁹ Gè wo loa ɔísu niina, aisa niima vaiti ti va gɛ, naa ɔa a kɛ siɛgi zu ma vaiti ti ɔɛɛzu la, wo la da.

³⁰ Gè la mɔ woo mɔinmɔin kili nɔpɛ bosu wo ma, tɔɔzei zɔi é zeini eteai nii unda, naa ɔana va. Naa la bosu ga ná-zobo ka mà,

³¹ kɛɛ, kɛni eteai nii zu nuiti ti kwɛɛ ga Kɛɛ nɛvɛ bè, ta nòun ná faiti pɛ kɛɛzu é zoloo naa ma, nii é ma levei veai zèa.

«À wuzɛɔɛ, ade zɛɔɛ vɛ.»

15

Ansaɔ tɔkulugi ta ma bekegiti

¹ «Nà ɔa gè ga ansaɔɔ tɔkulu kitei, Kèe ɔa é ga make nui.

² Kpekegi niiti kpein ti bà, ti la waazu, toɔa naati tebe ga, kɛɛ kpekegi niiti kpein ti waazu, toɔa naati gaaleve, naa ɔa a kɛ ti waa volu mɔnɔ ga gola.

³ Wɔun, kalagi nii gè boga ga woye, naa wo nadege niina.

⁴ A ɔili bà kpaan, nà balaa nà ɔili wo va kpaan. Ansaɔɔ kpekegi la ɔa ga zoo é va waa bɔɔɔ ve, ni é la yenɔ ma lɔkulugi va, zenɔ ɔana wa balaa, wo la zooga waazu, ni wo ɔiliai la yenɔ bà.

⁵ «Nà ɔa gè ga ansaɔɔ tɔkulugi, wa ɔa wo ga ma bekegiti. Zɔi nɔpe a ɔilina bà kpaan, nà balaa gè ɔili ba kpaan, naama nui ɔa gwaa mɔinmɔin bo, tɔzei ni gè la wo va, wo la zooga faa nɔpe kɛɛzu.

⁶ Zɔi ɔiliai la yenɔ bà, naa ɔa vili ya kamavoluvɛ eɔe ansaɔɔ kpekegi, é vɔ. Naa volu ta ɔa ma bekegiti gaale ba, ti ti vili abui zu, ti ɔala.

⁷ Ni wa ɔilina bà kpaan, dɔawooiti balaa ti ye wo-yiimavɛ kpaankpaan, nii nɔpe wo pɔ, à naa vali, tama toɔa ve wo ya.

⁸ Ni wa gwaa mɔinmɔin bona, wo dɛɛ ga naa maavele ga wa ga nà-kaladopoiti, naazu eɛɛ pe ka Kèe ná-lebiyai vete.

⁹ «Eɔevelei Kèe nɛai la ve, zekana nà balaa gè wo nɛai la ve. A ye nà-nɛɛbei zu kpe.

¹⁰ Ni wa nà-deveiti sona, wa ye nà-nɛɛbei zu, eɔevelei gè Kèe ná-deveiti sogai la, ta zɛgai la ná-nɛɛbei zu.

¹¹ «Gè niima vaiti bogɛ wo ma, naa ɔa a kɛ nà-koozunɛi ɔe wo-yiimaveti, naazu wa-ɔoozunɛi laa ɔa zeeli.

¹² Nà-devei ɔa ga: Wo bɔɔɔ nɛɛ vɛ wo ɔilagilagi pɛ, vɛlei gè wo nɛai la vɛ.

¹³ Nɛɛbɛ la leveni naa va ga nu zɛnvui vɛ bɔɔlaiti ta-vaa zu.

¹⁴ Wa ga bɔɔlaiti, ni wa nà-deveiti sona, wo da kɛ.

¹⁵ Gè la mɔ wo lolisu ga botiɔɛ nui, tɔɔzei botiɔɛ nui la da ga naa pɛ kwɛɛga, nii maliɔii kɛɛzu. Nà wo lolisu ga bɔɔlaiti, tɔɔzei nii pɛ gè sɔɔɔga Kɛɛ ya, gè naa pɛ dɛvɛ ga woye.

¹⁶ Wa lei wo va yiimazeɔɛ ga ze, nà ɔa gè yiimazeɔɛ ga woye, gè wo leve keela ziegi ma, naa ɔa a kɛ wo li, wo waa, wo ɔaawaai ɔɛ ga nii é lebisu. Názu, nii nɔpɛ wa fali Kɛɛ ma ga dàaseigi, é fe wo ya.

¹⁷ Nii gè wo levezu ma, naa ɔa ga: Wo bɔɔɔ nɛɛ vɛ wo ɔilagilagi pɛ.»

Eteai Yesu ta nɔnɔiti wɔinzeɔɛ vai

¹⁸ «Ni eteai a wo wɔinzeɔɛna, à kwɛɛ ga nà ɔa mounpa, é wɔinzeɔɛai.

¹⁹ Ni wo ɔɛni ga eteai nɔnɔ, eteai a la wo nɛɛ vɛ. Kɛɛ tei wo la ga eteai nɔnɔ, nà ma, gè yiimazeɔɛ ga woye eteai zu nuiti saama, naa maavele ma, eteai ɔa wo wɔinzeɔɛzu.

²⁰ A ɔiɛ naama wooi zu, nii gè bogai wo ma ga: «Botiɔɛ nui la leveni maliɔii va.» Ni ti wɔinzeɔɛvɛ, ta wo wɔinzeɔɛ nɔ ti, ni ti ɔɔoiti sogɛ, ta wo-wooitɔ so.

²¹ Kɛɛ maaavele ɔa ti naama vaiti pɛ kɛɛzu la ga woye, tɔɔzei ti la naama nui ɔwɛɛ, nii é tɛvɛga.

²² Ni gè la ɔɛni vaani, gè va bɔɛ ti vɔ, ti la ɔɛni ɔɛa ga sɔba nu, kɛɛ niima ziegi zu niina, goozuɔula nɔpɛ ge la mɔ ti vɛ ta-ɔotoiti faa zu.

²³ Zɔi nɔpɛ é wɔ̃nzegɛzu, naama nui ɔa Kɛɛ ɔalaagi wɔ̃nzegɛzu.

²⁴ Ni laavɔ ɔɛɛwotii niiti nu ɔ̃li nɔpɛ ge la dɛ ta ɔɛɛni, gɛ la ɔɛni naati kɛɛni ti zaama, ti la ɔɛni ɔɛa ga ɔɔba nu. Kɛɛ anɛɛ ti naama ɔɛɛwotiiti kaa, ta ba nɔ ti da gi wɔ̃nzegɛ gá Kɛɛ.

²⁵ Kɛɛ kɛni naama wooi a la vilesu nɔ ti, nii sɛvɛai ta-lɔ sɛvɛi zu ga: «Ta wɔ̃nzegɛzu un ge la ba.»

²⁶ «Siɛgi zu Kpɔba Nui vaazu la, nii gɛ vaazu tevesu wo ma, é zegɛ Kɛɛ vɔ bɛ, Gaama Yɛnvui nii é zegɛzu Kɛɛ vɔ bɛ, toɔa zeele wooi wo nɔn bɛ.

²⁷ Wa ɔalaa wa zeele wooi wo bɛ, toɔzei wa pɔlu kaite, toɔzeizu munu.»

16

¹ «Gɛ niima vaiti bogɛ wo ma, nii a kɛ wo mina va ɔɛɛzu kidaalevei va.

² Ta vaazu wo ɔɛɛzu GALA dɛbi vɛɛiti bu. Yeegɛɔalai ta ɔa vaazu vɔlɔ, niiti ta ɔɛ wo vaazu, naati ta da ɔ̃siɛ ga GALA ka ti dɛbizu ɔana.

³ Ta naa pɛ kɛɛzu, toɔzei ti la Kɛɛ ɔ̃wɛɛni, ti la na ɔalaa kwɛɛ.

⁴ Gɛ niima vaiti bogɛ wo ma, nii a kɛ siɛgi zu ma yeegɛɔalai zeelizu la, wo-ɔ̃ ge loo su ga gɛ boni wo ma. Gɛ la kɛɛni gɛ va bo wo ma kaite toɔzeizuvɛ, mazɔlɔ gɛ ɔɛa dɛ wo va.»

Zenvu Nadegai ná-botii

⁵ «Niima ziɛgi zu, na ga li naama nui vɔ bɛ, nii é tèvegai, tama wo tanɔpɛ ge la gáazaɔasu ga «Mini ɔa è liizu ná?»

⁶ Kɛɛ tei gɛ niima wooiti boga wo ma, naa ɔɛa wo vɛ ga ziiɔlɔi.

⁷ Tama gaamai ɔa gè bosu wo ma ɔani ga: Fizɔge wo ma ga gè li, tɔɔzei ni gè la liini, Kpɔba Nui la vaa wo ɔɔ. Kɛɛ ni nà liina, nà teve wo ma.

⁸ Siɛgi zu é vaazu la, toɔa eteai zu nuɔusɛiti ta-ɔakagi lɛ ga tiye, é vile kotoi va, ta telebodai, naa vɛɛ GALA ná-tukpɔɔaaleve velelɛ va,

⁹ é vile kotoi va, tɔɔzei ti la ɔɔdaaleveni mà,

¹⁰ é vile telebodai va, tɔɔzei nà ga li Kɛɛ ɔɔ bɛ, tama wo la mɔ pɛtɛga,

¹¹ é vile GALA ná-tukpɔɔaaleve velelɛ va, tɔɔzei zɔi é zeini eteai nii unda, naa ná-tukpɔi ɔaa bega ga leve.

¹² «Faa mɔinmɔin kiligaa ta dɛ bɛ ga gè bo wo ma, kɛɛ naati buivɛ wo ma dɛ, ga wo va zɛ bu.

¹³ Siɛgi zu Gaama Yɛnvui vaazu la, toɔa lo wo luɔɔ gaamai pɛ su. Wɔoi nii pɛ a ɔɛ bosu wo ma, é la naa woga nɔ ɔɔɔɔ vɛ, kɛɛ nii pɛ é mɛnigai, naa ɔa a bo, toɔa velela vele vaiti bo wo ma.

¹⁴ Toɔa nà-lebiyai ɔula kɛɛma, tɔɔzei nii é zɛa, naa nɔ ɔa a ta zɛɛ su, é bo wo ma.

¹⁵ Nii nɔpɛgi é Kɛɛ ya, naa ɔa ga nɔnɔ, naa ɔa é kɛa gè ɔɛɛzu la wo ma, nii é zɛa, naa nɔ ɔa Zɛnvu Nadegai ta zɛɛzu su, é bo wo ma.»

Gaazuɔilii valibo fai ga koozunɛɛi

¹⁶ «Yɛɛɔɔɔala go nɔ vɛ niina, wo la mɔ pɛtɛga, naa vɔluma yɛɛɔɔɔala go ɔa levena, wa pɛtɛ mɔnɔ vɔlu.»

¹⁷ Ná-kaladopoi tanigaa ti ɔɛni ɔɔɔɔ ɔaazagasu ga: «Lee ɔa é pɔ é bo ade ma ga niima wɔoitɛ: <Yɛɛɔɔɔala go nɔ vɛ niina, wo la mɔ pɛtɛga, naa vɔluma yɛɛɔɔɔala go ɔa levena, wa pɛtɛ mɔnɔ vɔlu>? Ta gooi é ɔɛɛzu ma: <Nà ga li Kɛɛ ɔɔ bɛ>?»

18 Yeedɛɣɣala goi nii ɣani é vaazu ma, naa voluɔe ɣa ga lee? Ade la ɣite kwɛɛ, nii bɔɣɔbɔɣɔgi é ɣɛɛzu é bo.»

19 Yesu gaagaaɔni ga ta pɔ ti gaazaɣa, é ɣɛni ti ma: «Wa bɔɣɔ ɣaazaɣasu naama wooi voluɔe ma, nii gè bogai wo ma ga: «Yeedɛɣɣala go nɔ ve niina, wo la mɔ pètɛga, naa voluma yeedɛɣɣala go ɣa levena, wa pètɛ mɔnɔ volu?»

20 Gè bo wo ma ga gaamai, wa wɔɔ, wo da bɔɣɔ maawɔin, naama zie su, eteai da ɣoozunɛ. Wa ɣɛ ziiɔɔɔi zu, keɛ wa-yiiɔɔɔi ɣa valibo ga koozunɛɛi.

21 Doun zɔɔɔ koozuwanai ɣaana anzanui va, toɣa da ɣɛ bɛ ga ziiɔɔɔi, tɔɔzei ná-yeedɛɣɣalai zeelia, keɛ siegi zu é doin zɔɔɔsu da, toɣa da yeema ná-soolei ma, tɔɔzei koozunɛɛɛɛ ga nui ta va eteai zu.

22 Wa balaagi, ziiɔɔɔi ɣa wo su niima ziegi zu, keɛ ná vaazu wo vɛtesu volu, naazu wo-yiimavɛ laa ɣa ve ga koozunɛɛi, tama nu nɔpɛ ge la zooga wa-ɣoozunɛɛi ɣulazu wo ya.

23 Naama volo ná, wo la mɔ gàazaɣaga faa nɔpɛ ma. Gè bo wo ma ga gaamai, nii nɔpɛ wa fali Kèɛ ma ga dàaseigi, toɣa fe wo ya.

24 Zaaɣaza, wo la dɛ faa nɔpɛ falini ga dàaseigi. Tama à fali, wa sɔɔɔ, naa ɣa a ke wa-ɣoozunɛɛi laazeeli.»

Yesu zobo sɔɔɔga eteai ma

25 «Gè niima vaiti bogɛ wo ma ɣani faalaaliiti su, keɛ yeedɛɣɣalai ta ɣa vaazu, gè la mɔ bɔɛa wo vɔ ɣana, ná bɔɛ wo vɔ kpezekele, é vilɛ Kèɛ va.

26 Naama volo ná, wa wo bɛdɛma vaiti fali Kèɛ ma ga dàaseigi. Gè la volo ɣɛɛzu wo ma, ná Kèɛ vali wo vɛ.

27 Tɔɔzei Kɛɛ ɔɔɔɔgoi wo neɛve ve, mazɔɔ wo nɔn nɛa ve, wo ɔɔɔaaleve ga sɛɔve pɔ be, gɛ va.

28 Sɛɔve Kɛɛ vɔ be, gɛ va eteai zu, nà ma, nà ga zege eteai zu, gɛ li Kɛɛ vɔ be.»

29 Ná-kaladopoiti ti ɔɛni ma: «Tɔun è tɔɔzeida ga è ɔɔ kpezekele-o, è la mɔ faalaali wosu.

30 Gi kweni niina ga è fai pɛ kwɛɛ, naa vɔluma è ɔɔɔ la ba ga nu nɔpɛ ge è ɔɔaɔaɔa, naa ɔa é kɛɛzu gi laai da ga è zegeve GALA pɔ be, è va.»

31 Yesu ti woɔɔavoteni, é ɔɛ ma: «Wo laa da niina kɛɛ?

32 Tama yeɔɔɔɔɔɔɔ ɔa vaazu, tɔun vɔɔ é ɔɔga ga zeeli, siɛgi zu wo zuvazasu da, ɛɛ ge ɔa li ga ɔoto vele, maaɔɔɔɔa ge leve nà ɔila. Kɛɛ nà ɔila ge la ɔɛɛzu de, tɔɔzei Kɛɛ ɔa bà.

33 Keni nà la naa wo wo ma, nii a kɛ ziileigi ɔɛ wo ya ada-ɔilibalai zu. Wa vaazu kpɔɔ mɔinmɔin sɔɔɔsu eteai zu, kɛɛ à zebezege, tɔɔzei gɛ zobo sɔɔɔga eteai ma.»

17

Yesu maanɛɛnɛi wo fai ɔɔɔ ve

1 Siɛgi zu Yesu ɔɛni la ga naama woɔiti bo, é ɔɔaɔɔɔɔɔni geɔɔɔɔɔgi zu vele, é ɔɛ ma: «Kɛɛ, yeɔɔɔɔɔɔɔ zeelia. E-Loun Zunui ná-ɔɔɔɔɔi ɔɔlana kɛɔma, nii a kɛ è-Loun Zunui ɔalaa ɔa-ɔɔɔɔɔi ɔɔla kɛɔma.

2 Tɔɔzei è zobogi veeve zea nuɔɔɔɔi pɛ ma, nii a kɛ é ɔɔɔɔ zɛnvui ve naati be, niiti è ti vea zea.

3 Tama ɔɔɔɔ zɛnvui naa ɔa, ga ti è ɔwɛɛ, ɔɛi ɔa ɔila kpe è ga GALA kiteɔitegi, ta ti naama nui ɔalaa kwɛɛ, nii è teɔɔgai, Yesu Kilista ya.

⁴ Gè ða-lebiyai læa zooi ma, botii nii è feai zèa ga gè kɛ, gè naa ɣaaɓelaga.

⁵ Da ɓalaagi Kèɛ, lebiyai nii é ɣɛni zèa è ɣobavɛ, aisa eteai va ɣula, nà-lebiyai naa ɣulana keɓema niina è ɣobavɛ.»

Yesu maanɛɛnɛi wo fai ná-kaladopoiti bɛ

⁶ «Gè è læa ga naama nuiti, niiti è ti veai zèa, è ti ɣula eteai zu nuiti saama. Ti ɣɛa ga ðɔnɔiti, ða ma, è ti ve zèa. Ti makɛɣɛ è-laawooi ma.

⁷ Ti kwɛni niina ga nii pɛ è fea zèa, ti pɛ seɣevɛ ða nɔ è vɔ bɛ.

⁸ Keela wooi nii è feai zèa, gè naa laazeelia ti ma, tama ti yeezei bu. Gaamazu, ti kwɛɣɛ ga sèɣevɛ è vɔ bɛ, gè va, ti la ða ɓalaa ga ða ɣa è tɛvegai.

⁹ Tiya ɣa gè è maanɛɛnɛzu ti vɛ. Gè la è maanɛɛnɛzu eteai vɛ, keɓe naati bɛ è ti veai zèa, tɔɔzei ta ga ðɔnɔiti.

¹⁰ Mazɔɔɔ nii nɔpɛ é ga nɔnɔ, naa ɣa ga ðɔnɔ, nii ma é ga ðɔnɔi, naa ɣa ga nɔnɔi. Nà-lebiyai ɣa ɣulazu keɓema ga ti maavele.

¹¹ Ná tago nɔ vɛ niina, gè la mɔ ɣɛɛzu eteai zu, tɔɔzei nà ga va è vɔ bɛ, keɓe tiya ma, ta yesu eteai zu. Kèɛ, ðɛigi è ɲadegai, ti makɛ ga è-laaseigi ná-zobogi, daaseigi nii è feai zèa, nii a kɛ ti ɣili va, ti ɣɛ ga ani ɣila, eɣevelei de la.

¹² Yeeɣɛɣalai pɛ gè keai ti va, gè ɣɛa ti makɛsu è-laaseigi ná-zobogi zu, daaseigi nii è feai zèa. Kpàavɛ ti maazu, ti tanɔpɛ ge la looni ya, kɛni zunui nii undaaviligi leveai ma, nii a kɛ GALA Sɛvɛi zu wooi vile su.

¹³ «Niima ziɛgi zu, nà ga ɣale ma è vɔ bɛ, keɓe nà niima wooiti pɛ bosu siɛgi zu gè la ðɛ eteai zu,

nii a ke nà-koozunɛɛi ɔɛ ti-yiimaveti, koozunɛɛi nii gaavɔnigai.

¹⁴ Gè è-laawooi vea ti ya, naa ɔɛa ga zaɓu eteai ti wɔinzeɔɛ, tɔɔzei ti la ga eteai nɔnɔ, eɔɛvelei nɔ nà balaa gè la ga eteai nɔnɔ la.

¹⁵ Gè la è maanɛɛɛɛzu ga è ti ɔɔla eteai zu, keɛ è ɔaa ti maazu Inɛgi laalɔɔma.

¹⁶ Ti la ga eteai nɔnɔ, eɔɛvelei nɔ nà balaa gè la ga eteai nɔnɔ la.

¹⁷ Ti zeɔɛ ga ɔnɔ nɛɔɛɛin ga gaamai maavele, è-laawooi ma ka é ga gaamai.

¹⁸ Eɔɛvelei è tèvegai la eteai zu, vele nɔ ɔana nà balaa gè ti levegai la eteai zu.

¹⁹ Tama nɔn gè ɔɔɔ vea è ya ta-vaa zu, nii a ke tiya balaagi ti ɔɔɔ ve è ya ga gaamai.»

Yesu maanɛɛɛɛi wo fai naati bɛ, ti vaazu ɔɔaalevezu ma

²⁰ «Tiya ɔɔla nɔ lei gè va ɔɛ è maanɛɛɛɛzu ti vɛ, keɛ nà è maanɛɛɛɛzu naati pɛ bɛ, ti vaazu ɔɔaalevezu mà ta-zeele wooi maavele ma.

²¹ Nà è maanɛɛɛɛzu, Kèɛ, va bu ti ɔɛ ga ani ɔɔla. Kèɛ, velei è ɔɔliai la bà, ta velei nà balaa ɔɔliai la è va, va bu ti ɔɛ ga ani ɔɔla ɔana, ti ɔɔli de va, nii a ke eteai la da ga ɔa ɔa è tèvegai.

²² Lɛbiyai nii è feai zèa, gè naa vea ti ya, naa ɔa a ke ti ɔɛ ga ani ɔɔla, eɔɛvelei de la ga ani ɔɔla, de felegɔ.

²³ Nɔn gè ɔɔli ti va, ɔa balaagi è ɔɔli bà, naa ɔa a ke ti ɔɔsu, ti ɔɛ ga ani ɔɔla kpe nii gaavɔnigai, eteai zoo é kwɛɛ naa maavele ma ga ɔa ɔa è tèvegai, naa vɔluma è niiti nɛvɛ vɛ, eɔɛvelei è nèai la vɛ.

²⁴ «Kɛɛ, nà pɔ vɛ gɛ ná, niiti è ti vea zèa, naati balaa ti gɛ bà ná, naa gá a kɛ ti naama lɛbiyai gaa, lɛbiyai nii è feai zèa, mazɔlɔɔ è nɛɛni vɛ, aisa eteai va bɛtɛ.

²⁵ Kɛɛ, dɛigi è lelebogai, eteai la è gɔwɛɛni pɛ, kɛlɛ nɔ̀un gɛ è gɔwɛɛ. Tama nii tɛiti ti gaagaa niina ga da gá è tɛvɛgai.

²⁶ Gɛ è lɛa ga tiye, nà ma, nà yesu è lɛɛzu ga tiye, nii a kɛ nɛɛbɛi nii è dɛa ga ze, naama nɛɛbɛi gɛ ti-yiimaveti, nà bɔgɔi balaa gɛ gɛli ti va.»

18

Yesu zo fai

(Matiyo 26:47-56;

Maleke 14:43-50;

Luke 22:47-53)

¹ Yesu begai ma ga bɔɛ gána, Yesu ta ná-kaladopoiti ti liini, ti kɔtude goi bude, nii é Sedelɔn. Kpelei ta gɛni miná, ti lɛɛni kpelei naa zu ta ná-kaladopoiti.

² Tɛi Zudase nii é gɛni Yesu yaavazu, naa gɛni adɛ miná gɔwɛ tɔ balaa, tɔɔzei Yesu ta ná-kaladopoiti ti bɛna gaalɛ ba ná siɛ mɔinmɔin su.

³ Zudase loni Wɔlɔme zalavusu bulugi lugɔ, ta salaavusuiti niiti zalaɔa gɔla gɔndigɛiti ta Falizɛinti ti ti veeni, é li ga tiye kpelei zu, gulo lanboiti ta somɔgiti ka ti gɛni naati zea, naa vɛɛ kɔɔgɔ zɔɔlaiti ba.

⁴ Tɛi Yesu gɛni kwɛɛni nii pɛ é vaazu zeelizu ma, é liini ti vɔ bɛ, é gɛ ti ma: «Bɛ gá wo gaizɛizu?»

⁵ Ti gooɔaavoteni, ti gɛ ma: «Nazalɛte nui Yesu gá gi gaizɛizu.» Yesu gɛ ti ma: «Nà vɛ de.» Zudase nii é gɛni yaavazu, naa gɛni loni ná ti gɔba.

⁶ Siɛgi zu Yesu ɣɛni la ti ma: «Nà ɔe de,» ti liini ga voluvele zɔfili zɔfili, ti loo zɔoi ma.

⁷ E ti ɣaazaɣani volu, é ɣe ti ma: «Be ɣa wo gaiziezu?» Ti googaavoteni, ti ɣe ma: «Nazalete nui Yesu ɣa gi gaiziezu.»

⁸ Yesu ɣɛni ti ma: «Gè boga wo ma ga nà ɔe de. Ni nà ɣa wo ɔaai ɣaiziezu, à be mu zɔi niiti ba, ti li.»

⁹ E naa woni, nii a ke wooi nii é boni, naa ɔile su ga: «Niiti è ti veai zèa, kpàaɔe ti maazu, gila kpalaa ge la looni ya.»

¹⁰ Boɣa zɔkpɔ ɣila ge ɣɛni Simon Piyɛɛ ya. E kulani ma laɣagi zu, é pili zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-duɔi ma, é naa yeezazu ɔele woii leve ba. Botiɣe nui naa laaseigi ɣɛni ga Malakuse.

¹¹ Yesu ɣɛni Piyɛɛ ma: «Da-woɣa zɔkpɔi lɔ ma laɣagi zu! Lee vaa zu soolei ma daawɔi nii Kɛe feai zèa, gè la ɔɔlea la?»

Yesu ɣe vai Ane ta Kayife ɣakala

¹² Salavusu ɔulugi ta ná-kundiɣii ta Zuifuiti ta-zalavusuiti ti Yesu zoni, ti gili.

¹³ Ti liini la de Ane ɔɔ be, tɔɔzei naa ɣa é ɣɛni ga Kayife neko, nii é ɣɛni ga zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai naama ɣonagi.

¹⁴ Kayife tɔna ka yeeta é ɣɛni Zuifuiti ta-ɣundiɣiiti ma: «Fizɔge ga nu ɣilagi za nuɔuseiti pe ta-vaa zu.»

Piyɛɛ ɣe vai Yesu va

(Matiyo 26:69-70;

Maleke 14:66-68;

Luke 22:55-57)

¹⁵ Simon Piyɛɛ ta kaladopoi taɣili ti ɔilɛni Yesu volu. Kaladopoi naa ɔɔɣɔi ɣɛni zalaɣa ɣula ɣundiɣi

wolai gfwεε. E vileni Yesu volu, ti le zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai ná-koizuvε.

¹⁶ Kele Piyεle mu ge yeni sigidave ḡobave etea vele. Kaladopoi nii é ḡeni zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai gfwεε, naa ḡulani, é bεε koila make anzanui vo, naa voluma é leeni ga Piyεle.

¹⁷ Názu ḡa koila make anzanui Piyεle ḡaazaḡani la, é ḡe ma: «Da balaagi è la ga zunui nii ná-kaladopoi ta baa?» Piyεle ḡe ma: «Gè la ga ta.»

¹⁸ Botiḡe nuiti ta salavusuiti ti abulekai ḡaazoni, ti da ḡoole, toozei koolei ḡeni vaazu. Piyεle balaagi ḡeni ḡoolesu ti ḡoba.

*Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Yesu ḡaazaḡa fai
(Matiyo 26:59-66;*

*Maleke 14:55-64;
Luke 22:66-71)*

¹⁹ Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Yesu ḡaazaḡani ná-kaladopoiti fai ma, ta ná-kalagi ma, nii é ḡeni feezu.

²⁰ Yesu gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Gè ḡea bεezu kelemave kpaun εε pe gaazu, ḡè da kalagi wo GALA dεbi veleiti bu, ta GALA sei vele. wu, ve Zuifuiti pe ti ḡaaleezu ba ná. Kaipa ḡè la bεeni dooḡuzu.

²¹ Lee vaa zu è ḡaazaḡasu? Niiti ti ḡoomeḡigai, naati ka da ti ḡaazaḡa naa ma, nii ḡè bogai, ti naa ḡweni tiya bōḡoi.»

²² Yesu naama wooiti bogai ma, salavusui niiti ti ḡeni ná, naa gila ge Yesu woizuloḡani, é ḡe ma: «Vele ḡana é zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai wooḡaavotesu la?»

23 Yesu googaaavoteni, é gɛ ma: «Ni gè woo nɔu wogɛ, naa lɛɛna, ni tama gaamai ɔa gè bogai, lee vaa zu mu è dòɔazu?»

24 Ane galui yɛni ba, é teve zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai Kayife ma.

Piyɛɛ ɔɛɛ vai volu Yesu va

25 Naama ziegi zu Simon Piyɛɛ ɔɛni lɔni, é ɔa ɔɔɔɛ. Ti ɔɛni ma: «Da balaagi è la ga zunui nii ná-kaladɔpoi ta baa?» Piyɛɛ zegɛni ga, é gɛ ma: «Gè la ga ta.»

26 Zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai ná-botigɛ nui ta ɔɛni ná, nii ti ɔɛni ga bolodama nu ta zunui nii Piyɛɛ goii leveni ba, naa ɔɛni ma: «Kɛbɛ gè è ɔaavɛ polu kpelei zu, kɛɛ?»

27 Piyɛɛ zegɛni ga mɔnɔ. Gaamago nɔ, tɛɛ zineɪ bɔɛni.

Yesu ɔɛɛ vai Pilate ɔakala

(Matiyo 27:1-2, 11-14;

Maleke 15:1-5;

Luke 23:1-5)

28 Zuifuiti ta-lotugɔiti ti Yesu zegɛni Kayife vɔ bɛ, ti lii la zou zɛvɛ ɔundiɔii ná-koizuvɛ. Sobuzobui ɔɛni de niina. Tiya bɔɔɔi ti la ɔɛni kɛɛni, ti va lɛ, nii a kɛ ti mina bɔɔɔ ɔɔzɔ, ti zoo ti Pake daamii wo.

29 Naa ɔa é kɛɛni zou zɛvɛ ɔundiɔii Pilate mu ge ɔulani, é li ti vɔ pelei, é ti ɔaazaɔa, é gɛ ti ma: «Lee ɔa wo zunui nii maalɔɔzu su?»

30 Ti googaaavoteni, ti gɛ ma: «Ni è la ɔɛni faa nɔu ɔɛɛni, gi la ɔɛni fea è ya.»

31 Pilate ti woogaaavoteni, é gɛ ma: «À sege, wo tukpɔgaaleve wa bɔɔɔi, é zoloo wa-lɔgi ma.» Kɛɛ

Zuifuiti ti Pilate woogaaavoteni, ti gɛ ma: «Wa-logi la vaani bu ga gi va nu nɔpɛ paa.»

³² Uele gana Yesu wooi vilɛni la su, nii é boni ga é tɔ ɔɔɔi zaa velelɛ.

³³ Pilate lɛɛni volu ná-koizuvɛ, é Yesu loli, é gaazaɖa, é gɛ ma: «Da ɖa è ga Zuifuiti ta-masagi?»

³⁴ Yesu googaaavoteni, é gɛ ma: «Da ɔɔɔ ɖa è naama wooi wosu ɖaa, ɖaa nu ɖiligaa ɖa ti boga è ma ga dàalɔɔ?»

³⁵ Pilate googaaavoteni, é gɛ ma: «È ɖisu, nà ga Zuifu ɖaa? Da-you zu nuiti ta zalaɖa ɖula ɖundigɖiti ka ti è vea zèa. Lee ɖa è kɛai?»

³⁶ Yesu googaaavoteni, é gɛ ma: «Nà-masadai la ga niima eteai zu gele. Ni nà-masadai ɖɛni ga niima eteai zu gele, pɔlu nuiti ta la va, ti kɔɔi ɖɔ bè, nii a kɛ nu mina fè Zuifuiti ta-ɖundigɖiti zea. Kɛɛ gaamazu nà-masadai la ga vɛ gele.»

³⁷ Pilate ɖɛni ma: «Da ga masagi mu?»

Yesu googaaavoteni, é gɛ ma: «Da ɔɔɔi è boga, è gɛ, nà ga masagi. Nii é kɛa gè zɔlɔɔga, ta nii é kɛa gè va eteai zu, naa ɖa ga gè va, gè zeele wooi wo gaamai vɛ. Zɔi nɔpɛ é ga gaamai nɔnɔ, naa ɖa woilo gɔɔi ma.»

³⁸ Pilate gaazaɖani, é gɛ ma: «Gaamai ɖa ga ɔɛgele?»

*Yesu zaa vai leve vai
(Matiyo 27:15-31;*

*Maleke 15:6-20;
Luke 23:13-25)*

Pilate naa wogai ma, é ɖulani volu, é li Zuifuiti pɔ pelelɛ, é gɛ ti ma: «Nèun gè la sɔ nɔpɛ kaani zunui nii va, nii nu a peelala su.

³⁹ Pɔlɔma vaa ɔa ga naa, ga gɛ kasɔɔa nu ɔila pile wo vɛ Pake fetii ma vaa ma. Wa pɔ ga gɛ Zuifuiti ta-masagi vile wo vɛ?»

⁴⁰ Názu ɔa ti woɔɔfulani volu la ga niine, ti ɔɛ ma: «Ba-o, nii laade, keɛ Balaɔase.» Tama Balaɔase naa mu ge ɔɛni ga toosu nu.

19

¹ Pilate zɛba é devei ve ga ti Yesu loɔa ga kpakɔi.

² Salavusuuti ti ɔaingi vɛɛni ga masa bɔɔlogi, ti dɔ unma, ti seɔe ɔɔi golai ta loo kɔba.

³ Názu ɔa ti ɔɛni maaɔuɔazu la ba, ti ɔa ɔɛ ma: «Da ná, ee, Zuifuiti ta-masagi!» Ti ɔɛni goizuloɔazu.

⁴ Pilate ɔaleni ma volu etea vele, é ɔɛ Zuifuiti ma: «À wɛɛ, ná ga vaa la eteavɛ, keɛ à kwɛɛ ga gɛ la sɔ nɔpɛ kaazu zunui nii va, nii nu a peelala su.»

⁵ Yesu ɔulani eteavɛ, ɔain bɔɔlogi unma, seɔe ɔɔi golai kɔba. Pilate ɔɛni ti ma: «Wɛɛ zunui va!»

⁶ Keɛ tei zalaɔa ɔula ɔundigɔiti ta ta-zalavusuuti ti Yesu ɔaani nɔ feya, ti tɔɔzeini ga ɔainga, ti ɔa ɔɛ ma: «Kpadɔ saa wului ma! Kpadɔ saa wului ma!» Pilate ɔɛni ti ma: «À seɔe, wa ɔɔɔi wo kpadɔ saa wului ma, keɛ nɔun gɛ la peelalazu ɔaazu ba.»

⁷ Zuifuiti ti ɔɛni ma: «Tɔ ka gi ya, tɔgi naa maavele ma, kɛni é za, tɔɔzei é ɔɔɔ ɔɛɛvɛ ga GALA Doun Zunui.»

⁸ Pilate naama wooiti mɛnigai ma, ta ɔɔni ná-dualuagi va.

⁹ E lɛni volu ná-koizuvɛ, é Yesu ɔaazaɔa, é ɔɛ ma: «Mini ɔa è zeɔezu ná?» Keɛ Yesu la ɔɛni gooɔaavoteni.

10 Pilate da gɛ ma: «Toɣa ɣale? Nà ɣa è la kɛɛzu è va bɔɛ pò? E la suɣwɛɛ ɓaa ga zobogi ɣa bè, gè è vile, ta zobogi ɣa bè ga gè è ɓado saa wului ma?»

11 Yesu gooɣaavoteni, é gɛ ma: «Da-zobo nɔpɛ ge la mà, é ɣula naa volu nii GALA ge feai è ya, é zeɣe geezuve. To ɣa é ba, zoi é fèai è ya, naama nui unma ɣotoi wola wɔɔlɔve.»

12 E lɔzei naama ziegi zu ma niina, Pilate ɣeni Yesu vile kelegele gaiziezu. Kele Zuifuiti ti ɣeni ɓainsu nɔ, ti da gɛ ma: «Da zunui nii vilena, è la ga Sezaal ɓɔla mu. Zoi nɔpɛ é ɓɔɣɔ ɣɛɛzu ga masagi, naa ɣa ga Sezaal zili nu.»

13 Pilate naama wooi menigai ma, é Yesu ɣulani eteave, é zeɛ tukpɔɣaalevezuve, ve ná laasei pɛai ga «Kotubazai Zu», ti ɣɛɛzu ná ma Eɓulu wooi zu: «Gaɓata».

14 Pakegi maɓnii voloi ɣeni de, folo gaalɔgai ma ziegi zu. Pilate ɣeni Zuifuiti ma: «Wa-masagi ɣa!»

15 Kele ti ɣeni ɓainsu, ti da gɛ ma: «Paa! Paa! Kpado saa wului ma!» Pilate ɣeni ti ma: «Wa-masagi ve, wo gɛ gè naa ɓado saa wului ma?» Zalaɣa ɣula ɣundigɛti ti ɣeni ma: «Masa kili ge la gi ve, é ɣula Sezaal volu.»

16 Názu ɣa Pilate dɔɔni la ti yeezu ga ti kpado saa wului ma.

Yesu ɓado vai saa wului ma

(Matiyo 27:32-44;

Maleke 15:21-32;

Luke 23:26-43)

Ti Yesu zoni naazu, ti lii la.

17 Ti ɣulani ga Yesu taai va, to ɓɔɣɔi zaa wului laani kɔma, ti lii la ade ta, ve ná laaseigi ga «Unkala Adave», é wosu Eɓulu wooi zu ga «Gɔlegota».

18 Salavusuiti ti Yesu badɔni miná saa wului ma. Ti ti badɔni vɔɔma saa wuluiti ma ta zunu felegɔ, gilagi gɛ vepe gɪla, gilagi gɛ zɔɔla veleɪ, Yesu gɛ ti yɔgɔzuvɛ.

19 Pilate sevɛi gɛɛni, ti kpakpa Yesu zaa wului ungavɛ, é zɛvɛni su ga: «Nazalɛte nui Yesu, Zuifuiti ta-masagi».

20 Zuifui ma mɔɪnmɔɪn ge naama zɛvɛi gɪalani, tɔɔzei vɛ ti Yesu badɔni ná saa wului ma, ná gɛni taa loavɛ nɔ, tama ti sevɛi gɛɛni Eɓulu wooi zu, ta Latɛn wooi, naa vɛɛ Geleke wooi va.

21 Zuifuiti ta-zalaɣa gɪla gundigɪiti ti gɛni Pilate ma: «Mina sevɛ ga ‹Zuifuiti ta-masagi›, kelɛ sevɛ ga ‹Zunui nii gɛɛvɛ ma: Nà ga Zuifuiti ta-masagi›.»

22 Pilate ti wooɣaavoteni, é gɛ ma: «Nii gɛ sevɛai, gɛ bega ga sevɛ.»

23 Salavusuiti kpegai ma ga Yesu badɔ saa wului ma, ti maagɪli zɔɔlaiti seɣeni, ti kɛ su naani, ɛɛ ge gilagila sɔɔɔ. Ti ná-seɣewuzɛɣɛi balaa seɣeni, nii daɣasu la gɛni ba, fɛlɛa gɛni de ga geze zii gɪlagi nɔ, é zo ungavɛ, é yɛi kɔɣavɛ.

24 Salavusuiti ti gɛni gɛɛzu bɔɣɔ ma: «Ade mina bali ga, kelɛ ade kɛ ga kpakutoomai, ade kwɛɛ nui nii é vaazu yesu zea.» Naa gɛɛni, nii a kɛ GALA sevɛi zu wooi vilɛ su, nii bogai ga:

«Ti nà-seɣeiti gaagwɛa bɔɣɔ va.

Ti kpakutoomai gɛ ga màazɛɣeiti.»

Ule gana salavusuiti ti kɛɛni la.

25 Yesu zaa wului gɔbavɛ, Yesu dee gɛni loni ná, ta dee deɣɛ anzanui, ta Kolopase anzai Mali, naa vɛɛ Magedala nui Mali va.

²⁶ Yesu dee vεtεgai ma, ta ε kaladopoi gja, nii ε nεeni vε, naa koba, Yesu gjeni dee ma: «Anzanu, wελε, ε-loin gja,»

²⁷ ε gε kaladopoi ma: «Wελε, ε-lee gja.» E zo naama yeegegalai ma niina, kaladopoi naa Yesu dee zεgεni, ε lii la nά-pelei wu.

Yesu zaa vai
(Matiyo 27:45-56;
Maleke 15:33-41;
Luke 23:44-49)

²⁸ Naa voluma, tei Yesu gjeni kwεeni ga fai pe daazeelia, nii a ke GALA Σευει zu wooi vile su, ε gjeni ma: «Kpεole woin gja mα.»

²⁹ Ziε ligii ta gjeni nά gobave, daavegai ga dεε bodai. Ti sege bugai lo dεε bodai wu, ti gili gizεpegi ma bekegi va, ti tete Yesu laave.

³⁰ Yesu dεε bodai bεleai ma, ε gjeni ma: «Fai pe daazeelia.» Naa voluma ε unpileni, zii loo.

Yesu gokakamave bota fai ga kpεein

³¹ Tei doogo foloi maanii voloi gjeni de, tama niima loogo foloi gjeni ga folo wola ye, Zuifuiti ta-gundiguiti ti la gjeni pε ga poomaiti ti va ye saa wuluiti ma doogo foloi. Ti liini, ti Pilate maanεεε ga ti naati ti-gεgεiti sugalegale,* naa voluma ta ti gula niina saa wuluiti ma.

³² Salavusuiti ti vaani, ti toosu nu mεungi gεgεiti sugalegale, niiti ti badoni vεεma saa wuluiti ma ta Yesu, ti zoi balaa gεgεiti sugalegale.

* **19:31 19:31** ti naati ti-gεgεiti sugalegale: Nui niiti ti badai, ti zeleni ga ti-yeeiti, ti-yenvui la gjeni gulazu ti zu fala. Ta la ti-gεgεiti sugalegalena, naa βena pele leve ti lufo ga ti va zebe zεεε volu, velel gana ti gjeni ti-zaa vai maavilezu la.

³³ Kελε siegi zu ti zeelini la Yesu ma, ti kaani ga é za, naa maavele ma ti la mɔ ɣeni kɔɣɔiti sugalegaleni.

³⁴ Salavusui gila ge ná-kpεεin lɔɔni Yesu ɣokakamave, gaamago ɲamai ta ziei ti ɣulani ná.

³⁵ Zɔi é niima vaiti sugulazu, é ti ɣaave ga ɣaazu feya, ná-zeele wooi ɣa ga gaamai. E kwεeni ɣεzeɣεze ga gaamai ɣa é bosu, nii a ke wa balaagi, wo la Yesu la.

³⁶ Mazɔlɔɔ niima vaiti pe keεve, nii a ke nii bogai GALA Σεvei zu, naama wooi vile su ga: «Ma ɣaei tanɔpe ge la ɣalea.»†

³⁷ Naa vɔluma bogε GALA Σεvei zu ná tagili ga: «Ta ɣaazulo naama nui va, nii ti bɔɔni.»‡

Yesu maagfulu vai

(Matiyo 27:57-61;

Maleke 15:42-47;

Luke 23:50-56)

³⁸ Naama vaiti tevegai ma, Alimaté taazuve nui Zozefe liini, é Pilate maanεεneni ga naa va bu, é Yesu ma voomai zege. E ɣeni ga Yesu ná-kaladopoi gila dɔɔɣuzu, tɔɔzei é ɣeni luazu Zuifuiti ta-ɣundigiti ba. Pilate vaani bu, Zozefe ma ge li, é Yesu ma voomai zege.

³⁹ Nikodeme balaagi vaani, nii é vaani Yesu vɔ be mounpa ga kpidii. E vaani ga miilegi ta alɔwegi ti zupuai ga ve, a la kilo vuusavago (30) ɣεɣala ɣula.

⁴⁰ Ti felegɔ pe ti Yesu ma voomai zegeni, ti maavelevele ga geze zegēiti, ta tufa maku nεεnegiti, velel Zuifuiti ta da maagfulugi wo da.

† 19:36 19:36 Guy 34:21. Wεle vεti: Eɣz 12:46; Gls 9:12. ‡ 19:37 19:37 Zkl 12:10.

41 Ʋe ti Yesu ɓadɔni ná saa wului ma, kpelei ta ɗeni ná ɗobave. Kpelei naa zu, kaba niinei ta ɗeni ná, ve nu nɔpe ge la ɗeni de laani ná.

42 Tei Zuifuiti ta-loogo foloi maɗii ɓakɔi ɗeni de, miná ɗa ti Yesu maɗfuluni ná, tɔzei kabai maa la ɗeni ɗoozani ná va.

20

*Yesu wuzefe vai
é ɗula saai ya
(Matiyo 28:1-8;
Maleke 16:1-8;
Luke 24:1-12)*

¹ Dɔɗɔi ma volo mɔungi, Magedala nui Mali liini kabalave ga gosui, wozai zuɓidini de. E peteni ga kɔtui zefeve kabai la.

² E ɓizeni, é li, é Simon Piyele vetɛ ta kaladopoi nii é neeni Yesu ve, é ɗe ti ma: «Ti Málígíi ɗula kabai zu, gi la kwɛɛ, ve ti daai ná.»

³ Piyele ta kaladopoi zai ti ɗulani ga ti li kabalave.

⁴ Ti felegɔ ti ɗeni ɓizezu vɔɔma, kele kaladopoi zai ɓizeni, é leve Piyele va, é zɔɗɔzu yeni ti va, to ɗa mɔunpa é zeelini kabalave.

⁵ E unmaalaani, é seɗe zakpaiti ka, niiti ti ɗeni ná, kele é la ɗeni lɔni kabai zu.

⁶ Simon Piyele nii é ɗeni ga poluvelei, naa ɓalaa vaani. E lɔni kabai zu, é seɗe zakpaiti ka, ti laani ná.

⁷ Seɗe zakpai nii ti feleveleni Yesu nɔungi ma, naa la ɗeni zaiti koba, maaɓilikpiliga ɗeni de, é vuuni ye ada ɗili.

⁸ Kaladopoi zai é zeelini mɔunpa, naa ɓalaa lɔni kabai zu, é ná ɗa, naa vɔluma é ɗidaaleve.

⁹ Tɔɔzei, eyesu naama ziegɪ zeeli, é la ɣɛni dɛ gaagɛaani ga kɛni Yesu a la wuzegɛ, é ɣula saai ya, egɛvelei GALA Sɛvɛi bosu la.

¹⁰ Kaladopoiti ti ɣaleni ma ta-ɣoizu.

Yesu bɔɣɔ lɛɛ vai ga Magedala nui Mali

(Matiyo 28:9-10;

Maleke 16:9-11)

¹¹ Naama ziegɪ zu, Mali ɣɛni lɔni eteavɛ, kabai ɣobavɛ, é dɛ wɔɔɔ. E yɛni wɔɔɔzu, é maavɛ ga é unmaala kabai zu.

¹² E geezuɣeela felegɔ ɣaani, ti zeini vɛ Yesu ma voomai ɣɛni laani ná, ɣilagi zeini ga unbua velei, zɔi zeini ga kɔɣɔa velei.

¹³ Ti ɣɛni ma: «Anzanu, lee vaa zu è wɔɔɔzu?» E ti woogaaɔvoteni, é ɣɛ ma: «Ti Màliɣii ma voomai zegɛvɛ vɛ, gè la kwɛɛ vɛ ti daai ná.»

¹⁴ Sieɣi zu é ɣɛni naa wosu la, é latini, é Yesu ɣa lɔni ɣobavɛ, kɛɛ é la ɣɛni kwɛɛni ga Yesu vɛ.

¹⁵ Yesu ɣɛni ma: «Anzanu, lee vaa zu è wɔɔɔzu? Bɛ ɣa è gaiziezɔ?» Tɛi é ɣɛni kaazu ga kpele make nui vɛ, é ɣɛni ma: «Màliɣii, ni dɛ ɣa è seɣeai vɛ, vɛ è daai ná, miná lɛ ga ze, gè li, gè seɣe.»

¹⁶ Yesu ɣɛni ma: «Mali!» E latini, é ɣɛ ma Ebulu wooi zu: «Laabuni» (nii poluvɛ ga «kalamɔn»).

¹⁷ Yesu ɣɛni ma: «Mina sɔ, tɔɔzei gè la dɛ lɛɛni Kɛɛ vɔ bɛ. Tɔun liina, é ɣɛ kɛɛlɔinti ma: «Nà ga lɛ Kɛɛ vɔ bɛ, nii é ga wo-ɣɛɛ, nà-GALAGI vɔ bɛ, nii é ga wa-ɣALAGI.» »

¹⁸ Magedala nui Mali liini, é ɣɛ kaladopoiti ma: «Gè Màliɣii ɣaavɛ! Wɛɛ vele ɣa kpɔɛai la pò.»

Yesu βαρβαρ λέε vai ga ná-kaladopoiti

(Matiyo 28:16-20;

Maleke 16:14-18;

Luke 24:36-49)

¹⁹ Doofoi ma volo moungi naa na, kpakoi, kaladopoiti gaalea geni de ba pɛlei ta wu, ti kpogiti daagfuluni kpekpe, toozei ti geni luazu Zuifuiti ta-gundigiiti ba. Ti yeni na, Yesu va, e lo ti zaama, e ge ti ma: «Ziileigi ge wo ve.»

²⁰ E naa wogai ma ti ma, é zeeiti ta kokakamave
lēni ga tiye. Kaladopoiti ti Maligūi gaai ma, ti wola
doozunēni.

²¹ Naa vɔluma é ɣɛni ti ma mɔnɔ: «Ziileigi ɣɛ wo vɛ. Ulei Kɛɛ tɛvɛgai la, zekana nà balaa gè wo levesu la.»

²² Siɛgi zu é naama wooi woni da, é laavuuvuuni ti ma, é ɔɛ ti ma: «À Zenvu Nadagai zolɔɔ.

²³ Zɔiti nɔpɛ wo ti zuvaayɛsu ga ta-ɔfotoiti, ti maavaa ɔa yɛ, kɛɛ zɔiti nɔpɛ wo la ti zuvaayɛni ga ta-ɔfotoiti, naati ta-ɔfoto ɔasɔi ɔa yɛ ti unma.»

Yesu Ծագ՞ծ լէ՞ք vai գա Tomase

²⁴ Keela puugɔ maazu felegɔi (12) zaama, zɔi daaseigi ga Tomase, ti tolisu balaa ga «Yoogi», naa la ɖɛni ti va, siegi zu Yesu vaani la.

²⁵ Kaladopoi zōiti ti ġeni ma: «Gi Māligiī ġaave.»
 Kele é ġeni ti ma: «Ni ġè la kōlu ġaazobagiti
 pogi ġaani zeaveti, ta ġè va zēebegaiti dō kōlu
 ġaazobagiti pogiti su, ni balaa ġè la yeevveni
 kokakamave, ġè la laa da pe!»

²⁶ Folo Isava gɔlani su, naa voluma Yesu ná-kaladopoiti ti gaaleeni ba mɔnɔ pɛlɛi wu, Tomase ɖeni ti va naama yeei. Pɛlɛi laaɖfuluni mɔnɔ kpekpe,

kele Yesu vaani, é lo ti zaama, é ge ti ma: «Ziileigi ge wo ve.»

²⁷ Naa volumna, é geni Tomase ma: «È-yeebegai lo ve, wele zèeiti ba, va ga è-yeei, è pee kòkakama ve va. Mina ge ga kidaalevelala nu, kele gidaaleve.»

²⁸ Tomase geni ma: «Màligii ta nà-GALAGI!»

²⁹ Yesu geni Tomase ma: «Tei è kàai, naa ga é kea è gidaaleveai! Tama, undaane nu ga ga naati, niiti ti vaazu gidaalevezu, tama ti la gaazulaani mà.»

Sevei nii gee ungi

³⁰ Yesu laavɔ vaa moinmoin kiligaa geeni volu ná-kaladopoiti gaazu, niiti ti la zeveni niima zevei zu.

³¹ Kele niiti ti zeveai ve, naati seveve, nii a ke wo la da ga Yesu ga é ga Kilista, GALA Doun Zunui, ta nii a ke wa laana da, wo zenvui zɔɔ ga maavele.

21

Laavɔ gale bee

¹ Ku geeni fele, naa volumna Yesu bɔɔ leeni mɔnɔ ga ná-kaladopoiti Tiḡeliyade de wolai laave. Wele velei é geeni la:

² Simon Piyele ve, Tomase ve nii é lolisu ga Yoogi, naa ve Nataniyele va, nii é geni ga Kana nui Galilé yooi zu, ta Zebedé ná-doun zunuiti ba, ta kaladopo felegɔ giligaa ti geni ada gila.

³ Simon Piyele geni ti ma: «Nà liizu kale bee zuve.» Ti geni ma: «Gá balaa gá vilesu è volu, ade li.» Ti zeba ti li, ti leeni keingi gila su. Kele ti kpidii pe keeni, ti la kale gila kpala soni.

⁴ Geelaalaosuve Yesu geni loni zieleve, kele kaladopoiti ti la geni kweeni ga to ve.

⁵ Yesu ɣɛni ti ma: «Doungoa, daamiani ko ɣa wo ya nei?» Ti ɣɛni ma: «Ba-o.»

⁶ E ɣɛni ti ma: «À tumɔi vili ga keingi yeezazu velel, wa ta zɔɔɔ.» Ti tumɔi vilini, kelɛ ti la mɔ ɣɛni zoosu ti va mɛɛn, kalei mɔin velel ma.

⁷ Kaladopoi nii Yesu nɛɛni vɛ, naa ɣɛni ma: «Maligii vɛ!» Tei Simon Piyɛɛ mɛnini nɔ feya ga Maligii vɛ, tama tɔɔzei kɔba ɲakai ɣɛni de, é ná-segei looni ɣɔba, gaama é vili kpolodɛi ɣa.

⁸ Kaladopoi zɔiti ti vaani ga keingi, ti da tumɔi mɛɛn, nii daaveni ga kaleiti, tɔɔzei ti maagoozani kakei va nɔ ga mɛtɛɛ ungila (100) kɛɣala.

⁹ Ti zeelii ma kakei ma, ti tigɛi abui ɣaani gaazo-gai, kalei laani ga, ta bului.

¹⁰ Yesu ɣɛni ti ma: «À va ga kalei nii wo sogai nɔ ɣani feya.»

¹¹ Simon Piyɛɛ lɛɛni keingi zu volu, é tumɔi mɛɛn, é pili zooi ma. Tumɔi laaveni ga kale baaza gola ungila puulɔɔlu maazu savago (153), tumɔi wola laaveni ɣana ga kaleiti, kelɛ é la ɣɛni valini ga.

¹² Yesu ɣɛni ti ma: «À va, wo daamii wo.» Kaladopoi tanɔpɛ ge la ɣɛni zooni é va gaazaɣa ga: «Bɛ ɣa ga de?» Ti ɣɛni kwɛɛni ɣɛzɛɣɛzɛ ga Maligii vɛ.

¹³ Yesu maabuɣani, é bului zɛɣɛ, é fe ti ya, vele nɔ ɣana balaa é kɛɛni la ga kalei.

¹⁴ Ná zeizu zavasiɛi ɣɛni ga naa Yesu da bɔɣɔ lɛ ga ná-kaladopoiti, buzeɣɛa voluma, é ɣula saai ya.

Yesu Piyɛɛ vile fai volu ná-botii zu

¹⁵ Tei ti benii ga daamii wo, Yesu ɣɛni Simon Piyɛɛ ma: «Simon, Zan ná-doun zunui, nɛɛvɛ è vɛ nei é leve niiti tɔnɔi va?» Piyɛɛ gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ungo,

Màligîi, è kwèni ga è nèvve bè,» Yesu gɛ ma: «Nà-baala zivoiti daazɔbo.»

¹⁶ Yesu gɛni ma volu, ná zeizu velesiei: «Simon, Zan ná-doun zunui, nèvve è vɛ nɛi?» Piyɛɛ gooɣaavoteni, é gɛ ma: «Ungo, Màligîi, è kwèni ga è nèvve bè,» Yesu gɛ ma: «Nà-baalagiti make.»

¹⁷ E gɛni ma ná zeizu zavasiei: «Simon, Zan ná-doun zunui, nèvve è vɛ nɛi?» Naa Piyɛɛ wola yiiɓɔlɔni, ga Yesu gaazaɣa fai zu ná zeizu zavasiei, é ɗa gɛ ma: «Nèvve è vɛ nɛi?» E gooɣaavoteni, é gɛ ma: «Màligîi, è fai pɛ kwɛɛ, è kwèni ga è nèvve bè.» Yesu gɛ ma: «Nà-baalagiti daazɔbo.

¹⁸ Gè bo è ma ga gaamai, siegi zu è gɛni la ga buzeɣe niinegi, è gɛni zaamaɣilizu ɗa ɓɔɣɔi, è li vɛ ná nɛai è vɛ, keɛ siegi zu è wɔɔzaɣasu ɗa, ɗa è-yeeiti buzeɣe, nu ɣili ge è zaamaɣili, é li ga ɗe vɛ è la ɣɛa pɔ ga è li ná.»

¹⁹ Naama wooiti su, Yesu gɛni pɔ ga é ɗɛɛ velel Piyɛɛ vaazu zaazu la, é gɛ ga lɛbiya GALA bɛ. Siegi zu Yesu benl la ga naama wooiti bo, é gɛni Piyɛɛ ma: «Vile pòlu.»

²⁰ Piyɛɛ latini, é weɛ volu, é kaladopoi zai ɣa, nii é nɛɛni Yesu vɛ, é ɗa va ga ti voluvelei. Kaladopoi naa ɣa, siegi zu ti gɛni daamii wosu ɗa, é laani Yesu gɛkesu, é gaazaɣa, é gɛ ma: «Màligîi, ɓɛ ɣa é è yaavazu?»

²¹ Siegi zu Piyɛɛ kaani la, é gɛni Yesu ma: «Màligîi, lee ɣa é vaazu ɣɛɛzu ga nuu?»

²² Yesu gooɣaavoteni, é gɛ ma: «Ni a nɛɛna bè ga é yɛ vulua eyɛsu gè va volu, ɗa-vaa ɓɛgele ɣa é naa zu? ɗɔnɔi, vile nɔ pòlu.»

²³ Naama wooi vazani ɣɛɛɣɛlɔinti saama ga kaladopoi naa la zaazu. Tama Yesu la gɛni ɣɛɛni

ma é la zaazu, kele é ɣeni ma nɔ: «Ni a neena bè ga é ye vulua eyesu gè va volu, da-vaa begele ɣa é naa zu?»

²⁴ Kaladopoi naa ɣa é niima vaiti bosu, ta é ti zeveai, tama ade kwee ga nii é bosu, gaamai ve.

²⁵ Yesu faa moimoin kiligaa ɣeni volu. Ni naa ɣilagilagi pe ge zeveni, na ɣisiezu ga ma zeveiti ti la ɣeni voniga anee eteai ɣɔlɔkɔlɔmave ná pe su.

GALA Daawoo Zευει
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators and The Bible Society in
Guinea-Conakry

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

Texte copyright © 2023 Traducteurs Pionniers de la Bible et Alliance
Biblique en Guinée.

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la Licence Creative
Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
4.0 International.

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in
any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf